

Pellum

Caja C-109

973 P 52

80

BIBLIOTECA DE LA CASA DEL CHATELAIN	
Vol.	XVIII
Tabla	3
Núm.	2

ROBERTI
BELLARMINI
POLITIANI, E SOCIETATE IESV,
S. R. E. PRESBYTERI CARDINALIS

Institutiones linguae Hebraicae.

Eiusdem exercitatio in Psalmum xxxiv.

*Vnâ cum SIMEONIS MVISI, Aurelianensis,
Hebraearum literarum in Academia Parisiensi
Regij Professoris annotationibus.*

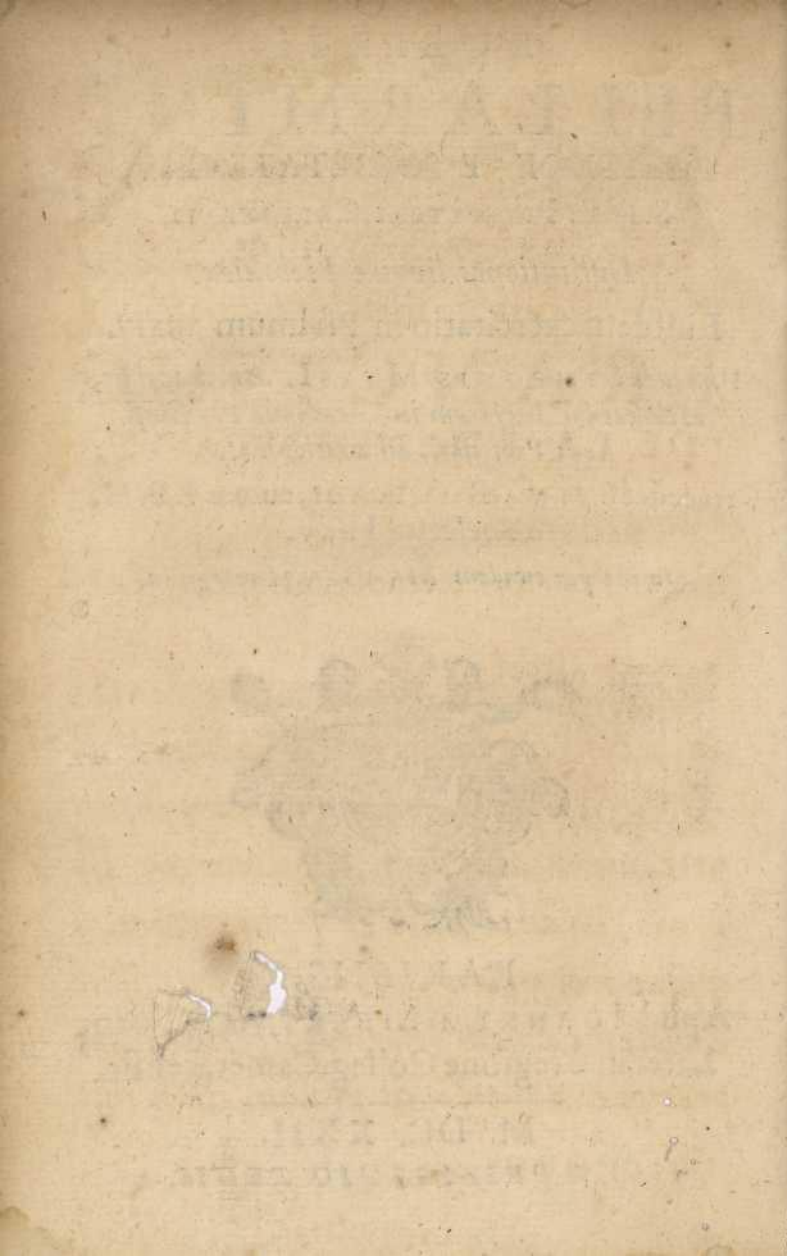
Accedet SYLVA RADICVM, autore I. B. M.
è Societate IESV.

Omnia per eundem MVISIVM recognita.

PARISIIS,
Apud IOANNEM LIBERT, via S. Iuan.
Lateran. è regione Colleg. Cameracensis.

M. DC. XXII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI

FRANCISCO

DE LA ROCHE-FOUCAULT,

S. R. E. CARDINALI, SYLVANECTENSIVM Episcopo, magno

Franciæ Eleemosynario, &c.

ETSI me cùm alia causa,
Princeps et Cardinalis Illu-
strissime, annum iam inter-
pretantem diuinum Psalmorum li-
brum, et ad tertium et septuagesimum
vsque progressum, ab aliquot mensibus
Scholæ stationem deserere coegerunt, tum
presipue aduersa & propemodum mi-

sera valetudo legitimum mihi requies-
cendi otium concedere visa est, nihilomi-
nus non putavi Regio Professori interea
temporis omnino licere esse otiosum. Sta-
tueram igitur Rabbi Davidis Kimchij
Hebræorum interpretum meo iudicio
Principis in Psalmorum librum com-
mentarios iam dudum à me tentatos, in-
choatosque in Latinum sermonem con-
uertere; cum ecce bibliopola suum mihi de
excudendis Illustrissimi Card. B E L-
L A R M I N I Hebræicis institutionibus
consilium aperiunt. Quod quàm proba-
uerim, qui illis antea, ut id facerent, diu
hortator fueram, ipsi mihi testes sunt.
Videbamenim illas, si rite excuderentur,
Hebrææ linguæ studiosis multum utili-
tatis allaturas: audiebámque ipsum

*Card. BELLARMINVM, cui exem-
plar Geneuense inemendatum displice-
ret, ut alibi potius terrarum, ac praesertim
Lutetia, typis mandarentur, et, si necesse
esset, notis illustrarentur, summis votis
sape exoptasse; idque literis ad Reuerend.
Patrem Sirmondum scriptis non multò
ante mortem significasse. Obtemperatum
tandem est tanti hominis desiderio, et
magni viri nõ paruum, si utilitas specte-
tur, opusculum, Lutetia castigatiùs exa-
ratum, & aliquot meis annotationibus
auctum prodit: quod tibi, Princeps Illu-
strissime, hac potissimùm ratione offero,
quoniam certò mihi persuadeo, nullum
tibi gratius munus posse contingere, quàm*

*MAGNI BELLARMINI amici
tui vel minimum opusculum: quod si à*

me non placet, solo Autoris nomine placere debet. Vale, Princeps et Card. Illustrissime, et vine diu fœlix Christi Ecclesia, et Regno Gallico. Lutetia pridie Cal. Maias, anno M. DC. XXII.

Tuæ Celsitudini addictissimus,
atque humillimus cliens
S. DE MVIS.

JLL^{MI}. CARD. BELLARMINI

AD LECTOREM ADMONITIO.

HAs nostras Institutiones ad eam rationem ac viam redigere conati sumus, vt etiam sine Præceptore vnusquisque per se linguæ Hebraicæ si non perfectam cognitionem, certè initia & rudimenta percipere possit. Porrò vbicumque repereris aliqua minutioribus litteris impressa, scito ea cùm minùs necessaria, tum magis difficilia esse, quàm vt à tyronibus initio legi oporteat: quæ tamen, cæteris antea perlectis, sine labore vlllo intelligentur.

S. D. N.

D. PAULI DIVINA
PROVIDENTIA
Papæ Quinti

CONSTITVTIO

De Magistris Linguarum Hebraicæ, Græ-
cæ, Latinæ, & Arabicæ à Regularibus
in suis studijs habendis.

PAVLVS EPISCOPVS
SERVVS SERVORVM

DEI.

D perpetuam rei memoriam, Apostolicae seruitutis onere infirmitati nostrae à Domino inscrutabili consilio eius imposito, assidue admonemur, sapientibus, & insipientibus constitutos nos esse debitores; vt scilicet per ministerium nostri Apostolatus, qui sapiunt, quod S. docet Bernardus, non desipiant, qui non sapiunt, sapiant, & qui desipuerunt, resipiscant: quibus verbis instrui nos satis perspiciamus, vt fideles in fide & charitate conseruare, infideles ab infidelitatis tenebris educere, & hæreticos, ac peccatores à peruersitate erroris, ac seruitute peccati liberare aspirante gratia DEI, à quo omnis sapientia, pastorali sollicitudine procuramus. Cùm verò præceptum Domini lucidum illuminet oculos, ac testimonium eius fidele sapientiam præstet paruulis, omni vigilantia procurare debemus, vt Prædicatores, & Doctores verbi DEI ad opus DEI operandum instructi red-

dantur in dies magis, & partes suas, quantum cum Domino fieri potest, ad gloriam eius & vtilitatem animarum quotidie melius, & feliciter adimpleant. Cui rei plurimum conducere satis constat Linguarum cognitionem, Hebraicæ præsertim, Græcæ, Latinæ, & Arabicæ: hæc enim conuersioni Infidelium oportunissima esse dignoscitur, quando magna eorum pars aut Arabicè loquitur, aut intelligit: ac si vnquam reliquarum trium Linguarum notitia in Ecclesia DEI utilis fuit, diebus nostris profectò vtilissima est: hostis enim humani generis Linguarum scientia singulari dono DEI hominibus tradita ad ipsius Largitoris contumeliam, & fidei suæ Catholicæ detrimentum, nunc vt cum maximè abutitur. Quamobrem fe. rec. Clementis Papæ V. Prædecessoris nostri, quantum conditio temporis patitur, vestigijs insistentes, motu proprio, & ex certa scientia, maturaque deliberatione nostris, deq; Apostolicæ nobis attributæ potestatis plenitudine, hac nostra perpetuò valitura Constitutione sancimus, statuimus, & ordinamus, vt in cuiuscunque Ordinis, & instituti Regularium, tam mendicantium, quàm non mendicantium, etiam quomodolibet exemptorum, & Apostolicæ Sedi immediatè subiectorum, studijs omnibus trium Linguarum huiusmodi, Hebraicæ videlicet, Græcæ & Latinæ, in maioribus verò, ac celebrioribus etiam Arabicæ, Do-

doctores, Regulares quidem, & eiusdem Ordinis, si
in illo harum Linguarum sufficientem notitiam
habentes sint, si minus, seculares, aut alterius
Ordinis Regulares, qui illas actu, & diligenter do-
ceant, habeantur, si studia in Urbibus, & locis exi-
stunt, ubi Linguarum prædictarum peritos con-
ducendi facultas est: studijs verò Locorum, ubi
huiusmodi Doctores desunt, cum primùm in alijs
studijs ubi Linguæ huiusmodi docebuntur, Scho-
lares tantùm profecerint, vt docendis alijs idonei
sint, de iisdem Scholaribus prouideatur. Quod, vt
citiùs & faciliùs fieri possit, & sperati fructus ex
Lingarum huiusmodi studio appareant, omni-
bus & singulis Regularium Superioribus sub in-
dignationis nostræ pœna eadem auctoritate, te-
nore præsentium præcipimus, & mandamus, & si
ipsi negligentes fuerint, eorundem ordinum Re-
gularium apud Nos, & Sedem Apostolicam Pro-
tectoribus iniungimus, eorum conscientias desu-
per onerantes, vt omni cura, & sollicitudine quan-
tò citiùs prouideant, vt Scholæ Linguarum hu-
iusmodi quamprimùm instituantur, ac Doctores
prædicti deputentur, earumdemq; Linguarum
Lectioibus Scholares assignentur, qui illis sedu-
lam, & assiduam operam nauent. Hi verò Schola-
res vt alacriùs huic studio incumbant, volumus &
decernimus, vt in promotione ad Doctoratus gra-
dus, & ad alios sui ordinis honores illi, ceteris pari-

bus, præferantur, qui in cognitione trium saltem
Linguarum prædictarum profecerint, ita vt ad
illas docendas apti sint. Non obstant. Constitu-
tionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quibus-
uis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoq; ,
indultis & litteris Apostolicis quibusuis Vniuer-
sitatibus, illarumq; Rectoribus, ac ordinibus prædi-
ctis, illorum Superioribus, & personis, sub quibus-
cunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis
etiam derogatorijs derogatorijs, alijsq; effica-
cioribus, & insolitis clausulis ac irritantibus, &
alijs decretis in genere, vel in specie ac alijs in cõ-
trarium præmissorum quomodolibet concessis,
confirmatis, & innouatis: Quibus omnibus, & sin-
gulis eorum omnium, & singulorum tenores præ-
sentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & ad
verbum insertis habentes, hac vice duntaxat spe-
cialiter, & expressè derogamus, ceterisque con-
trariis quibuscunque. Nulli ergò omnino homi-
num liceat hanc paginam nostrorum Sanctionis,
statuti, ordinationis, præcepti, mādati, iniunctio-
nis, onerationis, voluntatis, decreti, & derogatio-
nis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si
quis autem hoc attentare præsumpserit, indigna-
tionem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri,
& Pauli Apostolorum eius, se nouerit incurfu-
rum. Dat. Romæ apud Sanctum Marcum pridie
Kal. Augusti, anno Incarnationis Dominicæ

M. D C. X. Pontificatus Nostri Anno Sexto.

M. Card. Nazarenus Prodat.

S. Cobellutius.

S. de Vrsinis.

Registrata apud Scipionem Secretarium.

*Anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi 1610. Indiēt.
8. Pontif. S. D. N. D. Pauli diuina prouidentia Papæ
Quinti, Anno eius Sexto, die verò 28. mensis Septem-
bris, retroscriptæ litteræ Apostolicæ affixæ, & public.
fuerunt ad valuas Cam. Apost. & in Acie Campi Flo-
ræ per nos Bernabeum Politum, & Brandimartem La-
tinum S. D. N. Papæ cursores, &c.*

Virginus de Virginiaijs Mag. Curs.

A D

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS.
CARD. BELLARMINI HEBRAICAS
institutiones à V. C. SIMEONE MVISIO,
Sacrarum literarum Profess. Reg. illustratas
FEDERICI MORELLI Prof. Reg.
EΙΔΩΜΙΟΒ Choriambicum.

LINGVÆ vetusta notitiam assequi
Magno Platoni votum erat optimum;
Atque id fatetur non semel in libris:
Vocum Atticarum vera Etyma ut daret.
Compos fuisset nunc studij illius,
Ad nos pateret si reditus, Plato.
Nempe hoc potitus codice hebraico
Bellarminina Grammatica, via
Qua perbreui omnem linguam aperit Sacram,
Gaza SIMONIS MVISII addita.

IN ILL^M. CARD. BELLARMINI
GRAMMATICAM HEBRAICAM
V. C. SIMEONIS MVISII R. P.
operâ recognitam, illustratam, locupletatam.

VDIERAS sacrae Doctor verissime
linguae

Scripta piè impuro contemerata lacu:

Dixisti moriens; utinam mihi fraudis auaræ
Ultorem fato det meliore Deus.

Magne Pater Tyrio nuper spectabilis ostro,
Postmodò siderea factus in arce potens,
Ecce bonas vindex urgere MVISIVS artes,
Atque ire ingenij per monumenta tui:
Qui dum synceris recoquit fornacibus aurum,
Gemmarúmque addit, non sine laude, decus:
Manibus egregiis meritos cùm reddit honores,
Pectora doctrinae tum studiosa iuvat.

IOANNES GRANGERIVS
Reg. Prof. eloquentiæ,

*SVMMMA PRIVILEGII REGIS
Christianissimi.*

LVDOVICI XIII. Franciæ & Nauarræ Re-
gis Christianissimi autoritate concessum est
IOANNI LIBERT ET SEBASTIANO
CRAMOISY, Bibliopolis Parisiensibus iuratis,
typis mandare & venalem habere librum, qui in-
scribitur ROBERTI BELLARMINI, *Politi-
tiani, è Societate Iesu, S.R. E. Presbyteri Card. Institu-
tiones linguæ Hebraicæ, &c. vnâ cum SIMEONIS
DE MVIS Professoris Regij annotationibus: & SYL-
VA RADICVM, &c.* aliisque cuiuscumque con-
ditionis interdictum est intra sexennium, vt am-
pliùs patet in diplomate regio, dato Parisijs 18.
Martij, 1622.

Sic signato

RENOVARD:

INSTITVTIONVM
LINGVÆ HEBRAICÆ
PARS PRIMA.

CAPVT I.

DE LITERIS.

LITERÆ Hebræorum, quas ipsi אותיות Othijoth appellant, omnes sunt Consonantes. Earum numerum & ordinem, qui ex Threnis Hieremiæ, aliisque similibus Alphabeticis locis colligitur, nec non figuras, nomina, & ipsorum nominum significationem, denique potestatem siue sonum ipsarum, & quorum numerorum notæ sint, subiecta Tabella indicabit.

Num.	Fig.	Potestas	Nomen	Significatio.
1	א	aspiratio lenissima.	Aleph אלף	Quasi אלוף Alluph, id est, prin- ceps, quòd sit prin- cipium Alphabeti.
2	ב	β, sive u conso- nans.	Beth בית	Domus, quòd fi- gura sua domum imitetur: summa enim linea tectū, infima pavimen- tum, media parie- tem, vacuitas è re- gione portam re- fert.
3	ג	gh	Gimel. גימל	Quasi גמל gamal, id est, camelus, propter gibbum, quem in dorso gerit.
4	ד	db	Daleth דלת	Quasi דלת deleth, id est, porta, quòd eam suis lineis ex parte referat.

Num.	Figur.	Potestas.	Nomen.	Significatio.
5	ה	h	He ה	A sono quem exprimit, nomen accepit.
6	ו	v consonans.	Vau ו	Vincinus, quia eius similitudinem praeseferat.
7	ז	z	Zayn ז	Quasi זין zian. i. arma, quod claua esse videatur.
8	ח	hh, vel x.	Cheth ח	A sono proprio sic vocatur.
9	ט	t	Teth ט	Similiter à sono.
10	י	i consonans.	Iod י	Quasi יד iad, id est spatium, quod propter suam exiguitatem spatium vacuum relinquat.
20	כ	ch	Caph כ	A curvitate sic dicitur: nam כפף Caphaph, incurvare significat,

Num.	Figur.	Potestas.	Nomen.	Significatio.
				Ⲙ ⲑⲏ Caph, rem curuā, ut volam.
30	ל	l	Lamed לָמֶד	A מַלְמַד Malmad, id est, stimulo, seu veru, cuius simili- tudinem exhibet.
40	מ	m	Mem מֶם	A sono, ut in omnibus aliis lin- guis.
50	נ	n	Nun נּוּן	Item à sono.
60	ס	s	Samech סָמֶךְ	Quasi סָמוּךְ Sa- much, id est, conti- nuatum, & in se ductum.
70	ע	Aspiratio densif- sima.	Ajn עַיִן	Oculus, quòd eius figuram imitetur.
80	פ	Ph	Pe פֶּה	Os, seu vultus; quòd ex parte fi- guram oris expri- mat.

Num.	Figur	Potestas.	Nomen.	Significatio.	
90	צ	ts	Tfade. צדי	Venabulum, quòd ei non dissimile videatur.	
100	ק	q, vel k	Coph קוף	Vel à sono proprio sic dicitur, vel à circulo quem describit: nam קוף koph circuire est.	
200	ר	r	Rosc. רוש	Quasi ראש Rosc. i. caput, quòd aliqua ex parte illius figuram imitetur.	
300	ש	sc f vid. Iud. c. 12. v. 6.	Scin שין	Quasi שן Scen. i. dens, quòd dentata sit litera.	
400	ת	t	Tau תו	Signum siue terminus; quòd alphabetũ terminet.	
500	600	700	800	900	1000
ל	ם	ו	ז	ח	ט

De nominibus literarum Hebraicarum.

*Literarum
Hebrai-
carum
nomina
antiquis-
sima.*

Nomina harum literarum vetu-
stissima esse, atque ex his veluti
fontibus quibusdam deriuata esse no-
mina omnium aliarum literarum, ve-
teres omnes docent, Hebræi, Græci,
Latini. Vide Iosephum li. 1. Antiquit.
cap. 4. Eupolemum apud Clementem
Alexandr. li. 1. Strom. August. lib. 18. de
Ciuit. Dei cap. 39. Ac præcipuè Euseb.
li. 9. cap. 4. & lib. 10. cap. 2. de præpara-
tione Euangelica, qui ex eo demóstrat,
primas omnium literarum Hebraicas
fuisse, quòd solæ Hebraicæ literæ no-
mina habeant significatiua. Cur enim
Græci literas suas vocent, *ἄλφα, βῆτα,*
γάμμα, δέλτα, & Latini, a, b, c, d, &c.
nullam rationem aliam reddere possu-
mus, quàm quòd Hebræos imitati
sint, qui literis suis nomina posue-
runt, aleph, beth, gimel, dalet. Cur
autem Hebræi literas suas ita vocaue-
rint, rationem à propria significa-

*Hebrai-
carum li-
terarum
nomina
sunt signi-
ficatiua.*

tione ductam reddit Eusebius loco notato, item S. Hieron. in Epist. ad Paulam vrbicam, & in Commentario ad Threnos Hieremiæ: nos quoque aliam ab illis non parùm diuersam paulò antè reddidimus.

De potestate earumdem literarum.

PRæter ea quæ in Alphabeto ipso annotauimus, sciendum quoque est, literas omnes Hebraicas in quinque Literarum Hebraicarum quinque classes. diuisas esse classes, pro numero videlicet instrumentorum vocis: quædam enim dicuntur literæ Gutturales, videlicet אהחג ahchang.

Aliæ dicuntur literæ labiales, videlicet, בומפ Bumaph. Aliæ dicuntur literæ Palati, videlicet, גיקא gicak. Aliæ dicuntur literæ linguæ, videlicet, דטלנא datlenath.

Aliæ denique dicuntur literæ dentium, videlicet, זספארש zastfarasch.

Littere
guttura-
les diffi-
culter
pronun-
tiantur.

Ex quibus omnibus solæ gutturales
dubiam & difficilē prononciationem
habent, & quidem Aleph, in summo
guttore, siue in ipso ore formatur,
respondetque spiritui leni Græcorum;
ita vt nihil addat ad Vocalem, cum
qua syllabam necessariò efficit, nisi
spiritum illum, qui minimùm requi-
ritur ad quamlibet vocem proferen-
dam. He respondet spiritui denso
Græcorum, & nostræ aspirationi h,
formaturque in gutture, sed paulò in-
feriùs quàm Aleph. Cheth est quasi
duplex aspiratio densa, & in ipso nodo
gutturis, hoc est, inferiùs quàm He,
formari debet. y Aiin, aspiratio est
densissima (etsi alij aliter sentiant)
sitq; dum spiritus narium adiumento
in imo gutture quodammodò stran-
gulatur. Itaque prononciatio harum
quatuor literarum à summo gutture
vsque ad imum quasi quibusdam gra-
dibus descendit.

S. M.

Potestatis quarumdam literarum
amplior declaratio.

ג Gimel.

Est g lenius, & quasi blasum, quale
ab iis, qui laborant in litera R exprimen-
da, profertur. Nunquam per g molle &
effœminatũ, quale auditur in voce Regio,
pronunciari debet, quæcumque præcedant
aut sequantur vocales. Flandri, iuante
patriâ linguâ, ג fœliciter enunciant.

ד Daleth.

Est ד Græcorum ritè pronuntiatum.
Accedit quodammodo ad sonum literæ γ,
ideóque illius vicem non semel subit, ubi
vocabulum aliquod Hebraeum in linguam
Chaldaeam aut Syram transfertur: ex. gr.
cũ pro Hebræo דָּהָב .i. aurum, Chaldaicè
dicitur דָּהָבָא. Angli per suum th commodè
expriment.

ו Vau.

Hanc literam per ם efferunt Orientales,

qui Hebræam linguam, utpote in Oriente natam, atq; adeo magis patriam, omnium optimè pronuntiant. Illis tamen est consonans, nec, nisi cum vocali, syllabam facit: ex. gr. ׀ per ך, unâ syllabâ, ab illis legitur. Nolim tamen affirmare pronuntiationem illam literæ ׀ per ך consonum vulgatum, longo iâ usu receptâ, omnino esse degenerẽ: præsertim cum R. D. Kimchi in Miclol, pag. 96. col. 2. moneat inter ׀ lenis ם ׀ esse distinguendum: quod profectò ostendit sonum literæ ׀ ad sonum ׀ lenis accedere, atque adeo ׀ non esse per ך more Orientalium pronuntiandum, sed per ך consonum Latinorum, vel potius per ך Germanorum: nam existimo cum multis literam ׀, si modò per ך consonum nostrum proferatur, sonare quiddam crassius, densiusve ׀ leni, quod valet ך consonum Latinum, vel ע Græcum.

Ⓜ heth.

Aspiratio est anabela, ac raucifona: similis illi sono, quẽ quis edit, dum ex cursu,

aut alio quouis labore vehementi, subinde spirat ac respirat. Græcis & Latinis prorsus est ignota: ac nemo eam, nisi ab incunabulis edoctus, ritè proferre unquam possit, sicut nec literam ץ, teste Abben Ezra.

ו Tet.

Est ך, & quidem densius ך, affecto ^{ך cum} Daghes, & ore pleniore, ac voce crassiore ^{daghes} edendum. Differre ך à ך apparet ex verbis ^{est ך} habentibus primam thematis literam ץ, ^{Græc.} quæ in coniug. hithpael post ץ, non ך, alioquin cõiugationis characteristicon, habere possunt, sed ipsum ad vocalitatem in ך conuertunt: ex. gr. à verbo צִדַק non dicitur in hithpael הִצְטַדַק, sed הִצְטַדַק, litera ך in ך recepto more conuersa: quod est argumentum euidens ך & ך in quod cadit daghes, aliquantulum saltem sono distare, tametsi vulgò nullum discrimen existit. Accedit huc, quòd Kimchi in Miclol pag. 96. col. 2. monet diligenter inter ך & ך habens daghes esse distinguendum.

, Iod.

Est i consonans, quo modo ab Italis profertur. Sic enim Syri, Arabes, & Iudaei Orientales literam Iod pronuntiant: atque ita esse proferendam, non autem per g molle, quod vocant, fidem facit quod habet R. David Kimchi in Miclol pag. 71. col. 1.

אֶפְקֵר הָאֵלֶף בְּסִגּוּל כְּרֹב בְּרִי שְׁלֵא יִתְעַרֵב
 אֶפְקֵר .i. וִיִּשְׁבֹּר הָאֵלֶף .i. וִיִּשְׁבֹּר הָאֵלֶף
 ut plurimum notatum puncto ׀, ne confundatur cum Iod: perinde ac si diceret, ne si legatur אֶפְקֵר cum chiric paruo sub א, confundatur cum אֶפְקֵר .i. visitabitur masc. gen. Quod profecto nunquam illi venisset in mentem scribere, si Iod per G molle pronuntiandum fuisset. Nam legendo ac pronuntiando אֶפְקֵר gippaked per g molle, nullatenus est verendum, ut quis dici aut legi putet אֶפְקֵר. Quod sane accidere potest, si Iod per i Italicum legatur: atq; idcirco cautum est, inquit Kimchi, ut אֶפְקֵר habeat א affectum Segol, discriminis ergo. Dubium esse possit, quomodo

Iod pronunciari debeat, quando habet daghes. Itali & Galli Narbonenses (ut observat Abrah. de Balmis in suo Pecul. c. 1) Iod cum daghes per g molle efferunt: Hispani verò, inquit, addo ego, & Orientales, Iod, siue habeat daghes siue non, semper eodem modo pronuntiant. Benè. Nam litera Iod nunquam est habita de numero earum literarum quæ duplicem habent potestatem propter daghes & raphe, nec ab autore antiquissimo libri יצירה .i. Creationis, illis est annumerata.

כ Caph.

Est χ Græcorum: quanquam, ut ab Orientalibus profertur, videtur habere sonum paulò crassiolem, & sonare ch Germanorum: ex. gr. in voce nacht.

י Aijn.

Ut à Syris, Arabibus, & Iudæis Orientalibus profertur, est aspiratio satis vehemens, medium guttur, in quo formatur, cum fragore pungens: quæ tamen, si negligentius & minus accuratè proferatur, pro

& accipi possit : unde R. David in Miclol
 pag. 96. col. 2. monet, unicuique diligenter
 cauendum esse, ne, cum & profert, audia-
 tur y, cum verò y, audiatur & : quod est
 argumētum literas & & y affinis esse soni,
 ut, si minùs accurate proferantur, una
 pro altera facile accipi possit : atque adeo
 sonum illum ex n & g conflatum, stran-
 gulato flatu narium adminiculo, pérque
 easdem spirante (quorum unum per se in-
 commodum est, & contra naturam, alte-
 rum turpe & vitiosum) qui à multis literæ
 y tribuitur, peregrinum esse & afficti-
 tium, qui praua consuetudine in hanc
 linguam inuasit. Huc quoque pertinet
 quod refert idem Kimchi ibidem col. 2.
 veteres Rabbinos monuisse, ubi legeretur
 illud Deut. 11. אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבוֹתֵיכֶם
 .i. quam iuravit patrib⁹ vestris, y verbi
 נִשְׁבַּע quod est iuravit, disertè esse profe-
 rendum, ne quis legi ac dici putaret נִשְׁבַּח
 quod significat captiuus abductus est.
 Ex quo intelligere est, y, si minùs accurate

proferatur, prorsus ἀφωρον videri, perinde
 atque ς : atque adeo non tam inter hanc
 & illam literam interesse, quàm aliqui
 putant. Hæc porro litera Græcis & Latinis
 prorsus est barbara, quemadmodum dixi-
 mus ad literam π. Eius sonus in vagitu
 vituli à matre relictæ exauditur.

ϣ Sade.

Non est cōpendium literarum Ts vel Tz,
 quemadmodum aliqui putant, sed est sim-
 plex litera, nimirum S, at densius ali-
 quanto, & plenius, quàm D.

ϣ Coph.

Est c, & quidem densius ϣ affecto daghes,
 seu x Græcorum. Reddit sonum similem
 voci, quam Gallina edit factæ ouo.
 Europæi hanc literam nimis molliter pro-
 ferunt. Differre ϣ habens in complexu
 daghes à ϣ apparet ex eo quod iam toties
 laudatus Kimchi loco iam sæpe cit. dicit
 inter ϣ & ϣ esse distinguendum. Esse enim
 id de ϣ non leni, sed daghesato intelligendū
 manifestū est ex eo quod sequitur, & inter

ⲛ daghesatum ⲉⲩⲧ. Quòd si de ⲛ leni illud
esset accipiendum, cur non eodem pacto
diceret esse inter ⲛ lene ⲉⲩⲧ distinguendū:
ⲉⲩ, si ⲛ cum daghes eiusdem est soni atque
ⲛ, cur potius diceret inter ⲛ lene ⲉⲩ ⲛ esse
distinguendum, quàm inter ⲛ lene ⲉⲩ ⲛ
habens daghes, ac non potius utrumque
coniungeret?

ⲩ Scin gerens punctulum in dextro
cornu. Est sc cum stridore pronunciandū,
eoq; sono exprimendum, quo à Gallis ch in
dictione vernacula chemin, à Latinis sc
in voce scelus, à Germanis sch in voce
schetzer, ab Anglis sh in voce shuteint.

ⲩ Sin cum punctulo sinistro cornui
incumbente. Est s sonum habens ex
sono ⲩ dextri, ⲉⲩ ⲛ mixtum, magis tamen
ex sono ⲩ, ut existimat Abraham de Balmis
in suo Pecul. cap. i. Vulgus tamen Iudaeo-
rum ⲩ sinistrum cum ⲛ confundit.

ⲛ Tau.

Est ⲛ Gracum rectè pronunciatum,
quasi balbutientium more.

Hæc

Hæc habui, quæ de quarundam literarum vi ac potestate scriberem: quæ cupiam, quatenus commodè fieri poterit, duntaxat observari: nec sanè velim quemquam de pronuntiatione, quod esset miseri hominis, & in minimis rebus occupati, nimis esse sollicitum. Non adeo ingens scelus est malè pronuntiare: ac nescio negligentia in hoc, an nimia anxietas sit deterior.

De figuris seu characteribus literarum.

HOs literarum characteres non esse eos, quibus initiò sacri libri scripti sunt, sed alios, quos Esdras post captiuitatem excogitauit, testatur D. Hieron. in Prologo galeato, qui etiam in Comment. ad cap. 9. Ezech. docet, literam η olim crucis figuram expressisse. Sed his omissis, primùm diligenter intuendæ sunt figuræ, & discrimen notandum similiarum literarum, ne inter legendum vnam acci-

Literarum characteres quibus hoc tempore utimur. Esdras excogitauit.

piamus pro alia. Sunt autem hæ literæ
similes.

שעס טוהרנב

שצסמזהרנב

*quinque
literæ du-
pliciter
scribun-
tur.*

Deinde sciendum est, quinque literas
dupliciter scribi, videlicet, צפנמכ
quarum priores, id est, con- קץזסך
tractiores, scribuntur in principio, &
in medio dictionis; posteriores autem,
quæ etiam longiores sunt, scribuntur
solùm in fine. Inuenitur tamen extra
ordinem Isa. 9. v. 7. ם in medio, in illa
dictione, לִמְרַבָּה, *lemarbe*, ad multipli-
cationem: & lib. 2. Eldr. c. 2. v. 1, מ in fine,
in dictione הַת illi.

*Numerorum
notæ
sunt He-
braice
literæ.*

Postremò sciendum est, Hebræos
literis Alphabeti uti ad notas nume-
rorum indicandas, ut in ipsa tabula
literarum ostendimus. Porro ceteros
numeros, quos ibi non expressimus,
ex aliorum compositione efficiunt: si-
quidem ם significat 11, יב, 12, & sic de
ceteris, nisi quòd pro יה scribunt ו
superstitione quadam adducti, quia יה

*Iudeorū
supersti-
tio.*

est vnum ex nominibus Dei. Sic etiam post ה, quę litera efficit 400. non semper ponunt literas illas finales, sed compositos numeros.

900 800 700 600 500

תק תר תש תת התקו

S. M. Millenarios pingunt hoc modo, et
 א 100. ב 200. ג 300. Et sic deinceps: vel et
 repetito א, אב 2000. אג 3000. Et sic deinceps.
 Pingunt etiam sic א 1000. ב 2000. et
 virgulâ infra positâ: quæ si, ut interdum
 fit, superponatur, hoc modo א, ב, Et c. tunc
 non millenarios, sed monadicos, denarios, et
 aut centenarios numeros notant, prout est
 hæc aut illa litera. Hoc anno, qui est Christi
 nati אסכב vel iteratis centenariis אהרכב
 1622. numerât ab orbe condito השפב 5382.
 vel שפב 382. iuxta æram minorem, ex-
 ceptis scilicet more suo millenarijs. Hinc
 quilibet facile colligere potest, quantum
 in ærâ à nobis distent.

CAP. II.

*De Punctis, quæ Vocalium loco sunt
apud Hebræos.*

*Hebræi
veteres
non ha-
buerunt
Vocales
litteras.*

Veteres Hebræi, quòd nullas haberent propriè vocales litteras, utebantur interdum earum loco * quatuor consonantibus, videlicet א Aleph, ה He, ו Vau, י Iod, & quidem per Aleph & He exprimebant, a, & interdum alias Vocales; per Vau, o & u; per Iod, e & i.

„ S. M. * *Repone tribus. Demenda enim*
 „ *littera ה. Nam solæ hæ tres א, ו, י, pro vo-*
 „ *calibus olim fuere, unde auctori antiquis-*
 „ *simo libri יצירה .i. Creationis, hæ tantum*
 „ *אמות הדבור .i. matres locutionis appellan-*
 „ *tur, propterea quòd, sic enim puto, ante in-*
 „ *uenta puucta, cum adhuc eæ literæ essent*
 „ *pro vocalibus, nemo posset ullam litteram*
 „ *sine aliqua ex ijs proferre.*

Erat autem difficillimus harum Vocalium vsus, tribus potissimum de causis: primum enim eadem litera interdum fungebantur munere suo, id est, Consonantium; interdum alieno, id est, Vocalium: nec facile diiudicari poterat, quando vno officio, quando altero fungerentur. Deinde cum eadem litera diuersarum Vocalium locum obtinere posset, vt Iod, e & i; Vau, o & u, quis facile diuinaret, huiusne an illius potius locum obtineret? Accedebat postremo quod saepe nulla harum quatuor literarum expressè in vocibus Hebraicis habebatur, sed subintelligenda erat. Itaque magis vsu loquentium, quam praeceptis ratio legendi, vel pronuntiandi apud Hebraeos olim cõseruabatur: quod non obscure indicat B. Hieronymus in Epist. 126. quæ est ad Euagrium. Quapropter posteriores Hebraei, tum ad minuendam difficultatem, tum etiam ne pau-

Difficile quondam fuit Vocalium vsus apud Hebraeos.

latim scientia linguæ Hebraicæ penitus interiret, quæ ipsi traditione maiorum & usu didicerant, ad artem reuocare conati sunt, certis quibusdam excogitatis Punctis, quæ ubiq; locum Vocalium obtinerent. Et quamquam non est omnino exploratum, quo primùm tempore eiusmodi Puncta literis Hebraicis addita fuerint, tamen probabilis est sententia Helix Leuitæ Germani, qui in præfatione Massoreth affirmat id factum esse apud Tiberiadem Palæstinæ anno 436. ab euerfione templi, id est, anno salutis nostræ 476.

*Puncto-
rum usus
quando
apud
Hebræos
cepit.*

*Puncta
sunt
decem.*

Sunt igitur Puncta decem; pro longis Vocalibus quinque, & quinque pro breuibus: quorum Characteres, Potestatem, Nomina, & Significationes subiecta Tabella indicabit.

Tabula punctorum Vocalium.

Fig.	Potestas.	Nomen.	Significatio.
-	a longum.	Camets. קָמֵץ	Dicitur à verbo קָמַץ Camats, quod est colli- gere, quia collecto ore obscurè pronuntiatur, sono quodam medio in- ter * a & o. S. M. * Planè ut a ce Germanicum. ce
-	a breue.	Pathach. פָּתַח	Dicitur à verbo פָּתַח Pathach, quod est ape- rire, quia aperto ore clarissimè pronūciatur, planè ut a Latinum.
..	e longum.	Tfere. צִירִי	A verbo צִיר tsur, quod est coarctare, quia proferrī debet obscurè, ut * e Italicum, in vo- cibus pena & penna. S. M. * vel ut e Gal- ce licum in voce respondre. Veteres appella- ce runt קָטוֹן קָמֵץ. i. camets paruum. ce

Fig.	Potestas	Nomen	Significatio.
7	e breue.	Segol. סגול	A nomine Chaldaeo כגול Segula, quod botrum significat, quia eius formã imitari videtur: profertur au- tem clarè ut * e Latinum in voce penna.
33			S. M. * vel ut e Gallicum in voce mer:
33			estq; quasi e mixtum ex a, ut a in voce
33			fæx, unde fortasse veteres appellarunt
33			etiam pathach paruum.

9	i longum.	Chiric gadol חיריק גדול	* Chiric magnum, à sono quem edit, nomen accepisse videtur.
33			S. M. * חיריק fren-
33			dorem significat: atque
33			ita appellatur hoc punctum, לפי שהוי
33			בוקע בין השניים .i. quia findit atq; erumpit
33			inter dentes, ait R. Iehudah in lib. de Ac-
33			centib. unde etiam ab alio vocatur שבר .i.
33			fragor, שבור .i. fractus, & à Syris
33			הבצא .i. strictio, quia strictione dentium
33			exprimitur.

Fig.	Potestas.	Nomen.	Significatio.
.	i breue.	Chiric Caton. חִירִיק	Chiric paruum simili- liter à sono nomen ac- cepit.
7	o longum.	Cholem. חֹלֶם	A sono quem efficit priore syllaba, nomen habet.

S. M. Vel potiùs sic

appellatur, quasi crassū seu pingue, חֹלֶם
enim id significat, quia sonat o crassum &
plenum, quod totum os implet, sicut ω
Græcum; unde & מְלֵא פִּי .i. pleni-
tudo oris non rarò appellatur: & a Syris
זְקַפָּא .i. sublatio, quod sublatori sono, &
sublatis labris proferatur.

.	o breue.	Camets Chataph. קַמֶץ חַטָּף	*Camets raptum, nam חַטָּף chataph rapere significat.
7	u longum.	Schec. שׁוּרֶק	S. M. * Summis labris pronunciandum est, ut ο μακρόν. A sono quem edit priore syllaba: profer- tur autem ut, * u, ma-

gnum Italicum & Germanicum.

- » S. M. * vel ut & Græcum, cum tenuiore
» quodam sibilo, unde & nomen inuenit.

Fig.	Potestas.	Nomen.	Significatio.
3	u breue.	Kibbutz.	A verbo קבץ kabats,
		קבץ	quod est cōgregare: quia

labiis collectis effertur, ut, * u, Gallicum.

- » S. M. * vel ut u Græcorum.

Quo pacto literæ cum Punctis syllabam
efficiant, subiecta exempla docebunt.

va va ve ve vi vi vo vo vu vu
 ב ב ב ב בּו בּו בּו בּו בּו
 dha dha dhe dhe dhi dhi dho dho dho dhu dhu
 ד ד ד ד דּו דּו דּו דּו דּו דּו
 ha ha he he hi hi ho ho ho hu hu
 ה ה ה ה הּו הּו הּו הּו הּו

Puncta
omnis,
duobus
exceptis,
sub lite-
ris scri-
buntur.

Obserua primò, omnia Puncta sub-
scribi Consonantibus, exceptis Chiric
magno, Cholem & Schurec, quæ ad
latus, vel suprà scribi debent.

11. Cholem dupliciter notari, vno

modo cum litera Vau, altero sine Vau, & tunc Punctum notari supra Consonantem, cum qua facit syllabam, non in medio, sed ad latus sinistrum, vt distinguatur ab accentu Reuia, de quo infra dicemus.

III. Camets chatuph sæpissimè scribi sine illis duobus Punctis additis ad camets, ita vt figura non distinguatur à camets longa Vocali. Vt ergo possit intelligi quando eiusmodi Punctum sit camets, & quando camets chatuph, hæ regulæ obseruandæ sunt.

*Regule
quibus
disting-
uantur
Camets
& Ca-
mets cha-
tuph.*

Prima, si nullum habeat accentum rhetoricum, & mox sequatur Scheua, aut daghes, non est camets, sed camets chatuph, vt חכמה chochma, sapientia, non chachma, צוּל collu, finita sunt, non callu.

S. M. Claudicat hæc regula. Aliter igitur ponenda est, hunc in modum: absque accentu Grammatico, si habeat post se Scheua quiescens, aut

,, daghes, non est camets, sed camets
 ,, chatouph, ut declarant exempla ab au-
 ,, tore allata. Quid sit accentus Gramma-
 ,, ticus, quid scheua quiescens, quid daghes,
 ,, paulò infra suis locis dicetur. Dixi in re-
 ,, gula, absque accentu Grammatico,
 ,, nam. cum accentu Grammatico, etiamsi
 ,, sequatur scheua quiescens aut daghes, non
 ,, est camets chatouph, sed camets: ex. gr.
 ,, לילה láila, nox, non לוילה lámma,
 ,, ad quid, siue quare non lámma. Parum
 ,, iuuat hæc regulæ pars, scheua quiescens:
 ,, nam prius debes agnoscere. esse camets
 ,, chatouph, quàm Scheua quiescens possis
 ,, agnoscere. Secerni autem camets à camets
 ,, chatouph, & internosci potest per accen-
 ,, tum rhetoricum; nam. cum accentu rhe-
 ,, torico, est camets post quod legitur scheua,
 ,, ut חכמה chachema, sapuit fœm. gen. non
 ,, chochma, propter accentum rhetoricum
 ,, cum. prioris syllabæ: accentus autem
 ,, rhetoricus is est qui accentui Gram-
 ,, matico in eadem dictione afficienda

præire solet, nec unquam ferè solus est. *cc*
 Porro si quando accentus hic non est cum *cc*
 tunc camets à camets chatouph, nisi à peri- *cc*
 tis Hebraica lingua, non internoscetur. *cc*

Secunda, si sequatur Maccaph, &
 immediatè antea non sit א aut ה, illud
 est camets chatouph, ut כל-ארץ, col erets,
 omnis terra, non calerets.

Tertia, in finibus verborum, si quidem
 accentus precedat, est etià camets chatouph,
 ut וַיִּקָּם vaijacom, & surrexit, non
 vaijacam.

S. M. Quarta, ante gutturalem *cc*
 habentem chateph camets, non est *cc*
 camets, sed camets chatouph, ut מַעֲמָר *cc*
 moomad, non maomad. Potest tamen *cc*
 hæc regula fallere, hîc q; iudicio est opus: ac *cc*
 videndum, num fortè sit camets ה Em- *cc*
 phatici: quod potest accidere sub ה & literis *cc*
 similibus כלב, aliàs minimè. *cc*

Aliàs semper est camets. Quia tamen
 interdum Euphoniæ causa excidit
 daghes ex litera quæ proximè sequitur.

post camets chatuph , ita vt putari possit camets longum , quod reuera est camets chatuph , idcirco tunc, etiam in libris correctissimis, scribitur camets chatuph cum duobus punctis expressè additis ad dextram ipsius

*Litera in pronun-
tiatione prius sonat quàm punctum subiectū.*

camets , hoc modo, . . . Obserua 4°, in pronuntiatione literarum cum suis punctis, prius sonare & audiri debere literam, quàm Punctum literæ subiectum: nō enim dicimus $\text{א} au$, sed $\text{א} va$:

Observanda singularis pronuntiationis literarum א & י.

excipiuntur tamenduaæ literæ gutturales א & י, quando in fine dictionis existentes sub se habent Patach: tunc enim prius proferri debet Punctum, quàm litera. Itaque dicemus יְשׁוּעָה Iehoscuah, nō Iehoscuha; מָשִׁיחַ Masciach, non Mascicha: cuius exceptionis ratio est; quia eiusmodi patach non est de essentia illorum nominum, neque additur ad syllabas multiplicandas, sed solūm vt literæ illæ ex gutture pronuntiaci possint, siquidem integra

nomina sunt in exemplis allatis, יהושיע
 משה. Experientia autem docet, non
 posse in his nominib⁹ ex gutture pro-
 nunciari vltimas literas. Quod item
 accidit in omnibus similibus, vbi hæ
 literæ vltimum locum occupant, nisi
 præcedat camets, aut patach. Quoties-
 cumque igitur istas literas in fine di-
 ctionis existētes, non præcessit camets
 aut patach, necessariò additur patach
 sub istis literis, vt ritè proferri possint,
 quod idcirco dici solet patach suffu-
 ratum, seu patach necessitatis. Quod
 autem diximus de literis ה & י, habet
 etiam locum in litera ה quando pun-
 ctum habet in ventre, vt patet in isto
 nomine אלהים Deus; dicimus enim
 eloah, non eloha.

*Patach
 suffura-
 tum.*

*ה cum
 punctum
 in ventre
 habet,
 quo modo
 pronun-
 tiatur.*

CAP. III.

De semipunctis, videlicet de Scheua.

*Puncta
tria quæ
vices ge-
runt bre-
uissima-
rum vo-
calium.*

PRæter illa decem Puncta, quæ locum obtinent vocalium tam longarû, quàm breuium, sunt alia tria puncta, quæ breuissimarum vocalium vices gerant; nimirum Scheua, Chatephatach, & Chatephsegol, de quibus ordine dicemus.

*Scheua
quiescens.*

Scheua, Hebræis שְׁוָא vel שְׁוָא, constituitur ex duobus punctulis vno super aliud perpèdiculariter posito hoc modo, . . , quod quidem interdum quiescit, interdum sonat. Quando quiescit, nullum sonum exhibet auribus, neque syllabam constituit, sed potiùs trahit literam sibi superpositam ad præcedentem, vt cum ea syllabam componat, vt cum dicimus הִלַּכְתָּ

*Scheua
sonans.
+ Quale
forlan*

ambulauisti. Quando sonat, idem valet, quod, e, * breuissimum, & tunc est e Gallicum fœmininum, in voce *dire.*

sylla.

Syllabam constituit cum sua litera con-
sonante more aliarum vocalium, vt
cùm dicimus דְּבַר deuar, verbum.

APPENDIX.

Et hinc fortasse nomen accepit: videtur
enim שָׁבָא dici à Verbo שׁוּב, quod est re-
dire, quia literam suam ad præcedentem
trahit, & quodammodo redire facit.

Atque hinc fit, vt omnis litera in fine
dictionis, exceptis quiescentibus quæ sunt

אֵהוּי, si nullum habeat punctum, censea-
tur habere Scheua, licet non inueniatur

expressū nisi sub literis כּוּדְכַפּת quando
habent daghes lene, & prætereà sub litera

Caph, etiam non habente daghes, ac in
tribus aliis dictionibus, שֵׁט declinet,

Prouerb. 7. קֶשֶׁט veritas. Prou. 22. וַיִּשְׁקֶן
& potum dedit, Gen. 22.

Ad internoscendum autem quando
Scheua sonet, quando quiescat, hæc

regulæ seruandæ sunt. Prima, Scheua
in initio dictionis semper pronun-
tiatur, vt לִמּוֹד lemod, disce, non lmod:

Quæ literæ
in fine
dictionis
censeantur
habere
Scheua.

Regula
ad distin-
guendum
Scheua
sonans &
quiescens.

Secunda, in fine dictionis nunquam pronunciatur, vt וַיֵּשֶׁתַּי *vaijesta*, & bibit, non *vaijesta*. Tertia, in medio dictionis pronunciatur solùm sub litera geminata, vt הַלְלוּ *halelu*, laudate, non *hallu*: & sub litera quæ habet punctum in ventre, vt לִמְדוּ *limmedu*, docuerunt, non *limmdu*; & post alterum Scheua, vt יִלְמְדוּ *jilmedu*, discent, non *jilmdu*, & post vocalem longam, vt לַמְדָּה *lameda*, didicit, non *lamda*.

PRIMA EXCEPTIO.

Duo Scheuaim in fine dictionis quiescunt.

Quando duo Scheuaim sunt in fine, utrumque quiescit, etiamsi primum sit post longam vocalem, & secundum sit post alterum Scheua, vel sub litera habente punctum in ventre, vt יֵשֶׁתַּי *jesta*, bibet, non *jesta*. יֵעֶשֶׁתַּי *jeuch*, flebit, non *jeuech*, quamquam id nonnulli negant, presertim si ultima litera sit affecta puncto daghes, tunc enim, ultimum Scheua pronuncian- dum putant.

SECUNDA EXCEPTIO.

Quando vocalis longa notata est accentu Scheua
 Grammatico, Scheua sequens quiescit, ut post vo-
 למודנה lemodna, discite, non lemo- calem
 dena; vel quando vocalis longa eo loco longam
 habetur pro breui: ut ו coniuñctio cum po- quando
 nitur pro וve, ne duo Scheuaim concurrant quiescit
 initio: tunc enim Scheua sequens quiescit,
 ut ונרממה vnrómema, & exaltemus,
 non vnerómema, ut infra in quarta
 parte cap. 2. fusiùs dicitur.

APPENDIX.

Observandum verò est, ad perfectam Regula
 pronunciationem semipuncti Scheua, cum seruanda
 post Scheua sequitur litera gutturalis, ut per-
 ipsum Scheua debere proferri ferè ad eum fectè pro-
 modum, quo profertur punctum subiectum nuntietur
 literæ gutturali, & si adsit accentus qui Scheua.
 dicitur Gahaia, proferendum planè eo
 modo quo profertur punctum literæ guttu-
 ralis: dicimus enim תיחי tichi; viuet, non
 techi. Idem dicendum est de Scheua præ-
 cedente Iod sine Chiric; vergit enim tunc

Scheua ad sonū Chiric, & si adsit Gahaia, sonat planè ut Chiric, ut בִּיָּד bijad, in manu, non bejad.

S. M. Quomodò veteres Scheua pronuntiarint, meritò dubiū est, cū Septuag. Interpretes Hebraicas voces Græcis characteribus describentes, modo per unam, modo per alteram vocalem expresserint, atque interdum etiam planè dissimulaerint. Certè hodie ut e breuissimum semper profertur, præterquam ante Iod alia notatum motione, quàm Chiric: vergit enim tunc Scheua ad sonum Chiric, quemadmodum obseruat autor. Quam pronuntiationem alicubi ad Tiberienses veluti autores Elias Leuita refert: qui ut doctrinæ sublimioris, sic emendatioris ac purioris laude pronuntiationis olim floruerunt, teste R. Iona, cuius non postrema inter הַמְּקַדְמִים. i. Grammaticos est autoritas, in Rikma. Quomodò Scheua habens ad latus accentum gaia legi debeat, suo loco à nobis dicetur.

Hæc de Scheua simplici : nunc de ^{Scheua} composito & punctis raptis dicamus. ^{cōpositū.}
 Chateph patach est punctum cōpositum ex Scheua & patach, hoc modo ., & sonat a breuissimū. Chateph segol est punctū cōpositum ex Scheua & Segol, hoc modo ., & sonat e breuissimum.

S. M. Chateph camets est punctum compositum ex Scheua & camets chatouph, hoc modo ., & sonat o breuissimum.

APPENDIX.

Addunt aliqui tertium punctum raptum, nimirum Chateph camets, quod sit o breuissimū, & distinguatur à Camets chatouph quod est o breue: sed * meliùs alij reijciunt tertium illud punctum raptum, atque asserunt Camets chatouph & Chateph camets idem esse, nimirum o breue; siquidem puncta rapta propter literas gutturales potissimū inuenta sunt. Literæ enim gutturales initio dictionis non patiuntur umquam sub se Scheua simplex, neque etiam in medio dictionis; nisi præcedat

Puncta rapta quorsum inuenta.

Literæ gutturales quædo non admittunt Scheua simplex.

accentus Gramaticus, ut שלחנו misimus,
 vel precedat Chiric sub litera seruili,
 ut תהיה viues, vel sequatur Daghes lene,
 ut נאדר magnificus, vel sequatur litera
 capax solius Daghes fortis, sed non affecta
 eiusmodi Daghes, ut רעייתי amica mea.
 Quoniã igitur literæ gutturales plerumq;
 non possunt à Scheua simplici moueri, ideò
 adduntur ea puncta, quibus gutturales
 maximè gaudent, nimirum Patach &
 Segol, quæ clarissimè & facillimè pronun-
 ciantur. Et sanè si Scheua non solùm cum
 Patach & Segol, sed etiam cum Camets
 componeretur, nulla esset ratio, cur non
 etiam cum Tsere, Chiric, alijsq; punctis
 componendum esset. Ad extremum no-
 tandum est, puncta ista rapta inueniri
 etiam interdum sub literis geminatis, ut
 in voce שלל demersisunt, Exodi 15.

- „ M. S. * Mihi verò longè videtur secus:
 „ & puto (o) illud breuissimum esse admit-
 „ tendum: ac multũ camets chatouph inter,
 „ & chateph camets interesse: illud enim

unam esse decem vocalium, quæ, quemad-
 modum dicit Elias Levita, in Perek Cant.
 Cant. II. sub omnibus literis esse possit, ac
 per sese dictionem constituere: hoc verò
 tantum sub gutturalibus pro Scheua sim-
 plici collocari, quemadmodum ⋈ , atque
 ut hæc brevissima puncta precedenti lite-
 ra ⋈ .i. breves motiones affines, nisi
 alia ratio obstet, subiiciunt, sic quoque
 chateph camets, quod est o brevissimum, ⋈
 hac figurâ (⋈) ex (:) ⋈ , hoc est camets
 chatouph sine duobus punctis, constitutâ
 depingitur, literæ præcedenti o breue siue
 camets chatouph hac figurâ .depictum, nisi
 lex aliqua Græmatices repugnet, resignare.
 Ex. gr. ponatur העמר .i. cōstitutus est,
 quod sub prima radicali y habet ⋈ .i.
 chateph camets pro scheua simplici quod
 postulat prima thematis non gutturalis in
 cōiugatione hophal; atque idcirco sub præ-
 cedente litera h habet ⋈ .i. camets chatouph:
 Quanquã ⋈ hoc punctum huic literæ iam
 alio nomine debebatur, est enim camets

22 chatouph punctum characteristicum con-
 23 iugationis hophal: quæ sanè causa est cur
 24 scheua sequens non cum - aut. (ut mos est)
 25 componatur, sed cum camets chatouph,
 26 itaut chateph camets hîc sit magis ex ca-
 27 mets chatouph, quàm e contra. hoc quoque
 28 videre est in nomine ^{וְאֶהְיֶה} אֶהְיֶה .i. tabernacu-
 29 lum eius, ubi chateph camets sub litera ה
 30 magis est ex camets chatouph factò ex i
 31 nominis absoluti אֶהְיֶה .i. tabernaculum,
 32 quàm e contra. Quorsum enim sub litera
 33 ה sic dilataretur Scheua, nisi quia litera
 34 præcedens habeat camets chatouph? Igitur
 35 ^{וְאֶהְיֶה} אֶהְיֶה legendum oholo, non autem aholo.
 36 Nam quorsum camets sub א? Non sanè
 37 quòd nomen absolutum habeat cholem.
 38 Non etiam quòd sequatur o breuissimum.
 39 Nam siue hac, siue illa ratione debet esse
 40 o breue sub aleph ex analogia Grāmatica.
 41 Sic ^{וְהָעֵמֶד} הָעֵמֶד legendum hoomad, non autem
 42 haomad. Atque ita esse ut dicimus fidem
 43 faciunt Septuag. Interpr. qui nomen illud
 44 proprium ^{וְהָעֵמֶד} נְעֻמִי, quod vulgò & corruptè

Noëmi legitur, in linguam Græcam tran-
 scribentes $\nu\omicron\omicron\mu\grave{\iota}$ scripserunt, - literæ nun-
 non per a sed per o exprimentes. Neque
 verò in propositis exemplis - propter accen-
 tum Methegh, quem secum habet, pro-
 camets censeri debet : nam eodem iure
 puncto camets chatouph accentus ille ap-
 pingi potest, quo his duobus - $\text{ע} \text{ , ex. gr. } \text{ע}$
 In $\text{ע} \text{ faciet, } \text{ע} \text{ æstimauit. } \text{ע}$
 Et regula à Grammaticis poni solita :
 - quod habet Methegh est camets,
 non camets chatouph : tantùm locum
 habet, ubi scheua simplex sequitur : uti
 declarant exempla à Grammaticis allata
 ad prædictam regulam.

CAP. IV.

De Daghes & Raphe.

SUPERsunt adhuc alia duo puncta,
 quæ etsi vocalium literarum mu-
 nere nequaquã funguntur, suo modo
 tamen pronuntiationem non parum
 iuuât. Ea sunt $\text{ע} \text{ Daghes, \& } \text{ע} \text{ Raphe.}$

Daghès
quid sit.

Daghès est punctum in medio literæ impressum, cuius officium est vim

Daghès
duplex.

quamdã addere ipsi literæ. Est tamen duplex Daghes, lene & forte. Lene roborat literam: forte duplicat. Exemplum lenis בית beth, domus, non Veth:

Daghès
forte in
quibus
sit literis.

exemplum fortis דבֿר dibber, locutus est, non diber. Porrò Daghes forte inveniri potest in omnibus literis, exceptis gutturalibus ע ה ו א & ר.

APPENDIX.

Quanquam etiam aliquando Aleph א & Resc ר sed rarissimè Daghes recipiunt, vide Gen. 43, 23. 1. Esdr. 8, 18. Levi. 23. 17. Job 33, 20. & 1. Reg. 1, 6. 1. Reg. 10, 24. 4. Reg. 6, 22. Prou. 10, 14. Prou. 15, 1. Cant. 5, 2. Psal. 52, 5. Hierem. 39, 12. Habac. 3, 13. Ezech. 16, 4.

Causa in
scribendi
Daghès
forte in
literis.

Ratio verò cur infigatur Daghes forte in literis, multiplex est. Primò infigitur ad supplendum defectum literæ Nun in coniugatione Niphal, in defectivis Pe Nun, in Verbo נתן Nathan, in Præpositione ו.

- 33 cadit aliquando in priorem sequentis di-
 33 ctionis literam : ex. gr. לֵהֲעֵשָׂה לֵי. quid
 33 facies illi. Id etiam fit citra Maccaph, ut
 33 לֵמָּה צָמְנוּ ut quid ieiunauimus. quibus
 33 in exemplis & similibus, literæ, in quas
 33 cadit illud Daghes, partim cum ultima
 33 syllaba precedentis dictionis, partim cum
 33 sua vocali leguntur : quanquã in postremo
 33 exẽplo vocalis longa, nullo fulta accentu
 33 Grammatico, præcedit Daghes : ibi enim
 33 Camets ratione lectionis pro Pathach ha-
 33 bendum est, alioquin sequens litera Daghes
 33 habere non posset.

Daghes
 lene in
 quibus
 reperia-
 tur literis

Daghes lene non reperitur nisi in
 his sex literis כַּפֶּת בְּנֵר, quia tamẽ etiam
 hæ literæ Daghes forte habere possunt,
 ideò ut sciamus utrũ Daghes in his
 literis infixum sit forte, vel lene, hæc
 regula notanda est.

Regulæ
 Daghes.

Initio dictionis nunquam esse potest
 nisi Daghes lene, & similiter in medio
 & sine post Scheua quiescens. Itaque
 in hac dictione תִּזְכֹּר recordaberis,

utrumq; Daghes est lene: in hac verò
 דְּבַרְתָּ *locutus es*, primum est lene, se-
 cundum forte, tertium lene.

Raphe Hebraicè רַפָּה, id est, lene. est Raphe
quid. virgula quædã literæ suprascripta hoc
 modo ך, quæ linea significat literam
 esse mollius pronuntiandam, quàm si
 haberet Daghes. Itaq; literæ בּוּדְכַפַּת
 cum Daghes leni pronuntiantur aspe-
 riùs, ut Latinæ literæ b, g, d, c, p, t. Si verò
 habeant Raphe בְּוֹדְכַפַּת pronuncian-
 tur lenius, ut consonans, gh, dh, ch,
 ph, th. Est autem sciendum in plerisq;
 libris non exprimi istam virgulam
 Raphe, tamen semper subintelligi, ubi
 nullum est Daghes.

APPENDIX.

Quod verò ad Orthographiam attinet, Quæ sint
punctorũ
Daghes
& Raphe
loca.
 ubi sit ponendum Daghes, & ubi Raphe,
 hæc regula servanda sunt.

Prima, Initio dictionis semper est Raphe,
 præterquam in literis בּוּדְכַפַּת quæ
 Daghes habent, nisi litera præcedens fuerit

una ex quiescentibus, quæ sunt אהוי, quamquam etiam his precedentibus interdum habent Daghes, nimirum si litera quiescens non quiescat eo loco, ut שפתי תפתה. Item si habeat accentum distinctivum, הבורה תחת הבורה, liuor pro liuore. Item si dictio quæ incipit ab una ex literis כפת בגר sit monosyllaba, aut habeat accentum in penultima, ut זבחתה פכה sacrificasti Pascha. Denique si Maccaph coniungit ה dictionis monosyllaba cum dictione incipiente ab una ex literis כפת בגר, ut מה בצע, quæ cupiditas?

- ” S. M. De precedentibus regulis consule
 ” Sanctem Pagninum Hebr. Inst. l. 1. c. 10.
 ” & 11. Ioh. Quinquarbor. in opere Gram.
 ” sub finem, ubi de causis literis אהוי dero-
 ” gantibus: ingeniosissimum & doctissimum
 ” Petrum Vignalium יצו in Annotationib.
 ” in Institutiones Quinq. ad cap. 3.

Secunda, in medio & fine dictionis post longam vocalem semper est Raphe, nisi

notetur accentu : tunc enim Daghes esse potest, למה cur : ex quo apparet, Schurec interdum pro parua vocali haberi, cum admittat post se Daghes, ut הוֹכָה percussus est.

Tertia, in medio & fine post vocalem breuem semper est Daghes, aut Scheua silens, nisi notetur accentu: nam in שֶׁבֶת habitare, illud ב propter accentum non habet Daghes.

Quarta, in medio & fine post Scheua mobile, & puncta rapta semper est Raphe, præterquam in hac voce שְׁתִּי שְׁתִּים duo.

Quinta, in medio & in fine post Scheua quiescens semper est Raphe, præterquam in literis כַּפֶּרַת בְּנֵי כַּפֶּרַת quæ habent Daghes lene : exceptis paucissimis, ut מְלֹכֹת regnum, עֲבָדֵי serui, & similibus.

CAP. V.

De Literis quiescentibus.

*Litera
sar di-
santur
Quiescē-
tes.*

Quatuor literæ, quæ hoc nomine continentur אָרְוִי, Quiescentes dicuntur, quia interdum nullum sonum auribus exhibent, cuius ratio est, quòd vt suprà diximus, iis utebantur olim Hebræi loco vocalium; nunc autem inuenta sunt Puncta, quæ eorumdem vocalium munere commodiùs funguntur. Itaq; necessariò literæ istæ post inuenta Puncta, interdum sonant, interdum quiescunt; sonant, quando funguntur munere suo, id est, consonantium; quiescunt, quando fungi deberent munere alieno, id est vocalium.

- 23 S. M. Non est ea ratio, cur sileant hodie,
 23 ע (vt vulgò loquuntur) quiescant literæ
 23 אָרְוִי, quam Autor affert, vt vel ex unica
 23 voce בְּרִיא pinguis, videre est, in qua א
 23 quiescens, præterquàm quòd ad thema
 per-

pertinet, olim vice vocalis, i, fuisse positum
 nemo dixerit. Tribuendum igitur illud est
 potius vsui & commoditati pronuntiandi.

Explicemus de singulis seorsum. in quibus
in locis
quiescat.
 ׀ quiescit in medio & fine post omnes
 vocales longas, & interdum post Segol &
 Patach, vt ׀ iuncus, & ׀ & dominus.

׀ quiescit solum in fine post Camers, ׀ quando
quiescat.
 Tsere, Cholem, longas vocales, & post
 Segol & Patach breues, vt ׀ os, ׀
 quis: post alias vocales longas non
 facile reperitur litera ׀, tamen si in-
 ueniretur, sine dubio etiam in illis
 quiesceret.

EXCEPTIO.

Est autem obseruandum, interdum ׀ in ׀ quando
in fine di-
cti non
quiescit.
 fine post quasdam vocales non quiescere: ad
 quod significandum scribitur tunc punctum
 quoddam in medio eius hoc modo, ׀, vel
 sub illa hoc modo ׀, quod quidem punctum
 non est Daghes, quia non duplicat, nec ro-
 borat literam, sed est מפיק Mappic, id est, Mappic
quidnam
sit.
 eductor, quia educit sonum, dum facit

ut litera sonet, quæ alioquin quieuisset.

Solet verò Mappic potissimum adhiberi in Pronomine affixo generis fœminini, ut

בְּנֵיהָ filius eius: præterè in nomine Dei אֱלֹהֵיהָ, & in quatuor verbis.

admirari, superbire, amare, splendere.

נִגְרָה בְּמֵרָה גְּבֵרָה תִּמְרָה

, quiescit in medio, & in fine post

quando
quiescit.

T fere, Segol & Chiric; aliàs sonat, ut, i, consonans. Porrò in fine post camets, patach, cholem, & schurec, coalescit cum præcedente, ut vocalis in diphthongum, ut אֲדֹנָי Adonai, Dominus, trisyllabum; דְּבָרַי devarai, verba mea, similiter trisyllabum; גֹּיִם goi, gens, monosyllabum; בָּנָי banui, edificatus, duarum syllabarum.

quando
admittit
Mappic.

Interdum etiam recipit Mappic, ut in dictione מַלְכוּתֹת^a regna, & רֵאשִׁיטֹת^b principia.

- „ S. M.ª Scio equidem esse aliquos Gram-
 „ maticos qui scribant literam Iod admit-
 „ tere Mappic, at præcedente Chiric, aliàs
 „ minimè. Viderit itaque auctor num hoc

exemplum sit ad rem ^{quod dicitur in m. die littera iod}

^b Plurale hoc in Bibliis non extat ullibi. ^{et aliorum}
 Certè in Miclol pag. 22. col. 1. lin. 13. po- ^{alij illo}
 nitur. Quod spectat ad Mappic, non est ^{punctuatus}
 puto locum habere præterquam in ה. Nam ^{itur) et}
 ex. gr. in ^{daghes forte} וְהָיָה potus, dico literam Iod est
 habere Daghes forte per quod ita gemine-
 tur, ut cum punctulo (.) faciat Chiric
 magnum, abeatq; in vocalem, cum . verò
 faciat syllabã ia. Quis dicat in קִים verbo
 tertiæ coniug. literam, secundam thematis
 habere Mappic, ac non potiùs Daghes
 tertiæ coniug. caracteristicon?

γ quiescit in medio & in fine sub- ^{γ quando}
 Cholem, & in Schurec; aliàs sonat, ut, ^{quiescit.}
 v, consonans, & in fine post camets &
 patach, Tere & chiric, coalescit more
 vocalis in diphthongum, etiamsi in-
 tercedat Iod quiescēs, ut דְּבָרָיו devarau,
 verba eius, קָו cau, linea, שָׁלוּ saleu, quie-
 tus, פִּי piu, os eius.

S. M. Apud Orientales literæ γ & γ
 nunquam coalescunt, sed eodem prorsus

„ modo in fine leguntur, quo in principio
 „ & medio.

„ Porro literarum אהו fit hoc breue, nec
 „ difficile præceptum: Illas silere siue ob-
 „ mutescere nisi vocalem aliquam pro-
 „ priam, aut saltem Scheua silens ex-
 „ pressum habeant: ex. gr in ברא creauit,
 „ litera א quiescit, quia nullam habet pro-
 „ priam vocalem: at in בראו creauerunt,
 „ א legitur, quia habet vocalem propriam,
 „ videlicet ו. Eadem est aliarum ratio, si exci-
 „ pias Tod & ו, quæ in extremis dictionibus
 „ post quasdam motiones vel coalescunt in
 „ diphthongos, ut notatum est ab autore, vel
 „ pronuntiantur eo modo, quo in principio
 „ & medio, quemadmodum à Gallis y in voce
 payer.

APPENDIX.

Litera
 quiescen-
 tes sunt
 necessa-
 ria.

Notandum verò est, quiescentem lite-
 ram necessariam esse ad longarum vocalium
 prolationem, & ideò semper eis vel actu
 vel potestate adesse: idcirco enim in illa
 sententia לא תעשה לך פסל non facies
 tibi sculptile, illud פ non habet Daghes

lene, quia præcedit ה, virtute contentum
in Camets dictionis הָלָ.

CAP. VI.

DE ACCENTIBVS.

Accentus Hebræis triplex est, Rhetoricus, Grammaticus, Musicus: Rhetoricus retinet syllabam, vel coniungit cum alia, ornatus gratia: Grammaticus attollit syllabam, vt accentus acutus Græcorum, & præterea * distinguit orationē, vt apud Latinos puncta & virgulæ: Musicus designat tonum, quo syllaba cani debet.

*Accentus
Rhetor.*

*Accentus
Gramm.*

*Accentus
Musicus.*

S. M. * *Cave ne hinc putes omnem accentum Grammaticum distinguere orationem. Nam soli accentus regij, ac ne quidem omnes, id faciunt, quemadmodum postea dicetur.*

cc

Porro Rhetorici accentus quatuor sunt. Primus dicitur מַחַוּ, cuius officium est retinere syllabam quã afficit, & scribitur sub litera hoc modo, הָ.

Prænum.

Videtur
sonare
asper-
gens.

Remu-
gitus.

Nexus
seu cō-
plexus.
* Vnico
accentu
Gram-
matico.

Secundus dicitur מְּֿ , cuius idem est officium, & scribitur supra literam hoc modo בְּ . Tertius * dicitur מְּֿֿֿ , & est retinaculū solius puncti Scheua; cū Methagh & Mazze aliis punctis adiungantur; scribitur autem sic בְּֿֿֿ .

Quartus dicitur מְּֿֿֿֿ , cuius officium est coniungere vnam dictionem cum alia * & scribitur inter duas dictiones hoc modo בְּֿֿֿֿֿ .

„ S. M. * מְּֿֿֿֿ Mugitum, seu remugi-
 „ tum sonat. hoc certè nomine à Gramma-
 „ ticus est appellatus, quod Scheua, cui soli
 „ adhibetur, istiusmodi accentu à concita-
 „ tiore pronuntiationis cursu retentum, re-
 „ mugire, & sequentis voce vocalis inge-
 „ minata resonare debeat: ex. gr. וְנִשְׁׁבְּרָה
 „ legendum esset vanaschoubha, & reuer-
 „ temur. Verùm apud Europæos (de Orien-
 „ talibus nescio) id iam dudum exoleuit, &
 „ hodie eodẽ modo ab illis Scheua cum Gaia
 „ profertur, ac sine Gaia, nisi quòd paulò
 „ lentiùs clariùsq;

Grammatici accentus numerantur Grammatici
 triginta & vnus, nimirum viginti reges, accentus
 & vndecim ministri, qui omnes acuunt sunt 31.
 syllabam quam afficiunt; & præterea
 distinguunt orationem: quamquam,
 quod attinet ad distinctionem, ex tanto
 numero solum quatuor sunt propriè
 * Grammatici; reliqui enim magis
 Musicæ, quàm Grammaticæ deseruiunt.

S. M. * *Emenda, ac repone* Regij seu
 distinguentes: nam ut accentus aliquis
 censeatur Grammaticus, satis est si acuerit
 syllabam, quod omnes faciunt, ut ipsemet
 autor dicit, nec necesse est orationem di-
 stinguat, quod est accentuum regionum pe-
 culiare, ac proprium, ac ne quidẽ omnium,
 sed propriè tantum quatuor, quemadmo-
 dum autor obseruat.

Primus dicitur סוף פסוק, siue סלוק, Finis
 cuius officium est acuerere syllabam, & versus.
 distinguere periodos; scribitur autem cessatio,
 sub litera hoc modo ׀, ita ut figura seu finis.
 non distinguatur à Metegh. Facile Nova.

ramen vnum ab alio internoscet, si animaduertas, ** è duobus accentibus in eadem dictione positus, priorem esse Rhetoricum, posteriorem Grammaticum: vel si vnus tantum sit, eum necessario esse Grammaticum, nulla enim est dictione sine accentu Grammatico, nisi ea quæ per maccaph cum alia iungitur.

*Grammaticus
accentus
quando
abest à
dictione.*

*Respiratio, seu
mora
lectio-
nis.*

Secundus est **רַחֵק**, qui præterquam quòd syllabam attollit more aliorum, distinguit medias periodos, seu mēbra orationis, & hoc modo sub litera pingitur **רַחֵק**, hunc tamen vsus non habet in libro Iob, Psalterio, & Prouerbiis.

*Erectus
minor,
ab ere-
ctis
punctis
supra
literam.*

Tertius est **רַחֵק קָטָן**, qui & syllabam acuit, vt cæteri, & concisa distinguit: scribitur vt Scheua, sed hoc modo supra literam notatur **רַחֵק**.

*Incubas
media
litera.*

Quartus est **רַחֵק**, qui minimis distinctionibus seruit, & hoc modo supra literam scribitur **רַחֵק**. Cæterorum nomina & figuras, quamuis ij negligi

potuissent, hîc breuiter subiiciemus, ne quid vel à curiosis desideretur.

S. M. ** *Regula hæc non de Soph^œ pasouk tantùm à Methegh distinguendo, œ
sed de quocumq; alio accentu Grammatico œ
ab accentu quouis Rhetorico discernendo œ
intelligatur: vt si duo accentus concur- œ
rerint in eadem dictione sub qua- œ
cumq; figurâ, prior ferè sit rhetoricus, œ
qui & euphonicus appellatur, poste- œ
rior verò Grammaticus. Dico sub qua- œ
cumque figura: nam quemadmodum œ
accentus Grammaticus multiplicem habet œ
figuram, vt ex tabella sequente videre est, œ
sic quoq; Rhetoricus. Non enim Methegh
aut Mazze semper virgulâ rectâ infrâ^œ *Supra*
literam depinguntur, sed interdum etiam œ
Grammaticorum accentuum figuras mu- œ
tuantur: exempli gr. in וְבוֹרְתָו & forti- ^{† 253}
tudo eius, 2. Reg. 13. vers. 12. cùm duplex
sit accentus, prior, etsi gerit figuram ac
centus Grammatici' Mounach, est rheto- œ
ricus, posterior verò Grammaticus. Sic in œ*

„ וַיֵּלְכוּ & ambulauerunt, Num. 33. v. 7.
 „ Kadma supra Iod vicem subit accentus
 „ rhetorici, Methegh videlicet ~~aut Mazze~~.
 „ Quanquam non nego istorum accentuum
 „ aliud præterea esse, vel olim fuisse, idq;
 „ magis fortasse proprium munus, quod, quia
 „ ad Musicã pertinet, idcirco minus hîc mihi
 „ puto laborandum. Fallet prædicta regula
 „ interdum in libris Iob, Psalmorum, &
 „ Prouerbiorum: ex. gr. in יְקַחֵם Iob 3. v. 6.
 „ Nam hîc prior accentus est Grammaticus
 „ seu natiuus: alter pro Musico vulgò haberi
 „ solet. Certè est ascititius. Omniũ certissima
 „ regula Grammatici accentus à quouis alio
 „ dignoscendi (quanquam regula à nobis
 „ posita plurimùm iuuat) est ipsa Gramma-
 „ tica, quæ tibi accentus grammatici sedem
 „ perpetuò commonstrabit. Est ergò cur stu-
 „ diosè ac diligenter in Grammaticã accentus
 „ grammatici sedem obserues, qui plerùmque
 „ lineã rectã descendente, prorsus ipsi Me-
 „ thegh simili, sed quæ regulã positã facilè
 „ discerni possit, à Grammaticis signari solet,

nisi aliam figuram interdum locus postulet. ^{cc}
 Nam ex Grammatica certissimè disces, quâ ^{cc}
 syllabâ quæq; dictio acuenda sit, ubicumq;
 occurrat, & quacumq; in parte dictionis ^{cc}
 resideat accentus. Quod nisi feceris, peri- ^{cc}
 culum erit ne aliam interdum, quàm quæ ^{cc}
 acuenda est syllabâ acuas, non in ijs modò ^{cc}
 dictionibus quæ pluribus accentibus sunt ^{cc}
 instructæ, sed in illis etiam quæ unicum ^{cc}
 tantùm accentum habent, præsertim cùm ^{cc}
 quorundam accentuum natura ferat, ut ^{cc}
 sæpe alteri ab illâ quam tono afficiunt, ^{cc}
 syllabæ adhaerescant, & sit aliquis (is vo- ^{cc}
 catur Telischa gedola) qui primæ dictio- ^{cc}
 nis literæ perpetuò insidet, cùm tamen ^{cc}
 penultimam aut ultimam syllabam inter- ^{cc}
 dum acuat, alij verò ultimæ dictionis ^{cc}
 literæ insideant, cùm tamen penultimam ^{cc}
 syllabam aliquando afficiant: ij sunt ^{cc}
 Paschta, Tarla, seu Talscha, Segola, ^{cc}
 & zarcha: exempli gr. in ^{cc}
 Telischa gedola primæ literæ insidet, ^{cc}
 cùm tamen ultimam syllabam afficiat: in ^{cc}

- ,, נחשת, accentus Segola qui penultimam
 ,, acuit, ultima litera superimponitur.
 ,, Hinc factū esse puto ut accentus Paschta
 ,, qui postrema semper litera incubat, in vo-
 ,, cibus penacutis perpetuò geminetur, ut in
 ,, ירע Gen. 1. v. 12. Credo, ut tironibus con-
 ,, suleretur, néve ab ignaris vox illa legere-
 ,, tur cum accentu in ultimâ, si scriberetur
 ,, ירע. Alij non ita geminantur: quanquam
 ,, etiam interdum, ut Gen. 3. v. 14. in וְאָמַר
 ,, Tarfa bis repetitur: Eodem cap. v. 17.
 ,, שָׁמַעְתָּ geminū habet zarka: non tamen in
 ,, omnib⁹ exēplarib⁹, sed in Rabbinicis tantū
 ,, bibliis. Elias Leuita lib. de Accentib. cap. 5.
 ,, profert ex 1. Sam. 2. 15. vocem בְּטָרָם, quam
 ,, affirmat duplici zarka insigniri, cum tamē
 ,, in omnibus hodie exemplaribus unicum
 ,, habere cernatur. Inde mihi probabile fit
 ,, morem fuisse non ita pridem, ut omnes in
 ,, rudiorum gratiam repeterentur, sed iam
 ,, exoleuisse illam consuetudinem, ac tantūm
 ,, in Paschta, & alijs interdum, tanquam
 ,, aliquod veteris scripturae vestigium re-

mansisse. Affirmat sanè Elias lib. cit. c. 4. ce
 & 5. hos accentus in dictione penacutâ ce
 bis fuisse positos, non secus atque hodie in ce
 eiusmodi dictione bis Paschta repetitur. ce

Quod dixi paulò ante, zarka insidere ce
 ultimæ syllabæ, non utique semper in Iobi, ce
 Psalmorum, & Prouerbiorum libris, ubi ce
 non est eadem accentuum, atque in aliis ce
 ratio, verum deprehendetur: Psal. 75. 2. ce
 in וְיָרִיב accentus zarka quasi de sede sua ce
 deiectus alienam occupat, quod sæpe facit ce
 in prædictis libris. Sed hîc parum est peri. ⁺ 253
 culi, cùm iste accentus nil ad Grammaticã ce
 illic faciat, & sit aut Rhetoricus, aut Mu- ce
 sicus tantùm. Porrò nihil illud mirum vi- ce
 deri debet in istis libris, ubi non idem, qui ce
 in cæteris, situs & collocationis accentuum ce
 ordo seruatur. Tarcha qui aliàs syllabæ ce
 quam afficit, adherere solet, ibi sæpissimè ce
 in dictione primus occurret, etsi ad primam ce
 syllabam minimè spectet: ut Psal. 36. 5. ce
 in יְהִי צַדִּיק, accentus Tarcha, qui ad ultimã ce
 syllabam eleuandam pertinet, ante omnia ce

in dictione locum habet: sic versu sequente
 in הַיְהוּה : Alios ibi passim reperias accentus,
 alio, quàm solent, ordine & situ collocatos.
 Frequenter reperias Mounach , qui alioquin
 literis ad latus vocalium subscribi solet,
 literis impositum. Non rarò quoque inue-
 nias Iethibh extra ordinẽ, & situm, quem
 habet in alijs libris, collocatum. Est itaque
 cur Grammaticæ sedulò des operam, ut in
 tantâ accentuum turbâ, eaq; non satis, ut
 videtur, digestâ, accentus Grammatici
 sedem, sine quo nulla dictio potest benè pro-
 ferri, valeas agnoscere. Neque verò præ-
 tereundum silentio est, præter regulam à
 nobis initiò positam, ut tandẽ ad illam re-
 uertamur, in hac voce נְבִילָה Esaie. 40. 8.
 & quibusdam similibus quas R. David
 in *Miclol* pag. 95. col. 1. colligit, duorum
 accentuum concurrentium priorem non
 esse Rhetoricum, sed Grammaticum, ac
 neque etiam posteriorem. Duplex enim
 ille accentus mihi videtur Grammaticus,
 non ut putem utrumq; simul & semel

dictionem afficere, sed duplici illo accentu
 duplicem lectionē significari: priore eorum
 lectionem qui euitandi duorum accen-
 tuum Grammaticorum concursus gratiā
 dictionem **לְבַר** cum accentu in penultima
 pronuntiarunt, posteriore verò eorū lectio-
 nem, quibus non tanta hīc fuit euitandi
 eiusmodi concursus religio.

Et hæc quidem habui quæ cursim attin-
 gerem. Si plura de Accentibus requiris,
 consule R. Iehudam, Eliam Leuitam, qui
 Hebraicè scripserunt, Reuchlinum, Val-
 lensem, & eum, qui de accentibus, ut de
 omnibus, omnium accuratissimè scripsit,
 Ioh. Buxtorfium, in Thesauro Gramma-
 tico, lib. 1. c. 5. & lib. 2. c. 23.

Accentuum nomina & figuræ.

Accentus Regij.

לְגַדְמִי	ב	11	בוֹ סוֹף פְּסוּק	1
גֵּרֶשׁ	ב	12	בֵּי אֶתְנַח	2
גֵּרֶשִׁים	ב	13	בֵּי זִקְף קִטּוֹן	3
יִתִּיב	ב	14	בֵּי זִקְף גְּדוּל	4
זִרְקָה	ב	15	בֵּי רִבְעִיעַ	5
פְּזוֹר גְּדוּל	ב	16	בֵּי תִבְרִיר	6
פְּזוֹר קִטּוֹן	ב	17	בֵּי טֵרְחַז	7
קִרְנֵי פִדְרָה	ב	18	בֵּי סְנוּלָה	8
שְׁלֵשֶׁלֶת	ב	19	בֵּי פִשְׁטָה	9
תְּלִישָׁה גְּדוּלָה	ב	20	בֵּי פְסִיקָה	10

Accentus Ministri.

מִירְבָּא פְּשׁוּטָה	ב	6	בֵּי מוֹנַח	1
מִירְבָּא כְּפוּלָה	ב	7	בֵּי עֲלוּי	2
קִרְמָז	ב	8	בֵּי מְכַרְבֵּל	3
תִּרְסָה	ב	9	בֵּי מְהַפֵּךְ	4
דְּרַגְמָז	ב	10	בֵּי מְאִילָה	5
יֵרַח בֶּן יוֹקָן	ב	11		

APPENDIX.

Quod autem ad sedem attinet accentuum, hæc regulæ tradi possunt. Accentus Grammaticus in penultima syllaba collocatur. Primò, in omnibus Nominibus & Verbis, quæ habent Segol in ultima, ut בֹּדֵד vestis, קֹדֶשׁ sanctitas, לִבֵּר liber, מוֹרֶם mors, לֶחֶם ambulare: & idem dicendum est de ijs, quæ habent Patach in ultima loco Segol, quando nimirum ultima, vel penultima est ה vel י, ut דַּעַת sciëntia, פֶּסַח Pascha. Hæc tamen regula locum non habet, quando ultima thematis est ה, dicimus enim מוֹשֶׁה Moses, בּוֹנֵה ædificans, nisi fortè sequatur dictio monosyllaba aut מִלְעֵיל .i. penacuta.

Secundò, in illis omnibus Nominibus quæ habent Camets vel Patach ante Iod mobile, ut בֵּית domus, מִצְרַיִם Ægyptus: ad quam Regulam pertinet omnia dualia.

Tertiò, in illis Nominibus, quæ desinunt in Iod præcedente Chiric, si Punctum penultimum fuerit Cholem, vel Segol,

ut קושי duritia, חלי infirmitas, שבי captiuitas.

Quartò, in illis quæ terminantur in Schurec precedente ה, ut בהו vacuitas, תהו desolatio, פקדהו visitauit eum.

Quintò, in præteriti secunda persona num. sing. masc. gen. & prima persona communis generis, utriusque numeri, ut למדת למדתי didicisti, didici, didicimus; nisi fortè adsit *Vau* versuum, tunc enim aliquando accentus ponitur in ultima.

Sextò, in Præteriti tertia persona plurali, quando propter pausam vertitur Scheua in punctum longum: ut למרו didicerunt, pro לפעו voluerunt, pro הפעו potuerunt. Idem dicendum est de tertia singulari fæm. gen. ut למרה didicit, pro למרה.

Septimò, in Præteriti tertia plurali, & tertia singulari fæminini gen. Verborum quiescentium, vel duplicantium *Aijn*: ut בננו intellexerunt, בנה intellexit. סבו circuiuerunt, סבה circuiuit.

Octauò, in tertia Præteriti, quando sequitur dictio monosyllaba, vel alia habens accentum in prima syllaba : *וַתֵּבֶנֶה עִיר* ædificauit ciuitatē. *וָקָרָא לַיְלָה* vocauit noctem. Idem seruatur in Participiis Verborum quiescentium Lamed He, *וַתֵּבֶנֶה עִיר* ædificans ciuitatem.

Nonò, in secunda plurali generis fœminini Imperatiui, & secunda ac tertia plurali generis fœminini Futuri, *וְלִמְדוּנָה* discite, *וְלִמְדוּנָה* discetis, vel discent.

Decimò, in Coniugatione Hiphil, in tertia plurali, & tertia singulari fœm. gen. *וַתִּפְקְדוּ* præfecerūt, *וַתִּפְקְדוּ* præfecit. In reliquis omnibus tam Nominibus quàm Verbis, accentus Grammaticus collocatur in vltima.

PARS SECVNDA,
 QUÆ EST DE NOMINE.

C A P. I.

De iis quæ Nomini generaliter accidunt.

EXplicauimus ea quæ pertinent ad rationem legendi & scribendi verba Hebraica: nunc de partibus orationis, quæ tres sunt apud Hebræos; Nomen, cum quo pronomen coniungunt; Verbum, cui etiam participiũ annectunt; & dictio, quæ præpositiones, coniunctiones, aduerbia, & interiectiones complectitur, suo ordine differemus.

*orationis
 partes
 apud
 Hebræos
 sunt tres.*

Ac primùm de nomine in vniuersum dicendum est, deinde de singulis nominum formis siue speciebus.

*Nomini
 accidunt
 quatuor.* Nomini in vniuersum accidunt quatuor, Genus, Numerus, Casus, & Re-

gimen genitiui. Genera in Hebraicis Genera tria. nominibus tria sunt : Masculinum, Fœmininum, Commune. Neutro carent Hebræi, sed pro eo fœmininum vsurpant, vt B. Hieron. annotauit in Comment. ad fin. 7. cap. Eccles.

Masculina terminantur quouis modo, præterquam in ה, præcedente camets, vel in ת, præcedente segol, chirc, vel schurec, vt דָּבָר *verbum*, אִישׁ *vir*. Excipiuntur numeri Cardinales, de quibus suo loco.

Fœminina terminantur in ה, præcedente camets & accentu in vltima, vt אִשָּׁה *mulier*, vel in ת præcedente segol & accentu in penultima, vt קֶשֶׁת *arcus*, vel præcedente chirc, aut schurec, & accentu in vltima, vt סֻלְפֻרִית *sulphur*, מַלְכוּת *regnum*.

EXCEPTIO.

Sunt tamen præter hæc nonnulla irregularia quæ sunt fœminina, & tamen non terminantur altero horum modorum,

* Hec ut רוח * ventus, אבן lapis præterea omnia interdū quoque nomina urbium, & regionum, nec non masc. membrorū quæ natura sunt gemina, ut עין oculus, אוז auris, רגל pes, יד manus, &c. sed ra- quocumque terminentur modo, * fæmi- niis. nina sunt.

„ S. M. * Interdum etiam masculina sunt,
 „ excepto fortasse אוז quod non puto in mas-
 „ gen. unquam reperiri in biblijs.

Comunis generis terminatio. Communia terminantur quolibet modo more masculinorum, & ferè sunt huius generis nomina animalium, ut בקר bos, חזיר sus, &c.

Numeri tres. III. Numeri Nominum Hebraicorum sunt tres: Singularis, Pluralis, Dualis. Singularis terminatur variis modis, ut iam diximus. Pluralis in masculinis fit

Modus formandi Pluralem numeris. à singulari addito ים, ut à דבר fit דברים. In fœmininis quæ desinunt in ה mutatur ipsum ה cum puncto Camets in ות, ut à טובה bona, fit טובות. In iis, quæ desinunt in ה præcedente Segol, * additur ות, ut à קשת arcus, fit קשתות.

Alia

S. M.* I habet locum duntaxat hæc regula in terminatis per ת, dissyllabis. Nam polysyllaba formant pluralem numerum, quemadmodum ea, quæ desinunt in ה; ex gr. כותרת capitellum formant plurale כותרות mutato ת in ות.

In iis, quæ desinunt in ת præcedente Chiric, aut Schurec, mutatur vltima syllaba in יות, vt à נפריה sulphur, fit נפריות; à מלכות regnum, fit מלכיות.* * * melius litera.

S. M.* Plurale hoc non est in usu, nec esse fortasse potest in eiusmodi significatione. Significatio enim sulphuris non videtur pluralem numerum posse admittere, etsi Virg. alicubi in Georg. dixit sulphura, forsitan metri necessitate, vel alia quadam de causa. Certè R. David in Miclol p. 193 col. 2. & pag. 194. col. 1. rationem reddit, cur Metallorum nomina plurali careant, quæ sulphuri mihi videtur conuenire, hanc nimirum, לפי שהם שם המין ואין אישים, i. propterea quòd sunt nomen

- 31 speciei, sub qua non sunt indiuidua.
 32 Neque verò Autor noster hoc plurale in
 33 exemplum posuit sine autore, sed cum
 34 Sancte Pagnino lib. 2. Hebr. Instit. c. 19.
 35 ad פְּעִלִּית, & satis multis recentioribus.
 36 Ponatur in exemplum ראשית principium,
 37 ראשיות principia. Est hoc exemplum
 38 in Miclol.
 39 * * Hoc exemplum semel tantum occurrit,
 40 Dan. 8. v. 22. nec scribitur cum Daghes in
 41 Iod, in emendationibus saltem exempla-
 42 ribus. In Miclol tamen sicut פְּעִלִּית
 43 Mansiones, אַרְנוֹת, & ea omnia, quæ
 44 simili modo plurale formare debent, cum
 45 Daghes in Iod non semel scriptum reperiens.
 46 Vide Miclol pag. 240. col. 2.

Nota. 1 v. Obseruandum autem est, inter-
 dum Nomina quæ in singulari habent
 terminationem masculinam*, in plu-
 rali habere fœmininam, & contra, vt

Dualis *אב* pater, *יונה ואבות* columba, *יונים*.

Dualis numerus non differt à plu-
 rali, nisi quòd penultima litera in plu-
 rali, nisi quòd penultima litera in plu-

& ma-
 sculina
 sunt.
 Dualis
 numerus
 qui in re
 à plurali
 distim-
 guatur.

rali est Iod quiescēs in Chiric, vt אֵלֶּפֶּיִם,
 multa millia; in duali autem est Iod
 mobile, sub se habens Chiric, præce-
 dente Patach, vt אֵלֶּפֶּיִם, duo millia.

Note

S. M. Dualis numerus duas termina-
 tiones habet: unam יִם masculinorum &
 fœmininorum quæ in sing. num. termina-
 tionem masc. habent, propriam: alteram
 יִם eorum quæ fœminina sunt, & fœmi-
 ninam terminationem in singulari habent.
 Exemplum prioris est יְהִרִים Meridies,
 masc. gen. אָזְנִים aures, fœm. gen. à singu-
 lari יִן terminationis masc. Exemplum
 posterioris, שִׁפְתַּיִם labia, fœm. gen. à sing.
 שִׁפְתָּה terminationis fœminina.

Sortiuntur autem dualem numerum
 ea solùm nomina, quæ significant res
 natura * geminas, vt עֵינַיִם oculi,
 אָזְנִים aures, & similia.

* arte,
 vel co-
 gitatio-
 ne.

S. M. Hebræi non quemadmodum Græci,
 numero duali utuntur. Græci enim, quum
 de duobus sermonem habent, dualem nu-
 merum usurpant: Hebræi verò res naturâ

,, vel arte geminas, non duas tantum, sed
 ,, cuiusvis etiã numeri quantumvis magni,
 ,, numero duali significant. Habet tamen
 ,, locum hic numerus interdum, quum de
 ,, duobus est sermo: ut סָאָתָיִם duo lata,
 ,, כְּבָרִים duo talenta.

Nomina
 sunt ali-
 qua uni⁹
 tantum
 numeri.

v. i. Porro sunt quædam Nomina, quæ
 solùm habent numerum Singularem,
 vt צֶאֱן pecus, זָהָב * aurum: quædam quæ
 solùm habent pluralem, vt חַיִּים vita
 בְּתוּלִים virginitas, נְעוּרִים pueritia:
 quædam quæ solùm habent dualem,
 vt מַיִם aqua, שָׁמַיִם celum, מוֹלָה mola.

,, S. M. * Nomina Metallorum, vt iam
 ,, notauimus ex Dauide Kimchi, pluralem
 ,, numerum ignorant. Genes. tamen 42. עֶֶ
 ,, in Talmude à sing. כֶּסֶף argentum repe-
 ,, ritur כְּסָפִים pro nummis argenteis:
 ,, Esa. i. à בְּרִילִים stannum, בְּרִילִים, qua
 ,, voce non stanna, sed improbi metapho-
 ,, ricis significantur, vt obseruat Elias
 ,, Leuita in Perek Hammiddoth,
 ,, Midda 6.

vii. Casus Hebræi nullos habent, sed *Casus Nominis Hebræi non habent.*
 eos tamen interdum per articulos designant, hoc modo: דָּבָר *verbum*, הַדָּבָר
 siue דָּבָר שֶׁל *verbi*, לְדָבָר *verbo*, אֶת־דָּבָר
verbum, הַדָּבָר *ô verbum*, מִדָּבָר *à verbo.* *Nota*

viii. Obseruandum autem est, nullum horum esse purum articulum; siquidem ה, est etiam Aduerbiū vocandi; ל, אֶת, & מִן sunt præpositiones, vt infra docebimus; שֶׁ non est in vsu in diuinis literis, sed solūm apud Rabbinos.

ix. Obseruandum est etiam, ה non solūm genitiuo, sed etiam ceteris omnibus casibus iungi posse; pari ratione ל, non solūm datiuo, sed etiam genitiuo, & accusatiuo interdum seruire; denique אֶת, non solūm accusatiuum, sed etiā nominatiuū, datiuum & ablatiuum aliquando designare.

Vide plura in fine Grammaticæ, vbi de Dictionibus indeclinabilibus agitur.

Regimen genitiui in masculinis numeri singularis, non mutat ferè nisi *De Regimine præcepta.*

puncta longa in breuia: vt * שׂר princeps,
 in regimine שׂר אֶרֶץ princeps terra. In
 numero autem plurali aufert literam
 vltimam, & mutat Chiric in Tſere, vt
 שׂרים principes: שׂרי אֶרֶץ, principes terra.
 In duali aufert ſimiliter vltimam lite-
 ram, & chiric; & mutat patach in tſere,
 vt עיני עינים oculi, in regimine עיני יונים, oculi
 columbarum. At in omnibus fœmini-
 nis, quæ terminantur in ה præcedente
 camets, mutatur ה in ת, & camets in
 patach: vt מלכה מלכות Regina, מלכת מצרים,
 Regina Ægypti. quæ terminantur in ת,
 nihil mutant, & ſimiliter in plurali
 fœminina omnia nihil mutant.

.. S. M. * Non est hoc appositum exem-
 plum: non enim habet . nisi in pausa, sed
 .. pathach, etiamsi non sit in regimine. Po-
 .. natur יד manus, quod in regimine ſemper
 .. ſcribitur cum - , cum in ſtatu absoluto
 .. ſemper obtineat .. Porro nomen dicitur
 .. eſſe in regimine, quod alterum regit in ge-
 .. nitivo caſu. Sed de hac re pluribus poſtea.

Nota

De variis Nominum formis.

NOmina apud Hebræos, vt etiam apud alias gentes, alia sunt propria, alia appellatiua, in quibus nihil aliud notandum occurrit, quàm quòd propria nomina carent numero multitudinis, regimine genitiui, ה demonstratiuo, & pronomine affixo.

II. Item alia substantiua, alia adiectiua sunt, quæ hoc solùm in hac lingua peculiare habent; quòd ab Hebræis dicitur nomen תִּנְיָן, id est *formale*, siue adiectiuum, omne illud, quod mouetur de masculino in fœmininum per additionem literæ ה, vt מֶלֶךְ, *rex*, מַלְכָּה, *regina*, טוֹב, *bonus*, טוֹבָה, *bona*: itaque multa vocant ipsi adiectiua, quæ nos substantiua nominamus.

III. Comparatiua & superlatiua non habent: sed circumloquuntur per duas particulas מִן & מְאֹד hoc modo, טוֹבִים מִן, *Hebraei*, id est, *boni amores tui præ vino*, Cant. i. quod nos diceremus, *meliores*

Adiectiuum Nomen.

Na

Comparatiui & Superlatiui carere Hebraei.

vino amores tui. וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, id est, & ecce bonum valdè. Gen. i. quod nos diceremus, & ecce erat optimum.

APPENDIX.

Primi-
tina No-
mina.

Sunt denique alia nomina primitiua, alia deriuatiua. Primitiua dicuntur, quæ non deriuantur aliunde, sed ex ipsis deriuantur alia: talia sunt quæ ipsam radicem continent. Vocatur autem radix illa dicto, siue sit verbum, siue nomen, quæ in Dictionario maiusculis literis notatur; quæq; plerumque tribus tantùm literis constat, & ex qua per aliquam mutationem deducuntur multe alie dictiones, vt דָגֵל, id est, vexillum, nomen est primitiuum, inde enim fit דָגַל, id est, erigere vexillum, דָגוּל, id est, insignis siue præclarus, נִדְגָלוֹת, id est, castra cum vexillis.

Deriua-
tina No-
mina sũt
quatuor
modis.

Deriuatiua dicuntur quæ descendunt à radice, siue primaria illa dictione: quod fieri potest quatuor modis. Primò, per additionem. Secundò, per detractionem. Tertio, per utrumque simul. Quarto, sine

additione, vel detractiōe, per solam mutationem punctorum. De singulis modis seorsum, & ordine explicemus. Per additionem formantur nomina deriuatiua, cum ad radicem additur una ex his literis, **האמתי**, quæ nomina propterea dicuntur Heemantica. Et quidem * **ה** format nomina, quando additur in fine; si tamen accentus ponatur in penultima, ut **לילה** nox. Si enim accentus ponatur in ultima, tunc litera **ה** non est formatiua nominis, sed signum generis fœminini. Addunt quidam **ה** formatiuum interdum præponi, ut in voce **השמעות** auditus, sed fortasse falluntur: illud enim **ה** demonstratiuum esse videtur. Vide infrà parte 4. cap. 2. de literis Seruilibus, literâ **ה**.

Deriuatiua per additionem.

Heemantica Nomina.

Nota

S. M. * **ה** in fine, existente accentu in penultima, non pro Heemantico, sed pro paragogico seu redundante vulgò habetur. Et quidem iure merito: Nam omnia nomina quæ habent eiusmodi **ה**, sine illo integra nomina sunt, nec illo decedente

„ formam aut nominis significationem amit-
 „ tunt, ut tu ipse legendo obseruabis. Ipse
 „ Autor in capite de literis paragogicis hanc
 „ literam illis annumerat, & affert in
 „ exemplum לילה.

א, Format nomina quando præponitur,
 & sub se habet Patach, aut Segol, ut אֶצְבַּע
 digitus, אֲשֵׁמוּרָה, custodia.

מ, Præponitur, & sub se Chiric aut Pa-
 tach requirit, ut מִזְמוֹר Psalmus, מֵאֲכָל
 cibus; interdum sed raro postponitur, ut
 שְׁלֹשִׁים nudiustertius.

נ, Præponitur cum format nomina pro-
 pria, ut נִמְרוֹד, נִפְתָּלִי; postponitur autem
 cum format cetera, & interdum est simul
 nota diminutionis, ut שַׁבָּתוֹן, sabbatu-
 * pupilla lum, אִישׁוֹן, * paruus vir.

ת, Præponitur interdum & sub se habet
 Chiric, aut Patach, ut תְּדֵהָר cedrus,
 תַּלְמִיד discipulus: interdum postponitur,
 ut תְּפָרִית sulphur, מַלְכוּת regnum: inter-
 interdum præponitur & postponitur, ut
 תְּפָאֵרֶת gloria: interdum etiam habet

Scheua,

Scheua, ut תהלה laus. +

+ 254.

Per detractiōem formantur nomina ab illis Radicibus, quarum prima litera est nun vel iod, נשׁ sublimitas, à Verbo, נשׁ leuare; עשׁ fordes, à Verbo, עשׁ exiuit. Item ab illis, quarum secunda litera est Vau; ut נר peregrinus, à נר peregrinari; צר hostis, à צור obsidere. Item ab illis, quarum terria est ה; ut בן filius, à בנה ædificare; אב pater, ab אבה voluit: denique ab illis, quarum secunda & terria sunt similes; ut חץ sagitta, à חצץ sagittare; עז fortitudo, à עז fortificare.

Per additionem & detractiōem simul formantur illa nomina quæ deriuantur à Radicibus proximè notatis, & simul adsciscunt vnâ ex literis Heemanticis, id est, ex illis sex האמנותי. Quæ enim fiunt à Radice, cuius prima litera est Nun, adsciscunt plerumque Mem in principio cum Patach, ut מטע plantatio, à Verbo נטע plantare, & quæ fiunt à Radice, cuius prima litera est Iod, adsciscunt Mem, vel Tau in prin-

cipio, cum Cholem, ut מושב cathedra, à Verbo ישב sedere; תודה confessio, à ידה confiteri.

Quæ fiunt à Radice cuius secunda litera est Vau, asciscunt Mem in principio cum Camets, ut מקום, locus, à Verbo קום surgere: asciscunt etiam & alias literas, ut Tau initio vel in fine; ה & ך in fine: sed hæc omnia usus meliùs docebit.

Quæ fiunt à Radice cuius tertia est He, asciscunt ferè Mem in capite cum Patach aut Chiric, ut מראה visio, à ראה videre, מקנה possessio, à קנה possidere.

Quæ denique fiunt à Radice, cuius secunda & tertia sunt similes, asciscunt initio Mem cum Camets, aut Tserè, ut מסך aulæum, à סך tegere; מסב, circuitus, à סבב circuire.

Per solam mutationem Punctorum quæ deriuantur nomina à suis Radicibus, facillima sunt, ut מלך rex, מלך regnare; דרך via, דרך*tendere; siquidem æquè citò reperiuntur, atque ipsæ Radices.

S. M. *Addo quadam nomina formari esse per repetitionem unius, aut alterius ex radicalibus literis: ex. gr. בִּקְבוּק lagena à radice בִּקֵּק euacuauit, à קִבֵּר incuruauit verticem קִרְקוּר vertex, per repetitionem primæ thematis: יִרְקֵרֵק valde viridis, vel subuiridis, à rad. יִרֵק, אִרְמֵדִם impense rufus, vel subrufus à rad. אִרְמֵדִם rubuit, שְׁחֵרְחֵרֵת valde, vel parum nigra, per repetitionem duarum postremarum literarum. De tribus ultimis, & si quæ sunt alia eiusmodi, inter Abben Ezra, & Kimchi non conuenit: Ille Cant. Cant. 1. v. 6. זֶה הַכֶּפֶל לְמַעַט, inquit, hoc est, ista duplicatio est ad minuendam rem: hic verò alicubi affirmat eam esse ad augendam significationem.*

CAP. III.

De Nominibus numeralibus.

NOMINA numeralia cardinalia, tria quædam apud Hebræos habent propria: Vnum, quod masculina à tribus ad decem habent terminationem fœmininorum, & contrà fœminina masculinorum, paucis exceptis.

Alterum, quòd Nomina ista numeralia numeri singularis iunguntur substantiuus numeri pluralis, & contrà: dicimus enim *המש שנים*, *quinque anni*, *המשים שנה*, *quingenta annus*.

Tertium, quòd numeri minores præponuntur maioribus, in compositione præcipuè, vt perspicuum est ex illis verbis Genesis, *Et vixit Seth postquam genuit Enos* *שבע שנים ושמונה מאות* *septem annos, & octingentos annos*. Porro ad maiorem commoditatem studiosorum, Tabulam omnium Numerorum subiiciemus.

Numeri Cardinales.

Generis fœm. Generis masc.

Regim. Absolut. Regim. Absolut.

אחת אחת	אחד אחד	<i>Vnus</i>
שתיים שתי	שנים שני	<i>Duo</i>
שלוש שלש	שלוש שלשה	<i>Tres</i>
ארבע ארבע	ארבעה ארבעת	<i>Quatuor</i>
חמש חמש	חמשה חמשת	<i>Quinque</i>
שש שש	ששה ששת	<i>Sex</i>
שבע שבע	שבעה שבעת	<i>Septem</i>
שמונה שמונה	שמונה שמונת	<i>Octo</i>
תשע תשע	תשעה תשעת	<i>Nouem</i>
עשר עשר	עשרה עשרת	<i>Decem</i>
אחת עשרה	אחד עשר	<i>Vndecim</i>
שתיים עשרה	שנים עשר	<i>Duodecim</i>
שלוש עשרה	שלושה עשר	<i>Tredecim</i>
ארבע עשרה	ארבעה עשר	<i>Quatuordecim</i>
חמש עשרה	חמשה עשר	<i>Quindecim</i>
שש עשרה	ששה עשר	<i>Sexdecim</i>
שבע עשרה	שבעה עשר	<i>Septemdecim</i>
שמונה עשרה	שמונה עשר	<i>Octodecim</i>
תשע עשרה	תשעה עשר	<i>Nouemdecim</i>

Nota

SCHOLIA.

Duo illi שְׁנַיִם, שְׁתַּיִם compositi cum aliis numeris mutant secundum ac tertium Punctum in unum Tsere, שְׁנַיִם, שְׁתַּיִם; cum alijs Nominibus aut perdunt ם, ut שְׁנַיִ אַנְשִׁים duo viri, aut nihil mutant, ut שְׁנַיִם אַנְשִׁים.

Deinceps communis sunt generis vsque in infinitum.

Quinquaginta Quadraginta Triginta Viginti

עֶשְׂרִים שְׁלֹשִׁים אַרְבָּעִים חֲמִשִּׁים

Nonaginta Octoginta Septuaginta Sexaginta

שִׁשִּׁים שִׁבְעִים שְׁמוֹנִים תְּשַׁעִים

Bis mille Mille Pluries centum Bis centum Centum

מֵאָה מֵאָתַיִם מֵאוֹת אַלֶּף אֲלָפִים

Bis decem millia Decem millia Pluries mille

אֲלָפִים רֶבֶבֶה רְבֹוֹא רְבֹוֹתַיִם

Pluries decem millia.

* In Re-
gimine.

רְבֹוֹת * vel רְבֹוֹתוֹ

Numerus ordinalis.

Generis fœmini. Generis masculini.

Secunda Prima Secundus Primus

ראשונה שנית ראשון שני

Quarta Tertia Quartus Tertius

שלישית רביעית שלישי רביעי

Sexta Quinta Sextus Quintus

חמישית ששית חמישי ששי

Octava Septima Octavus Septimus

שביעית שמינית שביעי שמיני

Decima Nona Decimus Nonus.

תשיעית עשירית תשיעי עשירי

S. M. *Ultra decem non est ordinalis ce-
 numerus : eius loco deinceps usurpatur ce-
 cardinalis : אחר עשר undecim & unde-
 cimus significat, עשרים viginti & vi-
 cesimus, & sic deinceps. Cardinalia enim ce-
 à decem ordinalia indifferenter esse ce-
 possunt.*

CAP. IV.

DE PRONOMINE.

Prono-
mina
Hebræis
sunt 4.

† Affixū
vulgò
nomi-
natur.

Quatuor sunt Hebræis Pronomina,
Primitivum, Derivatium, seu
* Possessivum, Demonstrativum, &
Relativum.

Inflexio Pronominis Primitivi.

Nominativus sing.	Genitivus.	Dativus.	Accusativus.	Ablativus.
ego com. gen. אֲנִי אֲנִי	mei com. gen. שְׁלִי	mihî com. ge. לִי	me com. gen. אוֹתִי	à me com. ge. מִמֶּנִּי
tu masc. gen. אתָ	tui masc. gen. שְׁלֶךָ	tibi masc. gen. לְךָ	te masc. gen. אוֹתְךָ	à te masc. ge. מִמְּךָ
tu fœm. gen. אתְּ	tui fœm. gen. שְׁלֶךְךָ	tibi fœ. gen. לְךָ	te fœm. gen. אוֹתְךָ	à te fœ. gen. מִמְּךָ
ille masc. gen. הוּא	illius masc. ge. שְׁלוֹ	illi masc. gen. לוֹ	illum masc. g. אוֹתוֹ	ab illo m. ge. מִמֶּנּוּ vel מִנְהוּ
illa fœm. gen. הִיא	illius fœ. gen. שְׁלֶהָ	illi fœm. gen. לָהּ	illam fœ. gen. אוֹתָהּ	ab illa fœ. ge. מִמֶּנָּה

Nominatiuus plur.	Genitiuus.	Datiuus.	Accusatiuus.	Ablatiuus.
nos com. gen.	nostrū com. g.	nobis com. ge.	nos com. gen.	à nobis cō. ge.
אנו אנחנו נחנו	שלנו	לנו	אותנו	ממנו
vos masc. gen.	vestrū m. ge.	vobis masc. ge.	vos masc. ge.	à vobis m. ge.
אתם	שלכם	לכם	אתכם	ממכם מכם
vos fœm. gen.	vestrū fœ. ge.	vobis fœ. gen.	vos fœm. gen.	à vobis fœ. g.
אתן	שלכן	לכן	אתכן	ממכן
illi masc. gen.	illorū masc. g.	illis masc. ge. vel	illos masc. gen.	ab illis masc. g.
הם	שלהם	למו להם	אותם אתהם	מהם
illa fœm. gen.	illarum fœ. g.	illis fœm. gen.	illas fœ. gen.	ab illis fœ. ge.
הן	שלהן	להן	אותן	מהן

* Orientales Iudæi legunt absque Daghes in Nun, vt distin-
guatur ab ablatiuo tertie personæ.

11. Est autem hoc loco obseruandum, pronomen ipsum integrum esse illud quod habetur in nominatiuo, quo etiam vtimur pro vocatiuo. Pro casib. reliquis fit quædam compositio ex articulis, & vltimis literis pronominis, vt ex præmissa Tabella intelligi potest.

Pronomē possessivum. III. Iam verò pronomen possessivum fit * ex vltimis literis pronominis primitivi, adiunctis cuicumque nomini, eo modo quo adiunguntur articulis.

Exemplum pronominis possessivi.

Prime personae comm. generis.	Secundae personae masc. gen.	Secundae personae fem. gen.	Tertiae personae masc. generis.	Tertiae personae fem. generis.
verbum meum.	verbum tuum.	verbum tuum.	verbum eius.	verbum eius.
דְּבָרִי	דְּבָרְךָ	דְּבָרְךָ	דְּבָרוֹ	דְּבָרָהּ
verba mea.	verba tua.	verba tua.	verba eius.	verba eius.
דְּבָרַי	דְּבָרֶיךָ	דְּבָרֶיךָ	דְּבָרָיו	דְּבָרֶיהָ
verb. nostrū.	verb. vestrū.	verb. vestrū.	verb. eorum.	verb. earum.
דְּבָרֵנוּ	דְּבָרְכֶם	דְּבָרְכֶם	דְּבָרָם	דְּבָרָן
verb. nostra.	verb. vestra.	verb. vestra.	verba eorū.	verba earū.
דְּבָרֵינוּ	דְּבָרֵיכֶם	דְּבָרֵיכֶם	דְּבָרֵיהֶם	דְּבָרֵיהֶן

Pronomē demonstrativum. IIII. Demonstrativum pronomen numeri singularis masculini generis est זה, *hic iste*; foeminini gen. זו, *haec ista*; communis generis, הוּ, *hic & haec*. In numero autem plurali utriusque generis אֵל, & אֵלֶּה *isti & ista*.

Pronomē relatiuum. V. Relatiuum pronomen extra interrogationem est אֲשֶׁר, utriusq; generis,

& numeri: significat enim, *qui, quae, quos, quas, cuius, cui, quorum, quarum, quibus, &c.* & loco huius sæpe ponitur sola litera *ש*.

v. 1. Interrogatiua sūt *מה מה מה מי*, quorum primum dicitur solūm de homine, vt *מי אתה בני*. *quis tu fili mi?* Gen. 17. reliqua tria dicuntur de omnib. rebus excepto homine, vt *מה משפט האיש*, *Quod iudicium, siue, Quis habitus illius viri?* 2. Reg. 1. Est autem obseruandum, quando post *מי* vel *מה* sequitur aliud relatiuum, tunc ipsum *מי* vel *מה*, non sonare *quis* vel *quid*, sed *is* vel *id*; vt *מה שהיה*, *id quod fuit.* Eccles. 1.

CAP. V.

De mutatione Punctorum in Nominib.

Quinq̄ sunt cause, cur aliquando puncta vocalia mutantur in nominib. Puncta in nominibus mutantur quinque ob causas.

1. est accentus. 2. regimen genitiui. 3. numerus multitudinis. 4. genus fœmininum.

s. coniunctio cum pronomine possessiuo,
quod & affixum dici solet.

Nota

11. Accentus duobus modis puncta mu-
tare solet: nam accentus distinguentes, ni-
mirum Silluc, Athnach, Zakeph caton,
& Reuia, frequenter mutant vocales bre-
ues in longas, ut - ע in -, ע : ac in -
vel -, in ו, in ו. hinc propter huiusmodi
accentus saepe legimus שמש sol, pro שמש.
ארץ terra, pro ארץ. ישמחו lætabuntur,
pro חפצו חפצו. & similia.

- » S. M. De Accentibus distinguentibus
» clariùs præcipi potest hunc in modum :
» Accentus propriè distinguètes vocales
» breues in longas producunt, - in - vt
» עמד pro עמד .i. stetit, propter Athnach:
» in -, at non quoduis, sed penulti-
» mum tantùm in nominibus, & parti-
» cipiis fœmininis, necnon infinitiuis
» cõstantibus duplici Segol, aut Pathach
» pro Segol, vt כלב pro כלב .i. canis,
» propter Rebia, נער pro נער .i. puer,

propter Soph Palouk : denique in ו, ut הלי pro הלי .i. morbus. Aliarum vocalium breuium productarum beneficio accentuum distinguendum exempla non habemus. Scheua quoque per accentus distinguentes producitur, atque ut duplex est, sic non uno modo: nam Scheua accidentarium, quod mutandæ dictionis gratiâ in alterius motionis locum successit, aduentu accentus distinguentis in verbis ei vocali cedit, cuius locum obtinet: exempli gr. השמרו pro השמר .i. custodietis, Scheua posteriore beneficio accentus distinguentis in ו conuerso, quia scilicet ipsû erat pro ו siue ex ו singularis השמר vnde plurale formatur. At pro שמרו dicitur שמרו .i. custodiuerunt, cum , à singulari שמר cum patach, quia vocalis breuis in longam tum denique est conuertenda.

Porro his in exemplis & similibus accentus qui extra pausam in extrema syllaba erat, in pausâ penultimam occupat,

22 & pristina sedi, quam scilicet occupabat
 23 in singulari numero, restituitur, atque
 24 ideo pristina quoque vocalis redit.
 25 Quod spectat ad Scheua genuinum
 26 & natiuum, quod nullius alterius mo-
 27 tionis locum obtinet, quale esse solet
 28 ante affixum ך, tam in verbis quàm
 29 nominibus, illud in ך per accentus di-
 30 stinguentes producitur ante eiusmodi
 31 affixum, diciturque verbi grat. משלך
 32 pro משלך. i. prouerbiũ tuum, accentũ
 33 quoque hinc propter pausam locum
 34 mutante. Sic in פרי. i. fructus, & eius-
 35 modi formæ nominibus, scheua, vt-
 36 pote genuinum ac tali nomini inna-
 37 tum, in ך conuertitur, ac dicitur
 38 exempli gratiã פרי propter zakeph
 39 katon.

Contrà verò accentus qui dicitur Mac-
 caph, plerumque vocales longas mutat in
 breues: hinc מה ante Maccaph vertitur
 in-מה, & כל vertitur in-כל, & sic de
 ceteris.

III. *Alia quatuor causæ non mutant omnia puncta, sed solum quatuor, videlicet , , , , י: de quorū mutatione antequā explicemus, obseruanda sunt duo: vnum est, præter illa quatuor puncta, etiā Scheua interdum mutari, sed ideò non numerari inter puncta mutabilia, quòd nec sit punctum propriè, sed semipunctum: nec mutetur ob illas causas, ob quas mutantur alia puncta, sed solum ne duo Scheuaim initidò concurrant; ut vtrumque videatur legendum: tunc enim primum Scheua vertitur in Chiric, ut verbi gratia dicimus, ללמור ad discendum, pro ללמור: si autè primum scheua sit compositum, ut sub gutturalibus ferè cōtingit, aufertur solum ipsum scheua, & remanet purum patach, aut purum Segol, ut pro מני, dicimus מני mansueti, & pro מניו dicimus מניו vitulus eius. Alterum est, quod obseruari volumus, Nomina omnia aut esse monosyllaba, aut dissyllaba, aut polysyllaba; sed tamen eandem esse rationē hoc loco dissyllaborum*

Et polysyllaborum: in polysyllabis enim non mutantur nisi duo ultima puncta, prioribus immotis permanentibus, nisi fortè Scheua mutandum sit in Chiric, ne duo Scheuaim simul legantur, ut in Nominibus fœmininis plerumq; accidit. Dicemus ergo ordine, qua ratione mutantur singula puncta, tam in monosyllabis, quàm quàm in ultima & penult. polysyllaborũ.

De . . . i in monosyllabis.

IV. Monosyllaba, quæ habent puncta mutabilia, illa sunt, quæ fiunt à Radicibus incipientibus à Nun, vel à Iod, vel quæ deriuantur à Radicibus duplicantibus secundam, vel habentibus literam *Vau* in secunda, aut literam *He* in tertia.

De Monosyllabis ex Radice Pe Nun.

V. Et quidẽ primi ordinis * unum tantum est monosyllabum, nimirum נִרְדַּ נardus, quod in plurali facit נִרְדִּים, cum Affixo נִרְדִּי.

* Alia præterea sunt, sed quæ puncta non mutant.

De Monosyllabis ex Radice Pe Iod.

VI. Secundi ordinis duo solùm inueniuntur,

calia non mutant. Sunt tamen hîc aliquot
 Exceptiones. Prima quarumdam vocum;
 quæ longas vocales in alias longas irregu-
 lariter mutant, nimirum יום dies, ראש
 caput, עיר ciuitas, quæ faciunt in plu-
 rali ימים & ראשים & ערים; טוב bo-
 num, quod in regimine facit טוב. Secunda
 est eorum Nominum, quæ habent Patach
 sequente Iod mobili, זית oliua, יין vi-
 num, quæ in regimine, cum Affixis, & in
 plurali mutant Patach in Tsere, & Iod
 mobile in Iod quiescens: dicimus enim זית
 oliua, זיתו oliua eius, זיתים oliuæ, זית השדה,
 oliua campi: similiter עין חיל בית
 oculus, exercitus, domus, in regimine singulari
 faciunt עין חיל בית, at in plurali paulò
 aliter: nimirum עינים חילים בתים. Idem
 accidit quibusdam Nominibus, quæ Vau
 mobile vertunt in Vau quiescens: dicimus
 enim מורת מותו, mors, mortes eorum.
 Tertia exceptio est eorum quæ Vau quiescens
 mutat in Vau mobile, nimirum שוק שור
 lebes, armus*, vel platea, bos, quæ in

plurali faciunt שורים, שוקים, דורים.

S. M. * Scribendum est שוק cum ו, & plateam significat : nam שוק cum ו, quod crus seu armum significat, facit שוקים.

De monosyllabis ex Radice

Lamed He.

ix. Quinti ordinis monosyllaba, quæ plurima sunt, si habeant Kamets, illud sæpè mutant in regimine plurali in Scheua : aliàs autem nihil mutant, ut רי manus, in regimine רי*, cum Affixo ורי, in plurali ורי, in regimine plurali ורי.

S. M. * רי in regimine singulari mutat in -, & cum affixis ברי, בן, in .

EXCEPTIONES.

Excipiuntur אב pater, & אח frater, quæ in regimine & cum Affixis recipiunt Iod, ut אביו pater eius, אחיך frater tuus.

Si autem habeant Tsere, non mutant suum Punctum, ut עץ lignum, עץ*.

Excipiuntur בן filius, & שם nomen, quæ in regimine singulari mutant Tsere in Segol; & cum Affixis in Scheua; in plurali

autem בן sequitur regulam masculinorum,
 שם femininorum, hoc modo; בן, in regi-
 mine בן, cum Affixo בְּנוּ, in plurali בְּנִים.

+ Non
 mutatur
 hic in
 *, nisi
 inter-
 ueniat
 Mac-
 caph.

שם in regimine * שם, cum Affixo, שְׁמוּ,
 in plurali שְׁמוֹת. Sunt etiam duo, qua
 habent Segol פֶּה os, עֵשֶׂה agnus;
 quorum prius vertit Segol in Chiric in re-
 gimine, עֵשֶׂה omnibus Affixis, ac numero
 plurali: dicimus enim פֶּה, in regimine פִּי,
 cum Affixo פִּיךָ, in plurali פִּים. Posterius
 autem vertit Segol in Tsere in regimine;
 cum Affixis verò loco He recipit Iod mo-
 bile, hoc modo, שֶׁה, in regimine שֵׁה; cum
 Affixo שֵׁהוּ.

DE POLYSYLLABIS.

De Camets in penultima.

x. Nunc de Polysyllabis explicandum est.
 Camets igitur in penultima syllaba existēs
 mutatur semper in Scheua simplex, nisi
 litera superscripta sit Gutturalis, tūc enim
 mutatur in Scheua compositum, quaecumq;
 accidat causa mutationis, ut שְׁכֵן vicinus,
 שְׁכֵנִים vicini, שְׁכֵנּוּ vicinus eius, שְׁכֵנָה
 vicina.

x i Excipiuntur illa, quæ deriuantur à Radice duplicante secundam literam *; ea siquidem non mutant * unquã suum Camets: dicimus enim מִנּוֹן clypeus, in regimine מִנּוֹן, cum Affixo מִנּוֹנִי, in plurali מִנּוֹנִים. * Et habent initio מ formatum. * Excipere מִחֹל.

x i i. Quædam etiam ex iis quæ deriuantur à Radice habente ה in tertia, non mutant suum Camets, ut שָׂדֵה ager: quod in regimine quidem facit שָׂדֵה, in plurali verò, & cum Affixis abijcit ה Radicale, sed punctum Camets non mutat: dicimus enim שָׂדֵה שָׂדֵה שָׂדֵה.

De Camets in vltima.

x i i i. Camets vltimæ syllabæ mutatur in singulari in Patach ob regimen, & cum Affixis כֶּם & כֶּן: in plurali verò mutatur in Scheua ob regimen, & cum Affixis כֶּם, כֶּן, הֶם, הֶן. aliàs inuariatum permanet, ut דְּבַר, verbum, in regimine singul. דְּבַר, in plurali דְּבָרִים, in regimine דְּבָרֵי, cum Affixis, vide exempla superiùs pag. 49.

EXCEPTIONES.

Excipiuntur Nomina, quæ habent א in

fine; illa enim in regimine singulari non mutant Camets in Patach, sed manet Camets, & in eo quiescit litera א, ut צבא, exercitus; in regimine צבני.

Excipiuntur etiam Nomina, quæ derivantur ex radice duplicante secundam, per defectum secundæ; illa enim in plurali, & Affixis, mutant Camets in Patach, ut Daghes in tertia thematis locum habere possit in supplementum secundæ.

De Tsere in penultima.

xiv. Tsere in penultima nunquam mutatur, nisi post se habeat Camets aut Segol, tunc autem mutatur in Scheua, vel Chiric, ne duo Scheuaim simul concurrant in principio, ut שכר sicera, in regimine שכר, cum Affixo שכרו, in plurali שכרים, in regimine plurali שכרי. Excipiuntur illa, quæ post Tsere habent י, illa enim nunquam mutant suum Tsere, ut היכל היכלו templum eius.

xv. Notandum verò est Nomina quæ habent sub una litera ., sub altera ., quæ

dicuntur quinque Punctorum, in regimine singulari nihil mutare.

xvi. Notandum etiam, Nomina quæ habent supra eiusmodi Punctum, ה aut y, mutare suum .. non in ., sed in . quando sequuntur Affixa, ut ab עֵשֶׁב herba, fit עֵשְׁבוּ, ab עֵמֶק vallis, fit עֵמְקוּ. Sæpè etiam vertitur in . compositum, ut ., vel .: nam in singulari cum omnibus Affixis, & in plurali in regimine & cum Affixis, הָם, הֵן, כֵּם, כֵּן, mutatur .. in ., & ne duo Scheuaim concurrant ex . tollitur ., & remanet purum ., in plurali autem status absoluti, & ceteris Affixis, vertitur .. in ., exemplum עֵגֶל vitulus, cum Affixo in singulari עֵגְלוּ, cum Affixo in plurali עֵגְלֵי.

De Tsere in vltima.

xvii. Tsere vltimæ syllabæ, si in penultima fuerit ., mutatur in Patach vel in Scheua, vel non mutatur ad eum modum prorsus quo Camets in vltima; sunt enim omnino similia Nomina, quæ habent du-

plex Camets, ut דָּבָר, & quæ habent
Camets & Tsere, ut שָׁבֵן vicinus. At verò
si ante . non sit ., ipsum . in regimine
singulari manet immotum, aliàs autem
semper in . permutatur, quæcumque acci-
dat mutationis causa. Exemplum כּוֹרֵם
vinitor, in regimine כּוֹרֵם, cum Affixo
כוֹרְמוֹ, in plurali כּוֹרְמִים, & sic de aliis.

xviii. Sunt autem duæ Exceptiones ob-
servanda. Prima, si accidat propter mu-
tationem huius . in ., ut duo Scheuaim
in medio dictionis videantur legenda, tunc
ex hoc . descendens vertetur in Segol, ut
כוֹרְמֵם & כּוֹרְמֵן dicemus, pro כּוֹרְמֵם
& כּוֹרְמֵן. Secunda, in iis Nominibus, quæ
deriuantur à Radice duplicante secundam,
in ultima non mutatur in ., sed in ., ut
כִּלְפֵּי clypeus, in regimine כִּלְפֵּי, cum Affixo
כִּלְפֵּי, in plurali כִּלְפֵּי.

De Segol in penultima.

xix. Segol in penultima, quando sequi-
tur alterum Segol, in regimine singulari
nihil mutat: aliàs autem, quæcumque

accidat mutationis causa, vertitur in Scheua; & ne duo Scheuaim initio concurrant, primum vertitur in Chiric, aut in Patach, ut בנדר vestis, in regimine בנדר, cum Affixo בנדר, in plurali בנדרים: item מלך rex, in regimine מלך, cum Affixo מלכו, in plurali מלכים.

De Segol in vltima.

xx. Segol vltimæ syllabæ extra regimen singulare, ubi manet, ferè mutatur in Scheua, præterquam in plurali tam status absoluti, quàm cum Affixis aliis אהם, הן, הם, בם, בן, quibus in locis mutatur in Camets. Exëplum, מלך, cum Affixo מלכו, &c. in plurali מלכים, cum Affixis מלכיו, מלביכם. Excipiuntur dualia, quæ ubique mutant vltimum. in און, ut און auris, אוןיו אונים.

xxi. Est autem hoc loco obseruandum, si alicuius Nominis tertia litera sit ה aut ע, tunc loco vltimi. substitui-, quòd si media litera sit ה aut ע, tunc pro utroque. duplex-- constituetur; quæ puncta -- cum

locum obtineant ., eodem modo mutabuntur, quo ipsum . mutari solet. Exempla sunt פסח Palcha, non זרע semen, non זרע torrens, non בעל dominus, non בעל fallit tamen in duobus; dicimus enim רחם matrix, & לחם panis.

De Cholem in penultima.

XXII. Cholem in penultima non mutatur unquam, nisi post se habeat Segol aut Patach, ut חודש mensis, חודש forma: aut certè Chiric sequente Iod in quiescentibus Lamed He, ut חולי infirmitas, tunc autem mutatur semper in ., quæcumque accidat causa mutationis, excepto regimine singulari, ubi nulla fit mutatio. Exemplum חודש: in regimine חודש: cum Affixo חודשו: in plurali חודשים: in regimine חודשי: cum Affixo חודשיו.

ambigua
desput.

* Puto
ego Camets
cha-
tough,
vide
pag. 38.
& seq.

XXIII. Est autem obseruandum, quòd si media litera sit Gutturalis, tunc sub prima ponitur * Camets, sub secunda ., ut אהל tabernaculum, cum Affixo אהלו: præterquam in plurali absoluto, & Affixis ei

cognatis, id est alijs, præter כֵּן, בָּם, הֵן, הֵם:
 tunc enim prima litera est cum Cholem, vel
 cū Camets chatouph, secunda cū Camets.

De Cholem in vltima.

XXIV. Cholem in vltima semper manet
 immobile, ut גְּדוּל magnus, in regimine
 גְּדוּל: in plurali גְּדוּלִים: & de cæteris ad
 eundem modum.

S. M.

SUMMA REGVLARVM
mutationis punctorum in nominibus.

Quatuor sunt tantùm puncta mu-
 tabilia in nominibus, videlicet, ך, ם,
 ן, ו; vicarium Patach, & י, ob qua-
 tuor tantùm causas, videlicet Regimen
 genitiui, pronominis affixi subiun-
 ctionem, formationem generis fœmi-
 nini, formationem denique numeri
 pluralis, dualisve.

In penultima syllaba

(Quod enim ad mutationem puncto-
 rum attinet, duarum duntaxat postre-

marum syllabarum habenda est ratio)
 , eiúsque vicarium Patach, ac , si
 modò ipsú sequatur . aut , ob quam-
 libet causam mutantur in Scheua, vt

משל <i>proverbium</i>	In plur.	משלים
בגד <i>vestis</i>		בגדים
בעל <i>Dominus</i>		בעלים
ענב <i>vua</i>		ענבים
שבת <i>tribus</i>		שבתים

Ob alias causas similiter prædicta
 puncta mutantur. Segol tamen non
 mutatur in regimine singulari.

ו, si modò sequatur . vel - pro ,
 transit in . ob quamlibet causam, vt
 קדש *sanctitas* | In plur. | קדשים
 & sic in aliis causis.

Excipe regimen singulare, vbi inua-
 riatum manet.

In vltima syllaba

. & . (si modò . præcesserit .) in re-
 gimine singulari, & cum Affixis כם,
 & כן mutantur in Patach, vt

משל <i>prouerbium</i>	in reg. sing.	משל	cc
שבן <i>vicinus</i>		שבן	cc
	cura affixis illis duob.	משלכם <i>prouerbium</i>	
		&c. <i>vestrum m.</i>	

In regimine verò plurali, & cum
Affixis הוה, הוה, כם, כן mutantur in
Scheua, vt

in regim. plur.	משלי <i>prouerbia</i>	cc
	שבני <i>vicini</i>	cc
cum affixis prædictis.	משלהם <i>prouerbia eorum</i>	
	שבניכם <i>vicini vestri m.</i>	
	Et sic vtrumq; cum præ- dictis quatuor affixis.	cc

Aliàs inuariata manent, vt

In plur. & aliàs.	משלים	cc
	שבנים &c.	cc

Dixi in regula, *si modò .. præcesserit*
Camets: nam si alia motio præcedat,
quàm -, tunc .. in Scheua semper mu-
tandum erit, vt

כורם *vinitor* | In plur. | כורמים

Similiter in omnibus causis mutandi
puncta, præterquàm in reg. sing. vbi
manet inuariatum.

„ Segoleiusq; vicariū Patach, in singul.
 „ numero, aduenientibus quibuslibet
 „ affixis, in regimine plur. & cum affixis

„ כָּס, הָז, הָם, בָּן, mutatur in Scheua, vt
 „ cum affixis בְּנֵי vestis eius
 „ in sing. num. &c.

„ בְּנֵי vestis in regim. בְּנֵי vestes
 „ plur. &c. &c.

„ In plurali absoluto, & cum reliquis
 „ affixis conuerti debet in -, vt

„ In plur. בְּנֵים vestes.
 „ cum affixis בְּנֵי vestes eius m.
 „ & sic deinceps.

„ Non mutatur in regimine singul.

„ Nota quoties mutatis punctis ex
 „ præscriptis regulis geminum Scheua
 „ contingeret, prius recepto more con-
 „ uerti debere in Chiric, interdum etiam
 „ in Patach, vt à בְּנֵי dicitur בְּנֵי, non
 „ בְּנֵי, à מֶלֶךְ rex, מְלִכּוֹ, non מְלִכּוֹ. Sic
 „ מְשָׁלִי, non מְשָׁלִי, &c. Reliqua vsus me-
 „ lius te docebit.

PARS TERTIA.
 QUÆ EST DE VERBO.

CAP. I.

De Verbo in genere.

Verbo in vniuersum accidunt Verbo
que acci-
dunt.
 sex: modus, tempus, persona,
 genus, numerus, coniugatio.

De Modis & Temporibus verborum.

11. Modos Hebræi habent duos, Im- Modi
Verborum
sunt duo.
Tempora
tria.
 peratiuum & Infinitiuum; Tempora
 tria, Præteritum, Præfens, & Futurum.

Quæ omnia hunc habent ordinem.
 Primo loco statuunt עָבַד, id est Præte-
 ritum, tum quòd ordine naturæ præ-
 cedat reliqua Tempora, tum quòd in
 eo loco contineatur thema siue Radix
 ipsa vnde formantur ceteræ omnes
 voces reliquorum Temporum. Porro Præteri-
tum tem-
pus variis
modis ex-
plicatur.
 hoc vnum Præteritum pro loci exi-
 gentia explicandum est ita, vt nunc

Perfectum, nunc Imperfectum, nunc plusquam Perfectum tempus designet; & nunc ad modum Indicativum, nunc ad Optativum, nunc ad Coniunctivum

• *Benoni* referatur. Secundo loco *בְּנוּנִי*, id est, Intermediū, quod nos vocamus Participium activum siue Præsens. Vocatur

Benoni
cur vo-
cetur In-
termediū

autem Intermedium, quia utimur eo ad significandū Præsens tempus, quod est medium inter Præteritum & Futurum. Et tunc solent præponere Pronomen, ut *אֲנִי בִּיקָרְךָ* ego *visito*. Tertio

Participium passivum.

loco ponunt Participium passivum, siue præteritum, quod ipsi vocant *בְּפָרְךָ*, quæ vox desumpta est ab antiquo Paradigmatē, ut si nos Participiū Passivum vocaremus *Amatus*. Quarto

Infinitivus modus cur vocetur fons.

loco ponunt Infinitivum, quem *מְקוֹר* appellant, id est, fontē, quod videlicet modus significandi ab eo fluat, & in diuersa discriminetur tempora. Ex Infinitivo Gerundium formant, auxilio

Gerundium.

harum quatuor literarum *בבלם*, ut

infra

infrà demonstrabimus. Quinto loco *Imperatiuus modus.* ponunt Imperatiuum, quem dicunt *Imperatiuus modus.* וְיָרֵךְ, qui solum secundam personam comprehendit. Postremò addunt Futurum, quod nominant *Futuruius tempus.* עָתִיד, id est, paratum, quod significat rem futuram iam esse paratam, vt fiat.

111. Porro hoc etiam Tempus modò per Indicatiuum, modò per Optatiuum, modò per Subiunctiuum pro loci exigentia vertendum erit. Est autem huius Temporis vsus frequentissimus; sæpè enim accipitur pro Præterito perfecto, ac potissimum apud Prophetas; interdum pro Imperfecto, vt Num: 4. עָרַף־בִּי יְהוָה יַחֲנוּ, iuxta præceptum Domini castrametabantur. Interdum etiam pro præsentì, vel pro Potentia quod Græci & Latini appellat; quando videlicet continuatio quædam actionis indicatur, vt Eccl. 1. Quid habet homo amplius in omni labore suo, שֵׁעֶבֶר, quo laborat sub sole, vel δουραξῶς,

114 DE VERBO IN GENERE
laborare solet. Denique etiam non raro
vsurpatur pro Imperatiuo, vt Genes. i.
וַיְהִי אֵר, *sit lux*: quia caret tertia per-
sona Imperatiuus apud Hebræos.

De Personis.

Persona tres. Hebræi cur à tertia persona incipiant. 17. Personæ sunt tres, Prima, Secunda, Tertia. Incipiunt autem Hebræi à Tertia, & ab ea per Secundam veniunt ad Primam, propterea quòd semper Verbum in Tertia persona simplicius est, & inde per additionem formantur ceteræ voces.

De Genere.

Genus in Verbis est triplex. 18. Genus triplex est in Verbis, vt in Nominibus, Masculinum, Fœmininum, Commune: & sæpissimè ex Verbo cognoscitur cuius generis sit Nomen, quod cum eo coniungitur.

De Numero.

Numeri duo. 19. Numeri in Verbis non sunt nisi duo, Singularis & Pluralis. Duali Numero Verba carent.

De Coniugatione.

V I I. Coniugatio propriè non est nisi vna; omnia enim Verba eodem modo inflectuntur : quia tamen hæc vna coniugatio, quod ad significationem spectat & primas voces, octo modis variatur, cõsque modos, coniugationes alij vocant, loquemur & nos cum multis; & octo esse coniugationes admittemus.

Coniugationis propriè.

Coniugationes octo.

V I I I. Prima dicitur לָא ab antiquo paradi-gmate, quomodo si Latini primam coniugationem vocarent, Amo; & Græci, $\tau\omega\omega$. Hinc etiam Hebræi ex tribus literis thematis primam vocant אֶפֶ , secundam יֶאִינ , tertiam לָא Lamed. Distinguitur hæc prima coniugatio ab aliis, quòd hæc nihil habet præter literas thematis*, nec vlla litera, aut puncto additio grauat, vt ceteræ omnes : quocircà dicitur לָאֶבֶן , idest, coniugatio lenis. Continet Verba partim absoluta, partim

Coniugatio primæ.

Qua in re prima ab aliis distinguitur. * Initio præteriti.

Quenam Verba continet.

transitiua ; item partim actiua, partim neutra.

S. M. *Exemplum verbi absoluti seu neutri*, הִלֵּךְ ambulauit : *transitiui seu actiui*, שָׁמַר seruauit.

2. Coniugatio.

Qua in re ab aliis differat.

Quae Verba complectatur.

Regula generalis notanda.

1 x. Secunda dicitur נִפְעַל ab eodem antiquo paradi-gmate. Si enim ad פִּעַל addas ן, fiet per aliquam punctorum mutationem נִפְעַל. Differt hæc à cæteris, quòd semper Nun in capite gerit, vel loco eius habet Daghes in fixum in prima litera thematis. Continet Verba passiuua ; ea enim quæ actiua erant in prima coniugatione, passiuua sunt in secunda. Complectitur quoque aliqua actiua, quæ sunt similia deponentibus apud Latinos, vt שָׁבַע, iurauit. Est enim generalis regula, vt ea Verba, quæ in Kal non sunt in vsu, cuiuscumque alterius cõiugationis sint, exponantur iuxta significationem Verborum Kal.

S. M. *Coniugatio Niphal passiuua est primæ coniugationis*, וְהוּא מִקְפֵּל כֹּחַ הַטּוֹר.

וּמְקַרְהוּ .i. & recipit vim & ac-
 cidens primi ordinis, ut est in Miclol
 pag. 26. exempli gr. à שָׁמַר .i. seruauit, fit
 נִשְׁמַר .i. seruatus est, passiuum, Osea 12. 13.
 A neutris superioris coniugationis non est
 Niphal, saltē quod vim ac significationem
 ab illis accipiat, nec à verbo עָמַד .i. stetit,
 dicitur נִעְמַד. Reperias quidem נִהַלַּךְ .i. de-
 ductus est, passiuæ significationis, cuius
 tamen Paal, hoc est, verbum in prima
 coniug. fit neutrum, & intransitiuum.
 Verūm illud non habet vim ac significa-
 tionem ab הִלֵּךְ .i. ambulauit, quod non
 significat actionem in alium transeuntem,
 sed ab הִלֵּךְ in Piel, quod significat ambu-
 lare fecit, siue deduxit, estq; verbum
 transitiuum. Eiusmodi sunt aliqua.
 Sanctes Pagninus Hebr. Instit. lib. 3. c. 4.
 multis verbis contendit coniugationem
 Niphal esse reciprocae significationis, &
 actiuam in seipsa, ita enim loquitur, quem-
 admodū & Hithpael. Sed magis habenda
 est fides R. Dauidi, qui tamen non negat

in hac coniugatione reperiri reciproca, ut
 נשמר seruauit se, 2. Sam. 20. 10.

3. Con-
 iugatio.
 Eius are-
 liquis dif-
 ferentia.
 * vt vo-
 cis, sic in
 tendēdæ
 signifi-
 cationis
 signum.

Quæ
 Verba
 cōtineat.
 * vel po-
 tius ha-
 bitauit.
 * Ad
 verb.
 habitare
 fecit.

x. Tertia dicitur פעל ab eodem para-
 digmate. Differt à cæteris, quòd habet
 semper * Daghes forte in secunda the-
 matis, si eius sit capax, vt למר; si verò
 non sit eius capax, ponitur sub prima
 thematis vocalis longa, vt מאן, renuit.
 Continet Verba actiua in triplici si-
 gnificatione. Quæ enim in Kal erant
 Neutra, hîc sunt Actiua, vt שכן * stetit,
 שכן * constituit; & quæ in Kal erant
 Actiua, hîc sunt Actiua, sed magis
 intensa significatione, vt שבר fregit,
 שבר confregit. Et interdum quæ in Kal
 vnum significabant, hîc significant
 eius contrarium, vt * שרש radicaui,
 שרש eradicauit.

S. M. * Non est ad rem hoc exemplum:
 nam שרש in Kal non est in usu. Verum
 quidem est שרש in Piel habere significa-
 tionem contrariam significationi thematis,
 quod est שרש. Nam illud est eradicare,

cum hoc radicem significet. Ponatur in *ce*
exēplum תָּאֵב, quod in *Kal* est desiderare: *ce*
 in *Piel* verò תָּאֵב abominari significat, *ce*
 & cum תָּעֵב conuenit. Non abs re est *ce*
 verbum תָּעֵב (quanquam imperfectum) *ce*
 quod in *Kal* est peccare; in *Piel* verò תָּעֵב *ce*
 expiare, & repurgare delictum propriè *ce*
 significat. *ce*

x i. Quarta dicitur תָּעֵב. Differt à cæte. 4. Con-
 ris, quòd habet ferè Kibbutz sub pri-
 ma thematis. Continet Verba passiuam
 respondentia actiuis coniugationis
 superioris. *4. Con-
 iugatio.
 Signum
 ipsius,
 & que
 Verba
 cõtineat.*

x i i. Quinta dicitur תָּעֵב. Differt à cæ- 5. Con-
 teris, quòd sēper habeat Vau quiescens
 post primam thematis; vnde dici solet
 quadrata coniugatio, propter quatuor
 literas quibus constat; quamquam pro-
 priè illud Vau non literæ, sed puncti
 siue motionis munere fungitur. Con-
 tinet Verba communia, id est, quæ
 modò actiuam, modò passiuam habēt
 significationē, vt apud Latinos osculor
 & amplector. *5. Con-
 iugatio.
 Ipsius
 signum.
 Que
 Verba
 cõtineat.*

- 5) S. M. Coniugationem Poel non esse
 6) coniugationibus perfectis accensendam
 7) mox ostendemus.

8. Con-
 iugatio.
 Ipsiue
 signum.
 Que
 Verba
 contineat.

x i i i. Sexta dicitur הַפְעִיל. Differt à cæ-
 teris, quòd habet Iod ante vltimam
 thematis, & He in principio. Continet
 Verba transitiva : quæ enim in Kal
 absoluta erant, hîc sunt transitiva, &
 quæ in Kal transitiva erant, hîc duas
 actiones significant.

- 9) S. M. Exemplum transitivi, שָׁכַב in Kal
 10) cubuit, iacuit, הִשָּׁכַב in Hiphil cubare,
 11) iacere fecit. Exemplum bis actiui seu
 12) transitivi, אָכַל comedit, הִאָּכַל fecit
 13) comedere.

7. Con-
 iugatio.
 Eius
 signum.
 Que
 Verba
 contineat.

x i v. Septima dicitur הַפְעִיל. Differt à
 cæteris, quòd initiò habet ה cum Ca-
 mets chatuph. Continet passiva re-
 spondentia actiuis superioris coniu-
 gationis.

- 14) S. M. Hæc coniugatio unicam vel du-
 15) plicem passionem pro ratione actiui signi-
 16) ficat : הִשָּׁכַב factus est iacere, semel est

passivum : At **הָאָכַל** factus est comedi, et
bis passivum est, & omnino respondet verbo
Hiphil, quod in agentem ipsum quoq; agit.
Interdum tamen, sed minus sæpe, hæc
coniugatio simplicem passionem, eamq; in
secundo agente residentem significat, ut
הָרְאִיתָ videre factus es, Exodi 26.30.

xv. Octava dicitur **הִתְפַּעֵל** vel **הִתְפּוּעַל**. 8. Con-
הִתְפַּעֵל differt à cæteris, quòd initio ^{8. Con-}
habet particulam **הִתְ** præfixam the- ^{Eius}
mati. Continet Actiua & Passiua simul, ^{signum.}
id est, ea quæ significant Actionem ^{Que}
eiusdem in seipsum, & idcirco nulla ^{Verba}
est passiva coniugatio huic respondens. ^{cõineat.}

S. M. **בָּרַךְ** in Kal, & **בִּרְךָ** in Piel signi-
ficant benedixit, **הִתְבָּרַךְ** verò in Hithpael
benedixit se vel sibi. Prima thematis
in hac coniugatione post **הִתְ** characteri-
sticon habet -, secunda habet Daghes in
ventre, & " vel - sub se, ut **הִתְמַכַּר** ven-
didit se. Si verò secunda thematis fuerit
א, vel **י**, vel **ר**, tunc prima sortitur Camets
pro suo Pathach & Daghes inscribendo

- „ *secunda radicali, ut התפאר glorificauit*
 „ *se: sin autem fuerit ה aut ח, tunc omnino*
 „ *excidit Daghes, nec cōpensatur, ut התנהם*
 „ *consolatus est seipsum.*

*Helie
 Leuita
 opinio,
 que
 postea
 refelli-
 tur.*

XVI. R. Helias Leuita Germanus,
 quem plerique recentiorū sequuntur,
 vnam atque eandem esse vult coniu-
 gationem פועל, & פעל; cuius rei eam
 adfert rationem, quòd non inueniatur
 Coniugatio Poel nisi in Verbis quæ
 habent Vau quiescens in medio; quæ
 verba cum nō possint daghes impressū
 habere in secunda thematis, & proinde
 non possint habere Piel more aliorum
 Verborum, duplicant tertiã thematis,
 & loco piel faciunt Poel; vt in Verbo
 בון, quia non possumus dicere בון, di-
 cimus בון.

XVII. Contrarium docent, ac vt no-
 bis quidem videtur, probabilius, Rab.
 David Kimchi, aliique Grammatici,
 quos Sanctes Pagninus in suis Insti-
 tutionibus sequitur. Nam falsum est

in primis, non inueniri Poel, nisi in *Helie*
 Verbis quiescentibus Aiin: siquidem *Leuit. error.*
 in Scripturis legimus שופט, Iudic. 4. v. 4.
 לוּשָׁן Psal. 101. vers. 5. שׁוּרֵשׁ Isaiæ 40. v. 24.
 Deinde non fuit necesse propter Verba
 quiescentia Aiin, mutare ipsum Piel:
 nam quemadmodum Verba defectiua,
 quia non possunt simul esse defectiua,
 & habere coniugationem Piel, desinunt
 in Piel esse defectiua, vt infra patebit;
 ita etiam quiescentia, si non poterant
 esse quiescentia, & simul habere Piel,
 poterant in Piel desinere esse quiescen-
 tia: imò re ipsa quædam eiusmodi
 Verba habent verum Piel, vt רֵעוּם
peregit, à nomine רֵעוּם .i. *debitor*. אִוְרָה
desiderauit, קָיָם *cõfirmavit*, à קוּם *surrexit*.
 Quòd ergo quiescentia Aiin plerumq;
 non habeant Piel, non ideò accidit
 quòd nullo modo possent habere; sed
 quòd visum sit commodius, vt habe-
 rent Poel omisso Piel, quemadmodum
 multa alia Verba non habent Kal, sed

Niphal in significatione ipsius Kal. Præterea, quæcumque fuerit occasio excogitandi Coniugationē Poel, cū distinguatur Poel voce & significatione ab aliis omnibus Coniugationibus, ut notum est; cur, quæso, non erit Coniugatio? Accedit postremò, quòd Coniugatio Poel non parùm facit ad perfectum numerū significationum. Nam omne Verbum aut significat actionem, aut passionē, aut neutrum, aut vtrumque; vnde existunt Verba Actiua, Passiua, Neutra, Communia. Præterea Actiua, aut significat actionē eiusdē in seipsum, aut alterius in alterum: & si alterius in alterum, aut per se, aut per alium. Iam igitur si velis apud Hebræos Verbum, quod significet actionem eiusdem in se, habes in Coniugatione Hithpael, cui propterea non respondet Passiua Coniugatio, quia in actione immanente idem est Agens & Patiens: si velis Verbum, quod

*Vilitas
Coniu-
gationis
Poel.*

significet actionem alterius in alterum immediatè, habes in Coniugatione Piel, cui respondet Passiua Coniugatio Pual: si velis Verbum, quod significet actionem alterius in alterum mediatè, id est, per alium, habes in Coniugatione Hiphil, cui respondet Passiua Coniugatio Hophal: si velis Verbum Neutrum, habes in Kal; & quia quædam in Kal interdum sunt Actiua, respondet ei Coniugatio Passiua Niphil: si denique velis Verbum Comune, habes Poel. Nunc ad faciliorem prædictorum intelligentiam Tabulam omnium Coniugationum subiiciemus.

S. M.

DE FORMA POEL.

NUnquam mihi persuaderi potuit *ce*
 formam *לָוִי* propter unum aut *ce*
 alterum verbum perfectum, quod istam *ce*
 formam habet, fuisse institutam, ac non *ce*

„ potius esse Piel Verborum quiescentium
 „ Aijn Vau, quæ hanc imprimis formam,
 „ præsertim apud veteres Hebræos, admit-
 „ tunt, itaut eorum propria videri debeat:
 „ quam tamen duo tantum aut tria omnino
 „ verba perfecta imitentur, ac satis sæpe
 „ verba duplicantia secundam: quamquam
 „ horum pleraq; & significatione commodius
 „ & ordinum confusione minori possunt esse
 „ classis quiescentium Aijn Vau, ut רומ
 „ minùs confusè deriuatur à רום, quàm à
 „ רמ, eiusdè significationis, quemadmodum
 „ subtiliter disputat Ioh. Quinquarb.
 „ ad Piel duplicantium secundam. Quod est
 „ argumentum evidens, ac, ut mihi videtur,
 „ inuictum, formam illam Poel tantum esse
 „ propriam verborum quiescentium Aijn,
 „ quorum tamen exemplum quædam alia
 „ verba interdum ac rariùs sequantur. Est
 „ igitur coniugatio illa Poel, quidquid
 „ autor ex veterum Grammaticorum sen-
 „ tentia dicat, excludenda, reijciendaq;
 „ Quòd si illam admittere volueris, pari iure

nona cōiugatio Hithpoel tibi erit admit-
 tenda, quod nemo hactenus attentavit.
 Accedit huc, quòd forma illa à veteribus
 Grammaticis מַרְבֵּעַ בְּנִין .i. coniugatio
 quadrata appellatur, quòd scilicet quatuor
 literis, usq; radicalibus, constet. Quæ ratio
 in solis quiescētib. אֵינָן locū habere potest:
 exempli gr. בִּוּן parauit, à radice בּוּן, est
 בֵּן אַרְבַּע אוֹתוֹת .i. filius quatuor literarū,
 ut loquitur R. David in Miclol p. 88. col. 1.
 hoc est, cōstat quatuor literis: וְ enim litera
 est, & ad thema pertinet. At perfectum
 שׁוּפַט iudicauit, non habet nisi tres literas,
 & וְ propriè nō est litera, sed tantūm comes
 cholem. Sic מוֹדֵד mensus est, à rad. du-
 plicante secundam מוֹדֵד, trium duntaxat
 est literarum, ut loco citato agnoscit
 R. David, cuius hæc sunt verba: אֵינָנוּ כִּי אִם:
 בֵּן-שְׁלֹשָׁה אוֹתוֹת. Mitto alias rationes.
 Legat, qui potest, Eliam Leuitam in lib.
 Habbachur, serm. 2. fundam. 8.

Exemplum omnium Coniugationum

8	7	6	5
הַתְּפַעֵל הַתְּפַקֵּד visitavit se- ipsum.	הַפְּעַל הַפְּקֵד praefectus est ad visitandū.	הַפְּעוּל הַפְּקִיד praefecit ad visitandum.	פּוֹעֵל פּוֹקֵד visitavit, vel visitatus est.
מִתְּפַקֵּד visitans se- ipsum.	הַפְּקֵד praefectus ad visitandum.	מִפְּקִיד praeficiens ad visitandum.	מִפּוֹקֵד visitans, vel visitatus.
caret.	caret.	מִפְּקֵד praefectus ad visitandum.	מִפּוֹקֵד visitans, vel qui visitavit.
הַתְּפַקֵּד visitare se- ipsum.	הַפְּקִיד praeficere ad visitandum.	הַפְּקִיד praeficere ad visitandum.	פּוֹקֵד visitare, vel visitari.
הַתְּפַקֵּד visita te- ipsum.	caret.	הַפְּקִיד praefice ad visitandum.	פּוֹקֵד visita, vel visitare.
אֶתְּפַקֵּד visitabo me- ipsum.	אֶפְקֵד praeficiar ad visitandum.	אֶפְקִיד praeficiam ad visitationem.	אֶפּוֹקֵד visitabo, vel visitabor.

Temporum ac Modorum Verbi.

4	3	2	1	
פָּעַל	פָּעַל	נִפְעַל	קָל	
פָּקַד <i>diligenter visitatus est.</i>	פָּקַד <i>diligenter visitavit.</i>	נִפְקַד <i>visitatus est.</i>	פָּקַד <i>visitavit.</i>	עָבַד <i>Præteritum.</i>
פָּקַד <i>diligenter visitatus.</i>	מִפְקַד <i>diligenter visitans.</i>	נִפְקַד <i>visitatus.</i>	פּוֹקֵד <i>visitans.</i>	בִּינוּנִי <i>Participium præsens seu actiuum.</i>
צָרַת.	צָרַת <i>diligenter visitatus.</i>	צָרַת.	פָּקוּד <i>visitatus.</i>	פְּעוּל <i>Participium præteritū seu passiuum.</i>
פָּקוּד <i>diligenter visitari.</i>	פָּקַד <i>diligenter visitare.</i>	הִפְקַד <i>visitari.</i>	פָּקוּד <i>visitare.</i>	מִקְוּד <i>Infinitiuus.</i>
צָרַת.	פָּקַד <i>diligenter visita.</i>	הִפְקַד <i>visitare.</i>	פָּקוּד <i>visita.</i>	צִוּוּ <i>Imperatiuum.</i>
אִפְקַד <i>diligenter visitabor.</i>	אִפְקַד <i>diligenter visitabo.</i>	אִפְקַד <i>visitabor.</i>	אִפְקוּד <i>visitabo.</i>	עָתִיד <i>Futurem.</i>

CAP. II.

De Verbo perfecto.

EXplicauimus de Verbo in genere, nunc de singulis Verborum formis explicandum est. Sunt igitur Verborum Hebraicorum alia perfecta, & alia imperfecta. Perfecta dicuntur, quæ solùm tres literas habent in themate, & ex iis nulla excidit inter coniugandum. Imperfecta dicuntur, quæ vel constant pluribus quàm tribus literis, aut ex tribus inter coniugandum aliquã amittunt. Incipiamus à perfectis.

*Perfecta
Verba
quoniam
sunt.
Verba
Imper-
fecta.*

Paradigma Verbi perfecti in prima
Coniugatione Kal.

Didicisti f. g. Didicerunt c. g. Præteritum.

לְמַדְתָּ	לְמַדְוּ	עָבַר
<i>Didicisti f. g.</i>	<i>Didicistis m. g.</i>	<i>Didicit m. g.</i>

לְמַדְתֶּוּ	לְמַדְתֶּם	לְמַדְ
	<i>Didicimus c. g.</i>	<i>Didicisti m. g.</i>

לְמַדְנוּ	לְמַדְתָּ
<i>Didicit f. g.</i>	<i>Didici c. g.</i>

לְמַדְרָה	לְמַדְתִּי
-----------	------------

Futurum. Infinit. מקור. Particip. actiu. בינוני

Discere Discens m. g.

עתיד

לומד * למוד vel למוד

Discam c. g. in discendo Discentes m. g.

אלמוד

בלמוד

לומדים

Discet m. g. cum disceres & c. Discens f. g.

ילמוד

בלמוד

לומדת

Disces m. g. ad discendum vel

תלמוד

ללמוד

לומדה

Discemus c. g. à discendo

נלמוד

מלמוד

לומדות

Nota

Discent m. g. Imperatiuum passiuum

ילמדו

צווי

פעול

Discetus m. g. Discite m. g. Doctus m. g.

תלמדו

למדו

למדו

Discet f. g. Discite m. g. Docti m. g.

תלמדו

למדו

לומדים

Disces f. g. Discite f. g. Docta f. g.

תלמדי

למדי

לומדה

Discent & Discetus f. g. Discite f. g. Doctæ f. g.

תלמודנה

למודנה

S. M. * huius formæ usus est præcipuè in repetitione eiusdem Verbi, ut Gen. 37. 33.

טרף .i. discerpendo discerptus est.

Tertia persona Præteriti trahabet terminationes. I. Circa Præteritum observa primò, tertiam personam præteriti, quæ est ipsum thema, vnde cetera omnia deriuantur, in hac coniugatione ferè habere sub prima litera -, sub secunda -, vt לָמַד ; tamen interdum etiam habere sub secunda -, vel ו, vt זָקַן *senuit*, יָכוֹל *potuit*: & quidè quæ habent - inflecti sicut illa quæ habent -, vt $\text{זָקַן זָקַנָה זָקְנָה}$: at לָמַד retinet T sere etiam in secunda & *tertia persona*; verùm est ex Verbis quiescentibus, de quibus suo loco.

* Lege prima. *vtriusq. numeri.

Quæ autem habent Cholem, in toto Præterito seruare suum Cholem, præterquam in tertia persona sing. fœm. gen. quæ facit יָכְלָה , & in tertia pluralis num. quæ facit יָכְלוּ , s. M. & in secundis pluralibus, vbi propter recedentem accentum, Cholem in Camets chataouph decrefcit, ac dicitur יָכְלָהֶם &c.

Prima persona est communis generis.

II. Obserua secundò, * primam personam in omni tēpore & modo semper esse communis generis. Atque idem

dicendum de tertia persona plurali
Præteriti.

S. M. * Valde mihi placet ea ratio quam
affert Pagninus Hebr. Instit. lib. 3. c. 6. cur
prima persona, quæ Hebræis מְדַבֵּר בְּעַדוֹ
.i. loquens pro seipso, semper sit commu-
nis generis, nec distinxerit inter masculinum
& fœminam: quòd scilicet naturalis suf-
ficeret distinctio: voce enim distinguitur
mas à fœmina, quòd fœminæ vox sit gra-
ciliior.

111. Obserua tertio, à tertia persona
sing. num. masc. gen. formari tertiam
personam sing. num. fœm. gen. vnâ
additione literæ ך, quæ est nota gen.
fœm. tertiam quoque plur. com. gen.
ab eadem formari posse addito ם. reli-
quas autem personas vtriusq; generis
& numeri, formari ab eadem * per ad-
ditionem Pronominum Affixorum,
vt in paradigmate apparet: quamquã
hoc loco non habent Pronominum
significationem, sed solùm notæ sunt

Formatio
personarum præ-
teriti.

* Lege
adiunctis
in fine
prono-
minum
termi-
natio-
nibus.

114 DE VERBO PERFECTO
Personarū, Generum, & Numerorum.

Participia declinantur.

IV. Circa Participium nota primò, Participia non coniugari, sed declinari more Nominum, & idcirco carere personis. Secundo nota, interdum, sed rarò, in Participio masc. gen. loco

Obiit longum & Tere suter se mutabilia.

esse Chiri longum; sunt enim duo illa puncta inter se mutabilia, vt תומך sustentans, pro תומך. Nota tertio, in iis Verbis quæ in Præterito habent . & ., Participium & Præteritum voce non distingui: dicimus enim, * מלא plenus fuit, & מלא plenus.

„ S. M. * Hoc participium, & similia
„ veriùs ac rectiùs fuerint nomina adiectiua
„ à verbis deducta, & talia, quæ participio-
„ rum vicem interdum gerant.

Litera que formant Gerundia.

V. Circa Infinitium primò nota, ex literis illis quatuor בבלם, quæ formant Gerundia, primas tres debere sub se habere: , hïc tamen habere ., ne duo Scheuaim initio concurrant; literam autem ב habere . sequente Daghes,

quia non est sola litera מ quæ format Gerundium, sed integra præpositio מן, ex qua propter euphoniã abiicitur litera נ, & loco eius ponitur Daghes in sequenti; & si ea fuerit Gutturalis aut ך, mutatur punctum breue in longum, id est, · in ·, vt מַעְבּוֹר à transeundo, מְרֵאוֹת à videndo.

v 1. Secundò nota, quando prima thematis est Gutturalis, & proinde in Infinitiuo non habet · simplex, sed ך, vel ך, tunc literas כּכּל quæ formant Gerundium, & literas איתן quæ formant Futurum, non posse habere sub se · vel ך, sed - aut ך, id est, punctũ affine ei quod est sub prima thematis: itaq; dicemus in Infinitiuo מַעְבּוֹר in transeundo, pro מַעְבּוֹר; בְּאִמּוֹר in dicendo, pro בְּאִמּוֹר; & חן Futuro יַעְבּוֹר transibit, pro יַעְבּוֹר; & licet interdum prima thematis Gutturalis existens habeat Scheua simplex, tamen literæ כּכּל, & literæ איתן retinent suum - aut ך, vt לְחַמֵּם ad calefaciendum, & יַחַסְרוּ deficient, אֲחַפֵּץ volam.

VII. Tertiò nota, literam ל, cùm additur ad Infinitiuum, plerumque quidem sub se recipere Scheua; at si Infinitiuus sit monosyllabus, aut habeat accentum in penultima, requirere Camets, vt לָגוּר ad peregrinandum, לְשֵׁבֶת ad habitandum. Excipitur Infinitiuus, qui more Nominis regit aliquando genitiuum: is enim retinet Scheua, vt לְשֵׁבֶת אֲבָרָם ad habitandum Abram. Excipitur etiam vox illa לְאָמַר dicendo, vbi & mutantur in לְ propter frequentissimum vsus eius dictionis; dicimus enim לְאָמַר, pro לָאָמַר.

- » S. M. Non est huius loci hæc nota; nam
 » ad verba imperfecta, partim ad defectiua
 » Pe, & quiescentia Pe lod, partim ad
 » quiescentia Ainn, solùm pertinet.

VIII. Circa Imperatiuum nota primò, Imperatiuum ferè terminari in Cholè, nec distingui voce ab Infinitiuo, tamè interdum etiam terminari in Patach, nimirum quando Verbù est Neutrum,

aut habet pro secunda thematis literā
 Gutturalem, aut in tertia thematis ה,
 vel ע. Exempla שׁבַּב iace, נָאֵר redime,
 פָּתַח aperi, שְׁמַע audi. Idem dicendum
 est de Futuro, quod semper sequitur
 terminationem Imperatiui. Sunt quæ
 utroque modo efferuntur, præsertim
 in Futuro, vt יִשְׁבֹּת & יִשְׁבֹּת cessabit.
 Nota secundò, in Imperatiuo generis
 fœminini, numeri pluralis, interdum
 excidere vltimum ה, vt שְׁמַעְנֵי audite,
 pro שְׁמַעְנָה; & remanere tamen ali-
 quando sub Nun finali punctum Ca-
 mets, vt קְרֵאֵן *, pro קְרֵאנָה vocate,
 Ruth i. interdum quoque excidere
 etiam Camets. Nota tertio, quando
 secunda thematis est Gutturalis, tunc
 sub ipsa poni * - pro simplici Scheua,
 & sub prima thematis poni Patach
 pro altero Scheua, vt צַעֲקוּ clamate.

* Est à
 themate
 Imper-
 fectio.

* In Im-
 peratiuo
 fœ. sing.
 & masc.
 plurali.

ix. Circa Futurum nota, formari
 Futurum ab Imperatiuo additis qua-
 tuor literis, videlicet אֵיתָן, quarum x est

signum primæ personæ, communis generis, num. sing. est signum tertiæ personæ, generis masculini, vtriusque numeri. ת est signum secundæ personæ, generis masculini, vtriusque numeri, & omnium personarum generis fœm. ך est signum primæ personæ, communis generis, numeri pluralis.

Coniugatio secunda Niphal.

Præteritum

הִלְמְדִי		נִלְמְדָה	נִלְמַד
הִלְמְדְנָה	vel	נִלְמְדַת	נִלְמַדְתְּ
<u>Futurum</u>		נִלְמְדוּת :	נִלְמַדְתִּי
אֶלְמַד		<u>Infinitivus</u>	נִלְמְדוּ
יִלְמַד		הִלְמַד	נִלְמַדְתֶּם
תִּלְמַד		בְּהִלְמַד	נִלְמַדְנוּ
נִלְמַד		בְּהִלְמַד	נִלְמְדָה
יִלְמְדוּ		לְהִלְמַד	נִלְמַדְתְּ
תִּלְמְדוּ		מֵהִלְמַד :	נִלְמַדְתָּן :
תִּלְמַד		<u>Imperativus</u>	<u>Benoni</u>
תִּלְמְדִי		הִלְמַד	נִלְמַד *
תִּלְמְדְנָה :		הִלְמְדוּ	נִלְמַדִּים

* *Qui*
disatur :
non ta-
men est
in usu.

I. Circa Præteritum nota primò, non differre hanc Coniugationē à prima, nisi quòd hîc addatur ן, & prima thematis, quæ habebat Camets, hîc semper habeat Scheua.

Nota secundò, si prima thematis sit Gutturalis, Punctum ipsius ן non fore Chiric, sed . vel *-, vt sit affine Puncto literæ Gutturalis, quod non est Scheua simplex, sed compositum, vt נעבר, & per Scheua simplex נעבר turbatus est, non נעבר; נערי timendus est, non נערי.

II. Circa Participium nota primò, in omnibus passivis coniugationibus. i. Niphal, Pual, Hophal, Hithpael, desiderari Participium præteritum, siue Passivum.

In Coniugationibus Passivis desideratur Participium præteritum.

Secundò nota, in Niphal, Pual, Hophal, Participium Præsens idem esse ac * Præteritum, nisi quòd in Præterito vltimum punctum est Patach, in Participio Camets.

*tēpus.

III. Circa Infinitivum, Imperativum,

ac Futurum nota primò, hæc omnia carere litera ן, & ideò loco eius infigi Daghes in prima thematis; atque vt id sentiri possit, addi ad Infinitium & Imperatiuum literam ה, quod non fuit necesse in Futuro, cùm idem præstare possint literæ ן איהן.

- „ S.M. Circa Infiniti. Imperat. & Futurũ
 „ dico, literam ה Infinit. & Imperat. cha-
 „ racteristicam, nec non literas Ethan exclu-
 „ dere characteristicam coniugationis Nun,
 „ eamq; per Daghes in prima thematis ab-
 „ sorbere, itaut הַלְמֵר dicatur pro הַלְמֵר.
 „ Tenenda est enim hæc regula per omnes
 „ omnium coniugationum ordines, chara-
 „ cteristicam temporis excludere chara-
 „ cteristicam coniugationis.

Nota secundò, si prima thematis sit Gutturalis, aut ר, quæ non recipiunt Daghes, mutari punctum breue literæ præcedentis in longum, id est Chiric, vel in ך, vt pro הַעֲבֵר dicimus הַעֲבֵר, & pro אַעֲבֵר, אַעֲבֵר.

Nota tertio, in Infinitiuo cum literis בכלם interdum, sed rarius omitti illud ה addititium, vt בעטף *cum deficeret*, Thren. 2. legimr pro בהעטף. Repentur etiam, licet rarissimè, & pro ה: necnon ipsum נ seruatum in Infinitiuo & Imperatiuo. Item Chiric sub & in Futuro loco Segol.

Nota quarto, in Infinitiuo, Imperatiuo, & Futuro, vltimum punctum ferè esse Tsere, sed illud mutari interdum in , quando videlicet accentus retrahitur ad penultimam, vt השמר *custodiri*: interdum in Patach, quando scilicet vltima litera est ה, vel ע, quod fit gratia breuitatis, vt השמע *audiri*, pro השמע.

Coniugatio tertia Piel.

Præteritum

למדתי:	למדתם	discere fecit.	למד
Benoni	למדנו		למדת
מלמד	למדתי		למדתי
מלמדים	למדתי		למדו

יִלְמַד	בְּלַמַּד	vel	מִלְמֵדָה
תִּלְמַד	בְּלַמַּד		מִלְמֵדָת
נִלְמַד	לְלַמַּד		מִלְמֵדוֹת
יִלְמְדוּ	מִלְמַד		Paul
תִּלְמְדוּ	Imperatiuus		מִלְמַד
תִּלְמַד	לְמַד		מִלְמָדִים
תִּלְמְדִי	לְמְדוּ	vel	מִלְמֵדָה
תִּלְמְדֵנָּהּ	לְמְדִי		מִלְמֵדָת
	לְמְדֵנָּהּ		מִלְמֵדוֹת
	Futurum		Infinitiuus
	אֶלְמַד		לְמַד

i. Circa Præteritum nota, aliquando secundam thematis inueniri cum *Patach, vt בִּרְךָ *benedixit*, quod idem accidit Imperatiuo, vt פִּלַּג *diuide*, pro פִּלַּג.

* Præsertim ante gutturales, & ך: non raro etiã sub guttur. & alijs in-gerdum.

ii. Circa Participium nota, addi ad Participiũ huius coniugationis, atque ad eò coniugationis Hiphil & Hithpael literam מ: & quod punctum habet eiusmodi litera, idem quoque habere literas אית in his tribus coniugationib.

iii. Circa totam coniugationem nota, si secunda thematis sit gutturalis,

aut ר, mutari sub prima thematis punctum breue in longum, in -, in -, in ו, vt בִּרְךָ *benedixit*, מְבַרְךָ *benedicens*, מְבוֹרֵךְ *benedictus*, בִּרְךָ *benedicere*, & *benedic*, אֲבַרְךָ *benedicam*. Sunt hîc tamen exceptiones; nam & quædam Verba reperiuntur, vbi secunda thematis non est capax Daghes, & nihilominus perseverat sub prima thematis punctum breue, vt נִחַם *consolatus est*: & quædam alia, vbi secunda thematis est capax Daghes, & tamen illud non habet, vt מִלֵּא *impleuerunt*.

Coniugatio quarta Pual.

Præteritum

לִמַּד	Benoni	לִמַּד
תִּלְמַד	לִמַּד	לִמַּדְתָּ
נִלְמַד	לִמְדִים	לִמַּדְתִּי
יִלְמְדוּ	לִמְדָה	לִמְדוּ
תִּלְמְדוּ	לִמְדוֹת	לִמַּדְתֶּם
תִּלְמַד	Infinitiuus	לִמְדוֹנִי
תִּלְמְדִי	לִמְדוּ	לִמְדָה
תִּלְמְדוּנָה	Futurum	לִמַּדְתָּ
	אִלְמַד	לִמַּדְתֶּם

1. Hæc coniugatio non est vsq; adeò in vsu, & caret Participio passiuo, Imperatiuo, & Gerundiis. Sunt hîc etiam aliquæ exceptiones: nam interdum sub prima thematis inuenitur Camets chateph, vt שְׂדֵדָה *vastata est* interdum euphoniæ gratia excidit Daghes, & ponitur Schuree loco Kibbutz, vt *וּלְדָ * *natus est*.

- „ S. M. Mediâ thematis gutturali prima
 „ in hac coniugatione habet Cholem: vt הָרַג *occisus fuit*. Si tamen illa fuerit ה, tunc
 „ manet sub prima: vt רָחַץ *lotus fuit*.
 „ * וּלְדָ * ter quidem scribitur cum ו, sed non
 „ amittit propterea Daghes: quo fit vt ibi
 „ habeatur pro vocali breui, quemadmodum
 „ aliàs interdum.

Coniugatio quinta Poel.

Præteritum

לִּזְמַדְתָּו	לִּזְמַדְתָּם	לִּזְמַדְתָּ
Benoni	לִּזְמַדְתָּנוּ	לִּזְמַדְתָּ
מְלִזְמַדְתָּ	לִּזְמַדְתָּה	לִּזְמַדְתָּי
מְלִזְמַדְתֶּם	לִּזְמַדְתֶּם	לִּזְמַדְתֶּם

<u>Futurum</u>	בְּלוֹמַד	מְלוֹמַדָּה
אֶלּוֹמַד	כְּלוֹמַד	וֵל מְלוֹמַדָּת
יִלּוֹמַד	לְלוֹמַד	מְלוֹמַדוֹת
תִּלּוֹמַד	מְלוֹמַדוֹ	<u>Paul</u>
נִלּוֹמַד	Imperatiuus	מְלוֹמַד
יִלּוֹמְדוּ	לוֹמַד	מְלוֹמְדִים
תִּלּוֹמְדוּ	לוֹמְדוּ	מְלוֹמְדָה
תִּלּוֹמַד	לוֹמְדֵי	מְלוֹמְדוֹת
תִּלּוֹמְדֵי	לוֹמְדֵיהֶּם	Infinitiuus
תִּלּוֹמְדֵיהֶּם		לוֹמַד

1. Obseruandum est, hanc coniugationem non differre quantum ad inflexionem à Coniugatione Piel; nisi in prima Radicali, quæ semper habet * Vau quiescens in Cholem.

11. Obseruandum secundò, interdum terminari verba huius coniugationis in Patach vel * Camets, & tunc potissimum, cùm accipiuntur in passiuua significatione.

* Sæpè non exprimitur ך.

* Ad accentum distinguuntur.

S.M. Hæc forma *לְלוֹמַד* hodie in perfectarum coniugationum numero vulgò haud ponitur. Et certè ad verba perfecta

„ minimè pertinet. Nam, si regulas constitui
 „ oportet in iis quæ ἐπὶ τὸ πλεῖστον .i. ut plu-
 „ rimum occurrunt, non quæ ἀπαξ ἢ δις .i. se-
 „ mel aut bis existunt, sanè ad verba quies-
 „ centia Aijn potius debet aptari hæc forma,
 „ quæ frequenter & faciliè, quàm ad verba
 „ perfecta quæ perrarò eam obtinent. Quod
 „ quidem ita esse vsus comprobabit, & fate-
 „ tur R. David pag. 88. col. 1. cuius hæc sunt
 „ verba דע כִּי זֶה הַבְּנִין לֹא יִמְצֵא בְּשִׁלְמִים
 „ בִּי אִם מְעַט מְוַעַר רַק בְּנַחִי הָעֵץ יִמְצֵא כְּרוֹב
 „ .i. Scito quòd hæc coniugatio non in-
 „ uenitur in perfectis, nisi parum pau-
 „ lisper (hoc est, perrarò) sed in quiescen-
 „ tibus Aijn inuenitur plurimum. Puto
 „ ego cum Elia Leuita פִּוּעַל diuersum con-
 „ iugationis genus non efficere, sed potius esse
 „ Piel irregulare & anomalum, quod verbis
 „ quiescentib. Aijn frequèter ac ferè semper
 „ competat, nonnunquam etiam duplican-
 „ tibus secundam, rarissimè verò verbis per-
 „ fectis. Nam istius formæ sunt tantùm hæc
 „ perfecta: יוּרַעְתִּי .i. scire feci, primæ per-

sonæ singul. præteriti, 1. Sam. 21. vers. 2. *
 Quamquam sunt qui dicant hîc Iod esse **
 תַּמְוֹדָה. i. vice he, ita ut יוֹדֵעֵתִי sit pro **
 יוֹדֵעֵתִי præteriti Hiphil, * לְמִשְׁפַּחְתִּי **
 iudicanti me, Iobi 9. 15. quod est Benoni **
 huius formæ cum præfixa litera ל, & affixo. **
 * שׁוֹפֵטָה. i. iudicavit f. Iud. 4. 4. **
 iuxta quorundam Grammaticorum sen- **
 tentiam. תֹּאכְלֶהוּ consumet eum, **
 Iobi 20. 26. Quasi sit futuri huius formæ **
 pro תֹּאכְלֶהוּ, commutato י in Camets **
 chatouph propter subiunctionem affixi. **
 Elias tamen Leuita in lib. cui titulus est **
 הַרְבֵּכָה, putat potius esse dicendum, illud **
 esse pro תֹּאכְלֶהוּ ex futuro Kal. **
 מְלוֹשֵׁי detrahentem, aut detrahere fa- **
 cientem, Psal. 101. 5. pro מְלוֹשֵׁי Benoni **
 huius formæ, decrescente י in . (quod tamẽ **
 sequitur Vau, sed redundans, ut notat **
 Massora) propter Iod paragogicum à calce **
 additum, quod ad se accentum trahit. Ve- **
 rùm ut ista omnia sint huius formæ, אֵין **
 לְבָנוֹת בְּנֵין בְּעִבְרִים וְקֵהִם בְּכִלְלֵי הַזְּרִים אוֹ **

„ הַמְרַבֵּיִם .i. non propterea consti-
 „ tuenda est coniugatio, sed habenda
 „ illa sunt pro anomalis aut compositis,
 „ inquit Elias in lib. Habbachur, serm. 2.
 „ fund. 8. Adde semel tantum reperiri præ-
 „ dicta verba. Est præter illa aliud quoque,
 „ nimirum שָׁרַשׁ .i. radices egit, quod certè
 „ huius est formæ. Dubium est de זָרְמוּ
 „ .i. inundauerunt, vel inundare fece-
 „ runt, Psal 77. 18. num sit præteriti plur.
 „ huius formæ, num præter. pluralis Pual
 „ perfecti, Cholem pro וּ Daghes pro
 „ more posito ob secundam ך. Ego puto cum
 „ R. Dauide esse præteriti Pual perfecti,
 „ & significare inundauerunt. Atque hæc
 „ habui quæ iterum scriberem de forma Poel
 „ in grandiorum gratiam, quibus hæc nego-
 „ tium facere potuissent. Repete si vis, ex
 „ pag. 125. & seq. quæ ad hunc locum per-
 „ tinent.

Coniugatio sexta Hiphil.

Præteritum

Imperatiuus	Paul	הלמיד
הלמד	מלמד	הלמדת
הלמידו	מלמדים	הלמדתי
הלמידי	מלמדה	הלמידו
הלמדנה:	מלמדת	הלמדתם
Futurum	מלמדות:	הלמדנו
אלמיד	Infiniciuus	הלמידה
ילמיד	הלמיד	הלמדת
תלמיד	vel הלמד	הלמדתן:
גלמיד	בהלמיד	Benoni
ילמידו	בהלמיד	מלמיד
תלמידו	להלמיד	מלמידים
תלמיד	מהלמיד:	מלמדה
תלמידי		מלמדות:
תלמדנה:		

1. Circa Præteritum nota primò, si prima sit gutturalis, sub litera ה nō fore Chiric, sed* Segol, vt העביר *transire fecit*.

S. M. * Quia videlicet tunc sub prima radicali est chateph Segol. Quòd si sub illa fuerit chateph Patach, vt semper extra

- 21 präteritum, tunc litera ה, aut quaecumque
 22 alia precedens habebit Patach, ut מעמיר
 23 stare faciens.

Secundò nota, vltimum Iod non inueniri nisi in tertiis Personis: quam.

* & aliàs
 nō rarò.
 * Est hoc
 verbum
 Imperf.

quam interdū etiam excidit in * tertia
 Persona fœm. generis, vt * הוֹתֵרָה reli-
 quit, pro הוֹתֵרָה, à Verbo יָתַר remanere.

11. Circa Participium nota primò, abiici literam ה, & punctum eius trahi ad literam ט, euphoniæ gratia: dicitur enim מְלַמֵּד, pro מְהַלְמֵד: quod idem seruatur in futuro sub literis אֵיתָן, vt אֶלְמֵד, pro אֶהַלְמֵד. Aliquando tamen præter regulam in Futuro reperitur He simul cum literis אֵיתָן, vt יְהוֹשִׁיעַ * salua-
 bit, pro יוֹשִׁיעַ.

- 24 S. M. * Est hoc Verbum Imperfectum
 25 ordinis quiescentium Pe Iod, in quo more
 26 Chaldaeorū ה conjugationis huius symbolū
 27 unâ cum literis אֵיתָן nonnunquam retine-
 28 tur. Ausim præstare He cum prædictis
 29 literis expressum in alio ordine non re-
 30 periri.

III. Nota secundò, si prima sit gutturalis, sub illa poni chateph Camets * Ego in Paul, & sub מ poni * Camets, vt ^{puto} ^{poni} ^{Camets} ^{cha-} ^{touph.} ^{Vide} ^{quæ di-} ^{ximus} ^{pag. 38.} ^{& seq.} statutus, quod idem in toto Ho-
phal seruatur.

IV. Circa Infinitiuum, Impetatiuum, & Futurū nota primò, vltimum Chiric longū sæpè mutari in Tserè, & propter Maccaph, in Segol, vt הַשִּׁלְךָ נָא הַשִּׁלְךָ, proijce nunc. Interdum etiam mutari in * Patach, vt הַנְּהַת descendere fac. Et in-
terdum in Scheua, vt יִרְכּוּ tendent,
pro יִרְכּוּ.

V. Nota secundò, Infinitiuum ali-
quando reperiri in scripturis sine He,
literis videlicet בְּלֹ * locum eius
supplentibus, vt לְשִׁבִירָתָא, pro לְהִשְׁבִּירָתָא,
ad cessare faciendum.

VI. Nota tertio, in Futuro quandoq;
excidere vltimum Iod, & proinde ex
Chiric longo fieri * Chiric breue, vt
יִחַטֵּא, pro יִחַטֵּינָא peccabit.

S. M. Mihi in hoc & similibus exēplis, &c

est Chiric longum, etsi non habeat Iod
 adscriptum: nam post eiusmodi Chiric,
 quod perdit Iod, aliàs legitur Scheua, ut
 alibi dicitur.

Coniugatio septima Hophal.

Præteritum

Futurum	Benoni	הלמד
אלמד	הלמד	הלמדת
ילמד	הלמדים	הלמדתי
תלמד	הלמדה	הלמדו
נלמד	הלמדת	הלמדתם
ילמדו	הלמדות	הלמדנו
תלמדו	Infinitiuus	הלמדה
תלמד	הלמד	הלמדת
תלמדו	Participio Præterito, Gerundiu, & Im- peratiuo caret hac Coniugatio.	הלמדתו
תלמדנהו		

i. Nota primò, interdum loco Ca-
 mets chatouph inueniri Kibbutz, ut
 הוהל * ו, ut * הוהל *
 proiecta est; vel ו, ut * הוהל *
 cæptum est.

ii. Nota secundò, si prima thematis
 fuerit gutturalis, sub illa debere poni

* Hoc
 exem.
 plum est
 ordinis
 dupli-
 cantium
 secundâ,
 nec ad
 rem.

Chateph camets, & sub ה poni debere + Ego
 * Camets in tota Coniugatione, vt vero
 הַעֵבֶר, *traiectus est.* puto
 Camets
 cha-
 toup.
 vide sup.
 pag. 18.
 & seq.

111. Nota tertio, vsum huius Coniugationis, vt etiam Pual, esse ad exprimendam passionem, quæ ab incerto auctore processit.

Coniugatio octaua Hithpacl.

Præteritum

הַתְּלַמְּדִי	vel	מִתְּלַמְּדִי	הַתְּלַמְּדִי
הַתְּלַמְּדִינִי:		מִתְּלַמְּדִית	הַתְּלַמְּדִית
<u>Futurum</u>		מִתְּלַמְּדוֹת:	הַתְּלַמְּדוֹתִי
אֶתְּלַמְּד		<u>Infinitiuus</u>	הַתְּלַמְּדוֹ
יִתְּלַמְּד		הַתְּלַמְּד	הַתְּלַמְּדְתָּם
תִּתְּלַמְּד		בְּהַתְּלַמְּד	הַתְּלַמְּדֵנוּ
נִתְּלַמְּד		כְּהַתְּלַמְּד	הַתְּלַמְּדֵהָ
יִתְּלַמְּדוּ		לְהַתְּלַמְּד	הַתְּלַמְּדִית
תִּתְּלַמְּדוּ		מִהַתְּלַמְּד:	הַתְּלַמְּדִיתִי:
תִּתְּלַמְּד		<u>Imperatiuus</u>	<u>Benoni</u>
תִּתְּלַמְּדִי		הַתְּלַמְּד	מִתְּלַמְּד
תִּתְּלַמְּדִינִי:		הַתְּלַמְּדוּ	מִתְּלַמְּדִים

* Vox
 cōposita
 ex Ho-
 phal, &
 Hith-
 pacl.

1. Nota primò, interdum sub litera ה, poni Camets chatoup, vel loco, vt

* הַתְּפַקֵּד.

ii. Nota secundò, interdum ת exci-
dere, & loco eius poni Daghes in prima
thematis, quòd ferè vsu venit, quando
prima thematis est ת, vel ט, vel ד, ne
duæ literæ eiusdem soni concurrant,
vt התטהר *mundavit se*, pro התטהר.

iii. Nota tertio, aliquoties in hac con-
iugatione loco ה substitui א, vt אתהבר א,
pro התהבר א, *iunxit se*.

iv. Nota quartò, si † prima thematis
sit vna ex his quatuor ש ס צ ז, quæ so-
nant s, non poni ת ante primam the-
matis, sed post, vt השתמר *custodiuit se*,
non התשמר א. הסתבל *oneravit se*, non
התסבל א. Præterea addendum est, mu-
tari debere ת in ט, si prima thematis sit
צ; vel in * ד, si prima thematis sit ז, vt

* Huius
rei nullū
est exē-
plum in
Scriptu-
ra.

* Nullū
est exē-
plum in
perfe-
ctis.

הזדמן. הצטרק *iustificavit se*, non הצטרק
constituit se, non הותמן א. Quorū omnium
est cacophonix euitatio.

v. Nota quintò, ea Verba quæ mu-
tant Piel in Poel, mutare similiter
Hithpael in *Hithpoel, quod quidem

inflectitur sicut ipsum Poel, præmissis literis characteristicis ipsius Hithpael.

S. M. † *Ratio, inquit R. David in Miclol pag. 91. col. 2. cur literæ שׁ וּסׁ præcedant ת characteristicon, est כי לא תתכן .i. propterea quòd haud còmoda sit pronuntiatio ת lenis vnâ cum aliquâ illarum. Ratio verò, inquit idem, cur pro ת affecto Daghes post צ scribatur ט, est לפי שקריאת התיו הדנושה נוטה לקריאת הצדי ואסדיתה התיו הדנושה עמה תשוב קריאת שתי אותיות לאחת' ושמו הטית תהתיה לפי שהן ממוצני אחד .i. Propterea quòd pronuntiatio ת affecti Daghes vergit ad pronuntiatione צ, & si ת daghesatum cum illo esset, concurreret pronuntiatio duarum litetarum in vnâ. Ponitur autem ט vice illius, propterea quòd proficiscuntur ab vnâ eadêmq; origine, hoc est ab eodem organo, siue pronuntiandi instrumento. Sanè ט positum pro ת afficiendo Daghes argumento est inter*

„ וּתְּ in quod cadit Daghes aliquid inter-
 „ esse, inter quæ tamen nullum hodie discrimen
 „ vulgò existit. Quî verò תּ habens
 „ Daghes וּ Tsade sono conueniant, prorsus
 „ non intelligo, cùm ab Orientalibus ipse di-
 „ dicerim וּ habere sonum s, תּ autem daghes-
 „ satum sonum ט Græci. Iudicium doctorum
 „ facio. Ratio porrò cur post וּ neq; תּ neq; וּ
 „ scribantur, sed pro תּ ponatur דּ, est, inquit
 „ R. David loco citato, בִּי נְכוּנָה קְרִיאָתָהּ
 „ עִם הַזֵּינ וְהַדָּלֶת מְפוּצָה הָתִי וּמִשְׁפַּחַתָּהּ
 „ וְנֶאֱלָ אֶת-נֶאֱלָתָהּ. i. Propterea quòd
 „ bene conueniat huius pronuntiatio
 „ cum Zaiin, & Daleth sit eiusdem ori-
 „ ginis (hoc est organi) atque Tau, eiuf-
 „ demq; familiæ, ideóque * ipsum quasi
 „ iure propinquitatis vendicet ac redi-
 „ mat, hoc est illius vicem subeat. Hæc satis.
 „ Reliqua erant nonnulla, quæ, quia satie-
 „ tati legentium placet occurrere, præter-
 „ mitto. Legat, qui poterit R. Davidem pag.
 „ iam notata, utraque col. Eliam Leuit. in
 „ lib. Habbachur, serm. 2. fund. 4.

De Verbo Imperfecto.

CAP. III.

De Verbis Defectivis.

VERBA Imperfecta ad quatuor classes reuocari possunt: quædam enim sunt defectiua, quæ videlicet Verba Defectiua. inter coniugandum aliquam literam perdunt, & eius loco substituunt * Daghes. Quædam sunt * Quiescentia, Verba Quiescentia. ea nimirum, quæ literam aliquam inter coniugandum amittunt, & eius defectum longa motione compensant. * Forte scilicet, cum id forma vocis patitur.

S. M. * Quiescentia definitio, quæ unâ cc saltem literarum quiescentiũ וְהָאֵלֶּיךָ cõstant, cc quæ, si non semper, at aliquando saltem, cc certis quibusdam & præscriptis regulis cc quiescat. cc

Verba composita. 11. Alia dicuntur composita, quòd ex defectiuis, & quiescentibus, vel ex vario genere quiescentium constant.

Verba 4. vel 5. literarij. 111. Alia denique, quatuor vel quinque literarum Verba nominantur; quibus anomala quædam addi possunt. Atque ut à defectiuis incipiamus.

Verborum defectivorum tria genera. 1V. Verba defectiua tribus generibus continentur: sunt enim illa defectiua, quæ in prima thematis habent *3*; & quæ similiter in prima thematis habent *3*, sequente litera *v*; & quæ habent tertiam thematis similem secundæ.

v. Nunc singulorum generum exempla subiiciemus: atque ut consulatur breuitati, ea solùm referentur in Tabulas, quæ discrepant à perfectis.

Coniugationes Defectiuorum Pe Nun, & Pe Iod.
 Verbum

Imperatiuus תגשנר הו *appropinquavit* נגש

הגש

NIPHAL

KAL

הגישו

Præteritum

Infinitiuus

Futurum

נגש

גשת

אגיש

נגשת

בגשת

יגיש

Benoni

כגשת

תגיש

נגש

לגשת

&c.

נגשים

מגשת

Nota

HOPHAL

HIPHIL

Imperatiuus

Præteritum

Præteritum

גש vel נגש

הגש

הגיש

גשו

הגשת

הגשת

גשי

Benoni

Benoni

גשנרו

הגש

מגיש

Futurum

הגשים

מגשים

אגש

Infinitiuus

Paul

יגש

הגש

מגש

תגש

Futurum

מגשים

נגש

אגש

Infinitiuus

יגשו

עגש

הגש

תגשו

תגש

כהגיש

תגש

&c.

תגשי

1. Hac forma inflectuntur illa Verba quæ inchoantur per Nun, & quæ inchoantur per Iod sequente y, ut *נצב stare*, excepto Verbo *יצא exire*, quod non ex defectivis, sed ex quiescentibus est.

11. Ad hanc eandem formã pertinent quatuor alia Verba, *לקח, לתע, ינח, & יקח* accipere, eradicare, relinquere, circumire.

Quæ omnia in Præterito, & in Participiis Kal, & in Infinitiuo, Imperatiuo, & Futuro Niphal, & in toto Piel, Pual, & Hithpael, nihil differunt à Perfectis.

- » S. M. Defectiuorum Pe. i. primã the-
 » matis literã, tenenda est hæc regula:
 » Nunquam illa amittere primam the-
 » matis, nisi quando ex analogia
 » Verbi Perfecti illi fuerit subscriben-
 » dum Scheua mutum, seu quiescens,
 » ut tu obseruare poteris, si paradigma
 » נגש, flectendo per omnes coniugationes,
 » ad regulam Verbi *למר* velis exigere.

Excipe

Excipe Infinitiuum & Imperatiuum prima Coniugationis, ubi excidit prima thematis, et si sub illa Scheua mutum esse non debeat.

III. Est autem obseruandum. Primò, in Futuro Kal, & Hiphil, si secunda thematis non sit capax Daghes, debere sub literis יתא constitui Ttere, vel certè more Perfectorum inflecti eiusmodi Futurum non abiecto Nun, vt תת descendet, pro תת. יתא adulterium committet, pro יתא. Quamquam multa reperiuntur, quæ possent Daghes suscipere, & tamen more Perfectorum inflectuntur.

IV. Obseruandum est etiam secundò, Futurum * horum Verborum interdum terminari in * Cholem more Perfectorum, vt יפול cadet, pro יפל.

* Kal.
* Ac præsertim in Verbis actiuis, vt ליתן portabo.

V. Tertio, interdum excidere Daghes ob euphoniã, & nullo modo defectum eius suppleri, vt ויסע, & profecti sunt.

Coniugationes * Defectiuorum duplicantium secundam.

KAL

Nota

	תָּסַב	סָבַוְתָּ:	Præteritum	סָבַ
	תִּסְבֶּי	Infinitiuus	circuivit	סָבַ
	תִּסְבֵּינָהּ:	סָבַ		סָבַתָּ
	NIPHAL	בָּסַב		סָבַתִּי
	Præteritum	בָּסַבְתָּ		סָבַוְ
	נָסַב	לָסַב * *		סָבַתְּם
+ Cur ל	נָסַבְתָּ	מָסַבְוְ		סָבַוְנִי
habeat	נָסַבְתִּי	Imperatiuus		סָבֵה
+, vide	נָסַבְוְ	סָבַ		סָבַתָּ
pag. 136.	נָסַבְוְ	סָבַוְ		סָבַתְּוְ
init.	נָסַבְוְ	סָבֵי	Benoni	סָבַ
	נָסַבְוְ	סָבֵינָהּ:		סָבִים
	נָסַבְוְ	Futurum		סָבֵה
	נָסַבְוְ	אָסַב		סָבַתָּוְ
	Benoni	יָסַב		Paul
	נָסַב	תָּסַב		סָבַוְ
	נָסַבִּים	נָסַב		סָבַוְבִים
	נָסַבְוְ	יָסַבְוְ		סָבַוְבֵה
	נָסַבְוְ:	תָּסַבְוְ		

	HIPHIL	Infinitivus
בְּהִסֵּב	הִסֵּב	הִסֵּב
כִּהִסֵּב	הִסֵּב	הִסֵּב
Imperatiuus	הִסֵּב	הִסֵּב
הִסֵּב	הִסֵּב	הִסֵּב
הִסֵּבוּ	הִסֵּבוּ	הִסֵּבוּ
הִסֵּבִי	הִסֵּבוּ	הִסֵּבוּ
הִסֵּבִינָהּ	הִסֵּבוּ	הִסֵּבוּ
Futurum	הִסֵּבוּ	Imperatiuus
אֶסֵּב	הִסֵּב	הִסֵּב
יֶסֵּב	הִסֵּב	הִסֵּב
תֶּסֵּב	הִסֵּבוּ	הִסֵּבוּ
נִסֵּב	Benoni	הִסֵּבִי
יִסֵּבוּ	מִסֵּב	הִסֵּבִינָהּ
תִּסֵּבוּ	מִסֵּבִים	Futurum
תֶּסֵּב	מִסֵּבִי	אֶסֵּב
תִּסֵּבִי	מִסֵּבוֹת	יֶסֵּב
תִּסֵּבִינָהּ	Paul	תֶּסֵּב
HOPHAL	מוֹסֵּב	נִסֵּב
Præteritum	מוֹסֵּבִים	יִסֵּבוּ
הוֹסֵּב	מוֹסֵּבִי	תִּסֵּבוּ
הוֹסֵּבוּ	מוֹסֵּבוֹת	תֶּסֵּב
הוֹסֵּבִי	Infinitivus	תִּסֵּבִי
הוֹסֵּבוּ	הִסֵּב	תִּסֵּבִינָהּ

נוֹסֵב	<u>Infinitivus</u>	הוֹסִיבֹתֶם
יוֹסֵבוּ	הוֹסֵב	הוֹסִיבוּנוּ
תוֹסֵבוּ	<u>Futurum</u>	הוֹסִיבֶה
תוֹסֵב	אוֹסֵב	הוֹסִיבוֹת
תוֹסֵבִי	יוֹסֵב	הוֹסִיבוּתֶי;
תוֹסֵבֵינִי:	תוֹסֵב	

- 22 S. M. * Duplicantia secundam
 22 appellantur, quòd, ubi perfecta sunt, ean-
 22 dem habeant secundam & tertiam thema-
 22 tis literam. Defectiua etiam A iin, hoc est,
 22 secundâ nominantur, propterea quòd, etsi
 22 saepe verborum perfectorum leges sequun-
 22 tur, eorumq; more tres radicales ubique in-
 22 terdum exprimant, non raro tamen bre-
 22 uitatis gratiâ secundam abijciunt, quam
 22 per Daghes tertiæ in scriptum compensant,
 22 si quo modo vocalis aut litera subsequatur,
 22 ut in paradiimate videre est: alioqui si
 22 nihil ad tertiam accesserit, sola secundæ
 22 thematis literæ abiectæ nota, est eius vo-
 22 calis, ut in præterito סֵב .i. circuiuit m.
 22 pro integro סֵבֵב, in Infinit. & Imper.
 22 סֵבֵב .i. circuire & circui m. pro סֵבוּב, in

Fut. יסב .i. circuibit m. pro יסב , in
 Prat. Niphal נסב .i. circumuolutus fuit
 pro נסב , & sic deinceps, in alijs etiam
 Coniugationibus, (præterquam in Piel,
 Pual, & Hithpael, quæ semper perfectæ
 sunt) per omnes modos & tempora, saltem
 in primarijs vocibus : nam reliquæ quæ à
 fine crescunt, Daghes præterea admittunt.
 Quòd in Hiphil dicatur הסב .i. circum-
 uertit m. non הסב , uti crasis videbatur
 postulare, id, ut videtur, factum est ad
 discrimen Hiphil quiescentium אין Vau,
 ubi, sicut & in Hophal eorumdem, haud
 dissimilis atque hîc, fit crasis & contractio,
 ut experieris, quum ad eum ventum erit
 ordinem ac locum.

Est quod te monteam circa præteritum
 Niphal & Hiphil, * illic . sub Nun, hîc
 verò . sub ה, manere manente accentu in
 eodem loco, at eodem longinè recedente &
 locum mutante, ut fit in secundis & primis
 personis, mutari utrumq; in Scheua, quod
 quidem sub ה componatur cum Pathach,

* Hoc etiam observare licet in Præter. Niph. & Hiph. quiescent. אין Vau.

» ac præterea in Hiphil postremū .. in Chiric.

» paruum decrefcere, ut locus effe poffit ipfi

† Regula. Daghes in tertiâ thematis: † Daghes enim

» vocalem longam accentu Grammatico

» deftitutam * nunquam fequitur. Sed hæc

» & alia adhunc ordinem pertinentia me-

» liūs difces ex præcedenti paradigmate.

» Ratio porrò propter quam fecunda

» potiùs quàm tertia in his verbis dicatur

» deficere, eft, propterea quòd Daghes mox

» præcedentis literæ, non verò fequentis de-

» fectum indicat, ut inquit Elias in lib.

» Habbachur fer. 2. fund. 11. cuius hæc

» funt Verba: כִּי תִמְרַךְ דִּנְשׁ מִוֶּרֶה עַל־מֵרֶה

» — שְׁחִסַר לְפָנָיו לֹא עַל־מֵרֶה-שְׂאֲחָרָיו

» וְהִבֵּן וְזָכַר זֶה כִּי הוּא

» Addit præterea, כִּלְלֵי גֵרֻל בְּדִקְדוּקָה

» hoc eft, obferua ac nota

» hoc, quoniam præcipua quædam eft regula

» Grammatices.

1. Defunt hoc loco Piel, Pual, & Hith-pael, quia non inueniuntur nifi perfecta. Reliqua verò quæ hîc pofuimus, sæpè inflectuntur, etiam more per-

* Excipe מֵתָם דֹּמֻס.

fectorum, vt סִבְבַּת סִבְבַּת: sæpiùs tamen amittunt secundam thematis, & loco eius infigunt Daghes* in tertia, * forte quando sequitur aliqua alia litera; nam alioqui frustra poneretur, cùm sentiri non posset. Sunt hîc etiam multæ exceptiones, quæ usu, & Dictionarij adiumento facilè cognoscentur. Interim tamen ad maiorem commoditatem hæc obseruabis.

11. Benoni Kal interdum reperitur cum Cholem loco Camets, vt תִּם perficiens, pro תִּם.

S. M. Benoni Kal est perfectum. Nam forma illæ, quæ pro Benoni Kal à quibusdam habentur, potiùs nomina censenda sunt.

111. Infinitiuus non semper habet Cholem, sed aliquando Schurec, aliquando Patach: aliquando etiam additur Tau cum Cholem; vt בִּוּר eligere, רָר expandere, שְׁמוֹת desolare.

iv. In Imperatiuo in quibusdam
 Verbis inuenitur * Camets chatuph,

⁂ Accētū
 descen-
 dente ad
 ultimā.

vt רנו exultate.

v. In Futuro Cholem aliquando mu-
 tatur in Schurec, vt יִשׁוּר diripiet.

vi. Quando accedit Vau conuersi-
 uum, & Accentus ponitur in penul-
 tima, vertitur in Camets chatuph, vel
 in Kibbutz, sed rariùs, vt וַיִּהָם & con-
 triiuit, וַיִּרָם & exaltatus est.

vii. Interdum præter omnem regu-
 lam inuenitur Daghes in prima the-
 matis, * quod erat Futurum in secunda,
 vt אָקוּב maledicam, Num. 23.

⁂ S. M. * Quin dic quod est pro se-
 cundâ. Daghes enim in litera ק est
 ⁂ לְתִשְׁלוּם אֹת הַכֶּפֶל וּמִשְׁפָּטוֹ אָקוּב .i.
 ⁂ in supplementum litera geminata pro
 ⁂ אָקוּב, vt est in Miclol.

viii. Præteritum Niphal sub litera
 Nun ferè habet Camets, interdum
 tamen habet Chiric*, vt נָחַר exustum est.

⁂ scilicet
 ante ה.

Sub prima autem Radicali habet ple-

rumque -, sed aliquando etiam -,
& aliquando i.

ix. In Benoni Niphal sub prima the-
matis interdum inuenitur Chiric,
vt נִסְבֵּר.

x. In Futuro Hiphil, reperitur ali-
quando sub literis אִתֵּן Ttere, vt תִּחַל
incipiet, pro תִּחַל: aliquando Patach
sequente Daghes, vt יִסֵּב, pro יִסֵּב: ali-
quando sub prima thematis est Chiric,
vt יִשִּׁי desolare faciet.

S. M. In Futuro Hiphil retracto ac-
centu ab ultimâ in penultimâ per *Vau* con-
uersiuum, - decrescit in -, vt וַיִּגַּל & re-
uoluit. Idem eodem prorsus modo fit in
Futuro Hiphil Quiescentium secunda ra-
dicali, itaut nullum hîc discrimen existat
inter hæc & illa; voxq; illa sit eadem cum
altera, quæ pertinet ad radicem גִּוַּל, ac
significat, & exultauit. Verùm illa
לְפִי הָעֵינָן תִּבִּיר .i. ex significatione
cognosces, vt ait Elias in Miclol.

<u>Infinitivus</u>	<u>Imperativus</u>	<u>Benoni</u>
הוֹשֵׁב	הוֹשֵׁב	מוֹשֵׁב
<u>Futurum</u>	<u>Futurum</u>	<u>Paul</u>
אוֹשֵׁב	אוֹשֵׁב	מוֹשֵׁב
יוֹשֵׁב	<u>HOPHAL</u>	<u>Infinitivus</u>
&c.	<u>Præteritum</u>	הוֹשֵׁב
	הוֹשֵׁב	vel הוֹשֵׁב

1. Quiescentiū Verborū sex omnino *Verborū Quiescentium sex sunt formæ.* reperiuntur formæ. Quædam enim habent in prima thematis Aleph, quædam Iod; quædam habent in secunda thematis Vau, vel Iod; quædam habent in tertia thematis Aleph, quædam He. Ac primâ quidem, nulla re differunt à Perfectis, præterquâ quòd in prima persona Futuri Kal amittunt Aleph radicale, ne duo Aleph concurrant: S. M. *In reliquis autem personis ce habent quidem & expressum, sed quod ce minimè proferatur: & prætereà, * quòd ce* Aleph non patitur sub se Sceua simplex; & ideò in Præterito*, & Paul Kal, **secūdis scilicet personis plur.* & in Benoni, Infinitiuo, Imperatiuo,

& Futuro Hiphil, recipit Chateph patach; in Paul Hiphil & toto Hophal recipit .; in omnibus aliis locis ..

» S.M.* *Hoc illis commune est cum Verbis*
 » *omnibus, quorum prima radicalis est una*
 » *gutturalium, à quibus nihil hæc differunt,*
 » *præterquam in Futuro, ut dictum est.*

ii. Notandum est, propter Vau con-
uersiuum, & Accentum in penultima
 existentem, mutari Patach in ., in
 tertia persona Futuri, vtriúsq; generis.
 Dicimus enim, וַיֹּאמֶר * & וַתֹּאמֶר † &
 dixit, pro וַיֹּאמֶר & וַתֹּאמֶר.

» S.M.* † *Hæc tamen ad accentum di-*
 » *stinguentē, ut genuinā accentus sedem, ita*
 » *nec Pathach ipsum unquam mutant: di-*
 » *cimus enim וַיֹּאמֶר & dixit. Et in libro Iobi*
 » *cōstanter manet Pathach in Soph Pasouk,*
 » *mutatâ quamuis sede accentus. Alia quies-*
 » *centia Pe Aleph non omnino ita se habent,*
 » *ut tu usu comprobabis.*

iii. Quiescentia verò Pe Iod in Præ-
 terito, & Participiis Kal, & in toto Piel,

Pual & Hithpael, Perfecta sunt: in toto autem Niphal, Hiphil, & Hophal, mutant suum *Iod in Vau, aut mobile, aut quiescens, ac de cætero formam Perfectorum sequuntur.

* Sunt enim hæc literæ facile permutabiles.

S. M. Nota circa quiescentia Pe Iod, si ad Futurum Kal & Hiphil accedat Vau conuersiuum, & ut fieri solet, retroagatur accentus, tunc vel Chiric in decrescere, ut וישב & sedebit, ויהוושב & habitare fecisti. Nota denique præter formam Futuri Kal, quæ est in paradigmate, aliam esse, quæ habeat Iod expressum, sed quiescens in Chiric, & Pathach in ultimâ, ut אבא arescam. Interdum, sed rarius, in ea formâ supprimitur Iod, ut ירש possidebit, & plurale ירשו possidebunt: nec tamen hinc Chiric definit haberi pro Chiric magno, atque ideo retinet ac seruat accentum methegh, tanquam vocalis magna, & post ipsum legi debet Schewa, ut & aliàs post vocales breues pro longis positas. Quod te usus melius docebit.

KAL

	<u>NIPHAL</u>	<u>Infinitivus</u>	<u>Præteritum</u>
	<u>Præteritum</u>	בון ^b	intellexit בן ^a

a pro
בון
b hinc
radix
ducitur.

נכון	בבון	בנת
נבונות *	בבון	בנתי
נבונותי	לבון	בנו
נבונו	מבון:	בנתם
נבונותם	<u>Imperativus</u>	בננו
נבוננו	בון	בנו
נבונה	בונו	בנה
נבונות	בוני	בנת
נבונותו:	בוננה	בנתו

<u>Benoni</u>	<u>Futurum</u>	<u>Benoni</u>
---------------	----------------	---------------

נכון	אבון	בן
נבונים	יבון	בנים
נבונה	תבון	בנה
נבונותו:	נבון	בנורתו
<u>Infinitivus</u>	יבונו	Paul
הבון	תבונו	בון
בהבון	תבון	בונים
כהבון	תבוני	בונה
להבון	תבוננה:	בנורתו

<u>PAVL</u>	הַבְּנֵת	מֵהָבֶן
מוֹבֵן	הַבְּנֵתִי	<u>Imperatiuus</u>
מוֹבְנִים	הַבְּנֵי	הָבֶן
מוֹבְנָה	הַבְּנֵתָם	הָבוֹנוּ
מוֹבְנוֹת :	הַבְּנֵי	הָבוֹנִי
<u>Infinitiuus</u>	הַבְּנִה	הַבּוֹנֵנָה :
הַבֵּן vel הֵבֵן	הַבְּנֵת	<u>Futurum</u>
בְּהֵבֵן	הַבְּנֵתָן :	אָבוֹן
כְּהֵבֵן	<i>Præteritum aliud.</i>	יָבוֹן
לְהֵבֵן	הֵבֵן !	תָּבוֹן
מֵהֵבֵן :	הַבְּנֵינֹת **	נָבוֹן
<u>Imperatiuus</u>	הַבְּנֵינֹתִי	יָבוֹנוּ
הֵבֵן	הַבְּנֵי	תָּבוֹנוּ
הַבְּנֵי	הַבְּנֵינֹתָם	תָּבוֹן
הַבְּנֵי	הַבְּנֵינֹנוּ	תָּבוֹנִי
הַבְּנֵנָה :	הַבְּנִה	תָּבוֹנֵנָה :
<u>Futurum</u>	הַבְּנֵינֹת	<u>POEL †</u>
אָבוֹן	הַבְּנֵינֹתָן	בוֹנֵן
יָבוֹן	<u>Benoni</u>	<i>Totum Per-</i>
תָּבוֹן	מֵבֵן	<i>fectum est.</i>
נָבוֹן	מֵבֵינִים	<u>HIPHAL</u>
יָבוֹנוּ	מֵבִינָה	<u>Præteritum</u>
תָּבוֹנוּ	מֵבֵינֹת :	הֵבֵן *

* pro

הַבְּנֵי

per cra-

sin, quæ

in hac &

sequente

conjug.

perpe-

tua est.

תּוֹבְנוּ	הוֹבְנוּ	תְּבִין
תּוֹבֵן	הוֹבְנָה	תְּבִינִי
תּוֹבְנִי	הוֹבְנֹת	תְּבִנְנָה :
תּוֹבְנֹת :	הוֹבְנֹתָ :	HOPHAL
HITHPAEL	Futurum	Præteritum
הִתְבּוֹנֵן	אֹבֵן	הוֹבֵן
Totum Per-	יֹבֵן	הוֹבְנָת
fectum sicut	תּוֹבֵן	הוֹבְנֹתִי
בּוֹנֵן	נּוֹבֵן	הוֹבְנוּ
	יּוֹבְנוּ	הוֹבְנֹתֶם

22 S. M. * Hic in secundis & primis per-
 22 sonis mutatur - sub נ in Scheua, ob muta-
 22 tam accentus sedem. * * Idem fit sub ה in
 22 Hiphil, ubi dilatatur Scheua vel per-
 22 vel per Segol. Eadem penè hîc lex est, quæ in
 22 duplicantibus secundam.

22 † Autor ad Poel Verbi Perfecti regulam
 22 vult hoc exigi, cum contra Poel Verbi
 22 Perfecti ad huius regulam fuerit exa-
 22 minandum : nam Poel proprium est
 22 horum Verborum, estq; illorum Piel, uti
 22 diximus pag. 125. & seq. nec non pag. 145:
 22 & seq. Huius porro formæ hæc ratio est.

וְשֵׁנִי תְּמַנִּי, quoniam quiescit, ^{cc}
 Daghes symbolum Piel admittere non ^{cc}
 potest, ideoq; ipsum ingeminata tertia radi- ^{cc}
 cali compensatur, manente communi ter- ^{cc}
 minatione *Tsere*, non quidem sub secundâ ^{cc}
 quæ quiescit, sed sub tertiâ: sicq; pro בִּינָה ^{cc}
 dicitur בִּינָה intelligere fecit, seu erudi- ^{cc}
 vit. Inde fit, ut postquam quatuor literæ ^{cc}
 cernuntur, eaq; omnes radicales, Hebræi ^{cc}
 Grammatici formam hanc in hoc ordine ^{cc}
 מְרַבֵּעַ .i. quadratam vocent; in alijs ^{cc}
 מְרַבֵּעַ לְמִרְבַּע, .i. similem quadratæ dun- ^{cc}
 taxat, etiam ipse R. David in *Miclol.* ^{cc}
 Porro Poel est pro Piel & Pual, ita ut idem ^{cc}
 sit in hoc ordine Piel & Pual, וְאֵין בִּינִיָּהִם, ^{cc}
 וְאֵין בִּינִיָּהִם .i. nec sit inter illa ^{cc}
 vllum discrimen nisi ratione sensus, ^{cc}
 inquit Elias. Non differt hæc forma, quan- ^{cc}
 tum ad inflexionem, à Coniugatione Piel, ^{cc}
 nisi in prima radicali, quæ semper habet ^{cc}
 Cholem. In hoc ordine forma illa Poel ferè ^{cc}
 semper habet וְ, utpote ad thema pertinens, ^{cc}
 expressum cum Cholem, quod in dupli- ^{cc}

e cum passivè accipitur, sæpius desinit in Parhach.

,, cantibus secundam, quæ horum exemplo
 ,, hanc quoque formam interdum recipiunt,
 ,, & aliàs, tanquam aduentitium, variùs
 ,, exprimitur. Porrò Hithpael nil differt
 ,, à Poel, nisi syllaba characteristica הית.
 ,, In paucis quibusdam Verbis cùm in Piel,
 ,, tum in Hithpael seruetur analogia com-
 ,, munis, Daghes characteristico secundæ ra-
 ,, dicali imposito, ut הִיב .i. debitoré effecit,
 ,, הִצַּטִּינוּ in viaticû accepimus, Ios. 9. 12.
 ,, Atque hæc forma Rabbiniis est familiaris-
 ,, sima ex Chaldaea dialecto, (quam & sæpe
 ,, aliàs imitantur) ut cùm dicunt בִּנּוּ in-
 ,, tenderunt, הִתְנִיר profelytum se fecit.

1. Quiescentia Aiin, in Præterito, & Benoni Kal, triplicé habent formam.

Quædam enim habent Camets loco Vau, vt in paradi-gmate בן. Quædam

habent Tseré, vt מַת, mortuus est, & hoc modo flectuntur. מַתִּי * מַתִּי מַתִּי

מַתִּים. Quædam habent Cholem; vt אור illuminauit,

& sic flectuntur. אור אורתי אורו

- ,, significationem futuri in significationem
 ,, Præteriti, tunc verba huius Futuri scribi
 ,, בְּחֹלֶם בְּהַפֵּק .i. cum ׀ in pausa, ut Amos 9.
 ,, ו. 5. וְתָמוּן & dissoluit se. Elias Leuita
 ,, in lib. Habbachur obseruat hoc Futurum
 ,, in pausa venire semper cum ׀; hæc sunt
 ,, eius Verba בְּחֹלֶם תָּמִיד הָעֵתִיד יָמָא בְּהַפֵּק.
 ,, Affert in exemplum יָמָא .i. moriatur, ex
 ,, Deut. 33. 6. Sunt alia exēpla in hanc rem.
 III. In Niphal aliquando primum
 Nun inuenitur cum Tlere, ut נָעוּר
 suscitatus est.

Quiescentia Lamed Aleph.

- ,, S. M. Author solum horum Verborum
 ,, Infinitiuum referebat in Tabulas, quod
 ,, diceret hæc verba nihil differre à perfectis,
 ,, nisi in Infinitiuo. Nos, quoniam videmus
 ,, pluribus hæc à perfectis differre, plura etiã
 ,, in Tabulas referenda censuimus, positã
 ,, priùs duplici hæc regulã.
 ,, Primã: In Verbis habentibus ter-
 ,, tiam Aleph, quæ Quiescentia Lamed
 ,, Aleph appellantur, Aleph illud semper

ac solùm in fine, & quoties ex analogia Verbi Perfecti deberet habere Scheua quiescens seu mutũ, quiescere.

Secundã: Puncta vocalia iis esse communia cum perfectis, nisi quòd pro (-) habent aut ., vt in omnibus modis & temporibus quæ ἀναλόγως desinerent in -, exempli gratiã, in Præt. Imper. & Fut. Kal, Præter. Niphal, Pual, &c. aut ., vt in omnibus secundis & primis personis præteritorum omnium conjugationum, præterquam primæ, vbi habent Camets, si tamen in themate fuerit Camets: nam à מלך secundæ formæ dicitur מלך . Habent, inquam, hæc pro-, hoc est, vbi ἀναλόγως deberet esse -, Camets aut . vocales longas, vt in illis & quiescat, quod in vocali breui quiescere non potest: quam in omnibus secundis personis Imperatiui plur. fœm. tertiis item & secundis personis Futuri plur. fœm. semper habent . ante Aleph quiescēs.

Sed hæc omnia, & si quæ sunt alia, sequens paradigma, & usus melius, certiusque te docebunt.

KAL

	<u>HIPHIL</u>	<u>Infinitivus Præteritum</u>	
	<u>Præteritum</u>	הִמְצֵאתָ	inuenit מֵצֵא
	הִמְצֵינָה	<u>Imperatiuus</u>	מִצֵּאתָ
	הִמְצֵאתָ	f. pl. הִמְצֵאנָה	<u>Benoni</u>
	<u>Infinitivus</u>	<u>PIEL</u>	f. מִצֵּאתָ
	הִמְצֵאתָ	<u>Præteritum</u>	& con- tractum מִצֵּאתָ
	<u>HOPHAL</u>	מִצֵּן	<u>Infinitivus</u>
	<u>Præteritum</u>	מִצֵּאתָ	מִצֵּאתָ
	הִמְצֵן	<u>Infinitivus Imperatiuus</u>	
	הִמְצֵאתָ	מִצֵּאתָ	מִצֵּן
	<u>Futurum</u>	<u>PVAL</u>	f. pl. מִצֵּאנָה*
	אִמְצֵן	<u>Præteritum</u>	<u>Futurum</u>
	<u>HITHPAEL</u>	מִצֵּן	אִמְצֵן
	<u>Præteritum</u>	מִצֵּאתָ	<u>NIPHAL</u>
	הִתְמַצֵּן	<u>Infinitivus Præteritum</u>	מִצֵּן
	הִתְמַצֵּאתָ	מִצֵּאתָ	מִצֵּן
	<u>Infinitivus</u>	<u>Futurum</u>	מִצֵּאתָ
	הִתְמַצֵּאתָ	אִמְצֵן	<u>Benoni</u>
			f. מִצֵּאתָ

* Talis est huius personæ penultima in omnibus coniug. Ab hac autem persona semper dependet & 2. persona plur. futuri.

Infinitivus	נָגַלָה	גָּלוּם
הַגָּלָה	יִגְלוּ	גָּלוּהָ
& הַגָּלוֹת	תִּגְלוּ	גָּלוֹתָי
בְּהַגָּלוֹת	תִּגְלֶה	Paul
בְּהַגָּלוֹת	תִּגְלִי	גָּלוּי
לְהַגָּלוֹת	תִּגְלִינָה	גָּלוּם
מִהַגָּלוֹת	NIPHAL	גָּלוּיָהּ
Imperativus	Præteritum	גָּלוּיָת
הַגָּלָה	נָגַלָה	Infinitivus
הִגְלוּ	נִגְלִיתָ	גָּלוֹתָ
הִגְלִי	נִגְלִיתִי	בְּגָלוֹתָ
הִגְלִיעָה	נִגְלוּ	בְּגָלוֹתָ
Futurum	נִגְלִיתֶם	לְגָלוֹתָ
אִגְלֶה	נִגְלִיעוּ	מִגָּלוֹתָ
יִגְלֶה	נִגְלֶתָהּ	Imperativus
תִּגְלֶה	נִגְלִיתִי	גָּלָה
נִגְלֶה	נִגְלִיתָן	גָּלוּ
יִגְלוּ	Benoni	גָּלוּי
תִּגְלוּ	נָגַלָה	גָּלוּיָהּ
תִּגְלֶה	נִגְלִים	Futurum
תִּגְלִי	נִגְלֶה	אִגְלֶה
תִּגְלִיעָה	נִגְלוֹתָ	יִגְלֶה
		תִּגְלֶה

גלו	<u>Infinitiuus</u>	<u>PIEL</u>
גליתם	גלות	<u>Præteritum</u>
גלינו	בגלות:	גלה
גלתה	<u>Imperatiuus</u>	גלית
גלית	גלה	גליתי
גליתן:	גלו	גלו
<u>Benoni</u>	גלי	גליתם
גלה	גלינה:	גלינו
גלים	<u>Futurum</u>	גלתה
גלה	אגלה	גלית
גלות:	יגלה	גליתן:
<u>Infinitiuus</u>	תגלה	<u>Benoni</u>
גלוה	נגלה	מגלה
<u>Futurum</u>	יגלו	מגלים
אגלה	תגלו	מגלה
יגלה	תגלה	מגלות:
תגלה	תגלי	Paul
נגלה	תגלינה:	מגלה
יגלו	<u>PVAL</u>	מגלים
תגלו	<u>Præteritum</u>	מגלה
תגלה	גלה	מגלות
תגלי	גלית	
תגלינה:	גליתי	

הגלינו	בהגלות	HIPHIL
הגלתה	Imperatiuus	Præteritum
הגלית	הגלה	הגלה vel הגלה
הגליתו:	הגלו	הגלית
Infinitiuus	הגלי	הגליתו
הגלות	הגלינה:	הגלו
Futurum	Futurum	הגליתם
אגלה	אגלה	הגלינו
יגלה	יגלה	הגלתה
תגלה	תגלה	הגלית
נגלה	נגלה	הגליתו:
יגלו	יגלו	Benoni
תגלו	תגלו	מגלה
תגלה	תגלה	מגלים
תגלי	תגלי	מגלה
תגלינה:	תגלינה	מגלות:
HITHPAEL	HOPHAL	Paul
Præteritum	Præteritum	מגלה
התגלה	הגלה	מגלים
התגלית	הגלית	מגלה
Totum vt Piel,	הגליתו	מגלות:
more Perfectorum.	הגלו	Infinitiuus
	הגליתם	הגלות

S. M. ^a Omnes primæ voces omnium et Præteritorum habent ׀ quiescens in ..

^b Hic, & quoties ׀ deberet habere Scheua mutum, ׀ illud conuertitur in Iod, ex literarum ׀ ׀ ׀ vicaria permutatione, quod in Præt. Kal quiescit in Chiric, in Niphal, Pual, & Hophal in .., in reliquis verò coniu. in utrâuis motione. In sec. pers. plurali Imper. fœm. gen. & 3. & 2. persona plur. fœm. Futuri, Iod in .. quiescit ubique.

^c Hic, & quoties ׀ sequi deberet aliqua vocalis, ׀ illud absorbetur in vocali, præterquam in 3. persona sing. fœm. præteriti, ubi conuertitur in ׀ ubique per omnes coniu. ut ex paradigmate cernere est.

^d Omnia participia, excepto Paul Kal, habet ׀ quiescens in .., sicut & omnia Futur.

^e Infinitiuus per omnes coniugationes terminatur in ׀, & in ׀ nonnunquam.

^f Omnes Imperatiui habent ׀ quiescens in Tsere, in primis vocibus.

^g Omnes omnium Futurorum primariae voces habent ׀ quiescens in Segol.

1. Quiescentia Lamed He in omnibus Coniugationibus aut habent He quiescens, aut illud amittunt, aut mutant in Iod, aut in Tau, vt ex Tabula proposita perspicuum est.

EXCEPTIO.

Excipiuntur illa, quæ habent Mappic,

^a Et duo *ut* כָּמָה, נָגַה ^a, concupiscere, splendere, *quæ Perfectorum normam sequuntur.*

^{alia,}
^{vide-}
^{licet} 11. In Præterito Kal, in tertia persona ^{נִבְּהָ, &} *foemini generis,* ^b aliquando non exprimitur vltimum He: inuenitur enim עָשָׂה *fecit*, pro עָשָׂהּ.

^{נִבְּהָ, &}
^{תָּמָה.}
^{b Non}
^{fortasse}
^{plus}
^{femel,}
^{Leuit.}
^{25, 21.} 11. Item Lamed He mutatur interdum in י, vt חָסִיָּה * *pro* חָסָה *sperauit,* & alia quædam eiusmodi.

⁷⁷ S. M. * *Vox hæc venit more verbi*
³³ *perfecti in pausa, vt Iod facilius & dis-*
³³ *cretius pronuntietur. Sic Kimchi: בָּה*
³³ *בְּמִשְׁקַל הַהֶפְסֵק לְהַקֵּל קְרִיאת הַיּוֹד:*

³³ 14. In Præterito Niphal reperitur quandoq; Chiric sub ה sequente litera Gutturali, vt נִהְיָה *factus est;* alioqui

Segol aut Patach esse deberet.

v. In Præterito Piel vbicumque est Tſere, poſſet etiam poni Chiric, dicimus enim גִּלִּית & גִּלִּית, *reuelasti.*

S. M. *Sic quoque in Hiphil & Hithpael ce citra discrimen utramuis vocalẽ reperias, ce nisi quòd in Hithpael magis receptum ce est Tſere.* “

v i. In Præterito Pual inuenitur nonnunquam Camets chatuph, vt בָּלוּ, *finite sunt*, pro בָּלוּ. Interdum etiam Cholem, quando ſcilicet ſecunda thematicis non patitur Daghes, vt הוֹרָה, pro הָרָה, *natus est.*

v ii. In Præterito Hiphil sæpè adest Segol ſub ה loco Chiric, vel etiã Tſere, aut Patach, vt הִרְאָה • הִעֲלָה • הִגִּילָה, *migrare fecit, ascendere fecit, ostendit.*

v iii. In Præterito Hophal inuenitur Cholẽ pro Camets chatuph, vt הוֹעֲלָתָה, *ascendere facta est.*

ix. Inſinitiuus Kal quando eſt ſine literis בבלם, & tamen habet vim

Gerundij, ferè in Cholem terminari solet, vt רָאוּ רְאִיתִי, *videndo vidi*: גָּלָה יְגָלָה, *migrando migrabit*.

- S. M. Forma גָּלָה *frequentior est*,
 „ *atque adeo iusta forma Infinitiu Kal:*
 „ *enim rarò sine literis בבלם occurrit.*
 „ *Forma illa גָּלָה tantùm locum habet,*
 „ *כִּשְׁהוּא זוּלַת בבלם וּמַחְבֵּר לַפְּנֵי הַפְּעֻלִים*
 „ *.i. inquit Elias in lib. Habbachur, quando*
 „ *est sine literis biclam, & præcedit Ver-*
 „ *bum: vt videre est in exemplis Autoris.*

Hiphil autem * terminari solet in -, vt

* Imò hæc terminatio rara admodum est. הִרְבָּה אֲרַבָּה, *multiplicando multiplicabo.*

x. Futurum in omnibus Coniugationibus, exceptis Pual & Hophal, abiicit interdum vltimum ה, præcipuè si præcedat ו versiuum, & tunc retrahitur Accentus ab vltima in penultimã, vt וּבָנָה & אֲדִיפִינָה, pro וּבְנָה. Quòd si prima aut secunda thematis sit Gutturalis, Segol, quod erat Futurum sub prima thematis, vertitur in Patach, vt וּיָחַז, & אֲסַמְתִּי, pro וּיָחַז.

x i. Porrò sub literis איתן aliquando manet Chiric, aliquando verò est Tſere, & aliquando Patach, præſertim quando ob celeritatem vertitur Segol primæ Radicalis in Scheua, & dictio fit monosyllaba, vt וירי ו וירי ו vidit, וירי ו dominatus est.

x ii. Verbum היה fuit, propria quædam ratione sæpè sic flexitur *, *In Futuro.
 אהיה יהיה תהיה, pro אהיה יהיה תהיה: etſi hoc modo etiam uſurpatur.

x iii. Imperatiuus quoque, licet rariùs, eundem defectum patitur in Piel, Hiphil, & Hithpael, vt צו, pro צוה, præcipe: הרב *, pro הרבה, multiplica: התהלך, pro התחלה, ostende te ægrotum.

S.M. *Cum duplici Segol, pro quo, primâ gutturali, est duplex Pathach, vt העל ascendere fac, pro העלה, aut ע, secundâ gutturali, vt הטע errare fac, pro הטעה. Eadem lex ſeruatur in Futuro*, vt ויעל & obtulit, pro ויעלה, ויעלה deleas, pro תמח, *ſcilicet Hiphil.
 תמחה.

CAP. V.

De Verbis Compositis, Polysyllabis,
& Anomalis.

Verborum
compositorum
ordines 5.

Nota
 QVinq̄ue sunt ordines Compositorum Verborum. Primus est eorum, quæ componuntur ex Defectiuis Pe Nun, & Quiescentibus Lamed Aleph, quæ solùm sunt duo נָשָׂא, & נָשַׂא, *ferre, seducere*. Secundus eorum, quæ componuntur ex Defectiuis Pe Nun, & Quiescentibus Lamed He, quæ sunt duodecim*, נָטָה, נָתַה, נָוָה, נָוָה, נָוָה, נָתַה, נָטָה, נָטָה, נָטָה, נָטָה, נָטָה, נָטָה, *elongare, lamentari, habitare, aspergere, ducere, inclinare, percutere, consummare, tentare, volare, innocentem esse, obliuisci*.

- S. M.* *Hæc omnia non huc pertinent: in quibusdã enim litera ה simpliciter quiescit: In alijs tam Nun deficit, quã He quiescit, quæ sola sunt huius loci. Sed hæc malo usu te quàm præceptis addiscere. Sic quæ sequuntur, non omnia sunt composita.*

Ter-

Tertius eorum quæ constant ex Pe Iod & Lamed Aleph, quæ solùm sunt duo יצא, & ירא, *egredi, timere.* Quartus eorum

quæ constant ex Pe Iod, & Lamed He, quæ sunt sex, יעה, ינה, ירה, ירה, יפה, & ירה, *dolore affici, projicere, opprimere, remouere, pulchrum esse, projicere.*

Quintus eorum quæ constant ex Pe Aleph, & Lamed He, quæ sunt septem, אבה, אנה, אלה, אנה, אפרה, ארה, & אנה, *concupiscere, desiderare, iurare, lugere, coquere, colligere, venire.*

11. Hæc omnia, quod attinet ad primam syllabam, sequuntur Coniugationes Verborum Pe Nun, vel Pe Iod, vel Pe Aleph; quod spectat ad secundam, sequuntur formam Quiescentium Lamed Aleph, aut Lamed He, eorum videlicet Verborum, ex quibus composita sunt. Vnum solum est discrimen, quod hæc composita non patiuntur defectum primæ Radicalis in Infinitiuo & Imperatiuo, ut ipsa Simplicia

patiebantur ; nec enim dicimus à Verbo נָטָה in Infinitiuo טוּת, sed נָטוּת, & sic de cæteris.

EXCEPTIO.

Excipiuntur duo, יָצַח & נָשַׁח, quæ Infinitiuum & Imperatiuum aliquando habent cum defectu primæ Radicalis, hoc modo : Infinitiuus, שָׁחַת, בְּשָׁחַת, שָׁחַת, & לְשָׁחַת, hîc otioso Aleph. Imperatiuus: שִׁחֵךְ, שִׁחֵי, שִׁחֵ, שִׁחֵ.

- „ S. M. Sic à יָצַח in Infinit. יָצַח, בְּיָצַח,
 „ לְיָצַח, in Imperatiuo יָצַח, יָצַח, &c.
 „ in Futuro יָצַח, יָצַח, & sic deinceps, cum ..
 „ in ultimâ præter morem quiescentium
 „ Lamed Aleph, de quibus paulò ante.
 „ Aliàs Verbum יָצַח paradigma יָצַח
 „ ultimâ literâ imitatur, à frontè verò, &
 „ primâ radicis literâ paradigma יָצַח.

III. Verba quatuor vel quinque literarum paucissima sunt ; fiuntque ferè omnia ex duplicatione vnius aut alterius literæ aliorum Verborum, vt נָשַׁח oblectauit se, fit à שָׁחַח. נָשַׁח.

voluit, fit à גָּלַל : יָפִיפָה, pulcher factus est, fit à הִמְרַר, turbatus est, fit à הִמְרָה. Quæ ex literis dissimilibus consistunt, non sunt fortasse nisi duo * בָּרַס, demolitus est, & בָּרַבַּל induit, quorum utrumque est Coniugationis Piel.

1 v. Verba Anomala, quæ sæpè occurrunt, duo sunt, נָתַן, dedit, quod est utrimque defectivum, & הִשְׁתַּחֲוֶה, adoravit, quod deducitur à שָׁחָה, & solum in Hithpael coniugatur. Vtriusque inflexionem ob rudiorum commoditatem hîc subiiciemus.

		<u>K A L</u>	
		Præteritum	
תָּנָה	נָתַתְּ	נָתַן	
בָּתַתְּ	נָתַתְּ:	נָתַתְּ	
כָּתַתְּ	Benoni	נָתַתְּ	
לָתַתְּ	נָתַתְּ	נָתַתְּ	
סָתַתְּ	Paul	נָתַתְּ	
	נָתַתְּ	נָתַתְּ	
<u>Imperativus</u>	<u>Infinitivus</u>	נָתַתְּ	
תֵּן	תֵּן	נָתַתְּ	
vel תֵּן	תֵּן	נָתַתְּ	
תֵּן	תֵּן	נָתַתְּ	
	vel תֵּן	נָתַתְּ	
	תֵּן	נָתַתְּ	

* Adde נָתַתְּ expandit, & נָתַתְּ viridior factus est.

	הַשְׁתַּחֲוִינוּ	לְהַנְתִּין	תִּנְיִן
	הַשְׁתַּחֲוֹתָהּ	Imperatiuus	תִּנְנִי
	הַשְׁתַּחֲוִית	הַנְתִּין	Futurum
	הַשְׁתַּחֲוִיתִין :	Futurum	אֲתִין
	<u>Benoni</u>	אֲנִתִין	יִתִין
	מִשְׁתַּחֲוֶה	יִנְתִין	תִּתִין
	מִשְׁתַּחֲוִים	תִּנְתִין	נִתִין
	<u>Infinitiuus</u>	נִנְתִין	יִתְנִין
	הַשְׁתַּחֲוֹת	יִנְתְּנִין	<u>NIPHAL</u>
	<u>Imperatiuus</u>	תִּנְתְּנִין	נִתִין
	הַשְׁתַּחֲוֶה	תִּנְתִין	נִתְּנִי
	הַשְׁתַּחֲוִי	הַנְתְּנִי	נִתְּנִי
	<u>Futurum</u>	הַנְתְּנֶנָּה	נִתְּנִין
	אֲשַׁתַּחֲוֶה	<u>HOPHAL</u>	נִתְּתִים
	יִשְׁתַּחֲוֶה	<u>Futurum</u>	נִתְּנֶנּוּ
vel	יִשְׁתַּחֲוִי	אֲתִין	נִתְּנִי
	תִּשְׁתַּחֲוֶה	יִתִין	נִתְּנִי
	נִשְׁתַּחֲוֶה	<i>Nihil aliud reperitur huius Verbi.</i>	נִתְּתִין
	יִשְׁתַּחֲוִי	<u>HITHPAEL</u>	<u>Benoni</u>
	תִּשְׁתַּחֲוֶה	הַשְׁתַּחֲוֶה	נִתִין
	תִּשְׁתַּחֲוִית	הַשְׁתַּחֲוִית	<u>Infinitiuus</u>
vel	תִּשְׁתַּחֲוִי	הַשְׁתַּחֲוִיתִי	הַנְתִּין
	תִּשְׁתַּחֲוִי	הַשְׁתַּחֲוִי	בְּהַנְתִּין
	תִּשְׁתַּחֲוִינָהּ	הַשְׁתַּחֲוִיתִים	בְּהַנְתִּין

Inueniuntur etiam in Scripturis aliquot voces compositæ ex variis Coniugationibus, quæ inter Anomala referri possunt, vt Numer. 1. legimus הִתְּפַקְרוּ *numerati fuerunt*, quod est compositum ex Hophal & Hithpael. Item Psal. 7. יִרְדֵּךָ *persequatur*, quod est compositum ex Kal & Piel. Sed hæc omnia ex Dictionario petenda sunt.

CAP. VI.

De Affixis Verborum.

Quemadmodum Nomina recipiunt Affixa Pronomina, & propterea nonnullam patiuntur Punctorum mutationem; ita quoque & Verba: vt enim ex דְּבַרְךָ & דָּבָרְךָ, fit דְּבַרְךָ, verbum tuum, sic etiam ex פָּקַדְךָ & פָּקַדְךָ, fit פָּקַדְךָ, visitauit te. Sunt autem obseruanda tria, antequam de singularum personarum, quæ Verbis conueniunt, Affixis dicamus. Initio sciendum est, solis Actiuus Verbis Affixa proprie

Solis
Verbis
Actiuus
Affixa
proprie
conueniunt.

conuenire: siquidem *Affixa* omnia verbis adiuncta conueniunt personæ patienti, quã sola *Verba Actiua* post se habere solent: nec enim dicimus, disco te, sed solùm doceo te. Itaque de *Passiuis Coniugationibus*, id est, *Niphal*, *Pual*, *Hophal*, & *Hithpael*, nihil hoc loco dicendum erit. Sunt tamẽ hîc duæ exceptiones: Prima, *Infinitiuorum Passiuorum*; quæ quoniã interdum funguntur vice *Nominum*, *Affixa* quoque, etsi rarò recipiunt, vt ביום הבראם in die creati eos, id est, in die creationis eorum.

Altera exceptio est *Neutrorum*, quæ interdum habent *Affixa*, sed tunc debet subintelligi commoda aliqua *Præpositio*, vt ירר non significat habitabit te, sed habitabit tecum, ponitur enim י pro עמך.

Deinde sciendum est quinque esse *Affixa*, quæ solis *Verbis* adiunguntur, videlicet,

me	eum	eum	eam	eam
ני	נו	הו	נה	ה
me	eum	eum	eam	
י	ו	ו	ה	

pro quibus adiunguntur *Nominibus*, quamquam ה reperitur etiam in *Nomi-*

Affixa 3.
quæ solis
verbis
adiun-
guntur.

nibus, sed solum in numero multitudinis, ut דְּבָרֵיהֶם. Præterea quiescentia Lamed He recipiunt etiam הוּ more Verborum, ut in Psal. 5. v. 5. Non est בְּפִיהוּ in ore eius, pro eorum, rectum, &c. Porro נוּ, וְהִיא in omnibus Modis & Temporibus locum habent, præterquam in Præterito. Postremò sciendum est, ex tribus Personis Verborum, tertiam recipere omnia Affixa, quæ sunt omnino decem. Dicimus enim, vi. Affixa sunt numero 10. visitavit eum, eam, te, m. g. te, f. g. me, c. g. eos, eas, vos, m. g. vos, f. g. nos, c. g. Secundam verò non admittere nisi sex. Non enim rectè dicimus, visitasti te, m. g. vel te, f. g. vel vos, m. g. vel vos, f. g. sed solùm visitasti eum, eam, eos, eas, me, nos. Primam deniq; admittere tantùm octo: non enim dici potest, visitavi me, vel nos; sed solum, visitavi eum, eam, eos, eas, te, m. g. te, f. g. vos, m. g. vos, f. g.

Nunc ad singulas Personas veniamus.

De Præterito Kal.

De tertia persona singulari.

Tertia Persona singularis numeri, masculi.

N iiij

lini generis, cum omnibus Affixis mutat
 Camets primæ literæ in Sceua; & Patach
 secundæ literæ in Camets, præterquam
 cum Affixis כִּן וְכִן, ubi remanet Patach:
 immediatè ante Affixa ponuntur eadem
 Puncta, quæ in nomine דָּבָר, exceptis
 Affixis נוּ, הוּ, ante quæ ponitur Camets,
 & Affixo נִי, ante quod ponitur Patach.
 In Verbis Quiescentibus Lamed He, quia
 cum Affixis perditur ultimum He, fit
 Punctorum retrogradatio, ita ut Camets
 secundæ ponatur sub prima, & Sceua
 primæ euanescat: dicimus enim גִּלְהוּ, non
 גִּלְהוּהוּ. Ante Affixum idem Punctum est,
 quod in aliis verbis, ut גִּלְהוּ cum Affixo
 primæ personæ, fit גִּלְנִי.

De secunda.

Secunda persona singularis masculina
 mutat ubique Camets primæ literæ in
 Sceua, & Patach secundæ literæ retinet.
 Immediatè ante Affixa ponuntur puncta
 eadem, quæ in tertia persona.

De prima.

Prima persona singularis communis generis mutat Camets in Sceua, & retinet suum Patach. Ante Affixa immediatè ubique manet Chiric ut antea*.

* sine affixis.

De tertia Persona plurali.

Tertia Persona pluralis communis mutat ubique Camets primæ literæ in Sceua, & Sceua secunda in Camets; & ante Affixa semper habet Schurec.

De secunda.

Secunda pluralis masculina nulla puncta mutat, sed solùm abiecto ultimo □, loco eius recipit Schurec †, immediatè ante Affixa.

† tanquã notam numeri pluralis.

De prima.

Prima pluralis communis generis mutat ubique Camets primæ literæ in Sceua, & retinet suum Patach secunda literæ; ante Affixa immediatè nihil additur, sed manet eadem Syllaba, quæ antea erat.

De tertia singulari fœm. generis.

Tertia singularis fœminini generis mutat ubique Camets primæ literæ in Sceua, &

*Sceua secunda litera in Camets, & more
fœmininorũ nominum mutat ultimum He
in Tau; si autẽ sequatur Affixũ ם, etiã He
Affixi vertitur in Tau, & ne duo Tau con-
currant, primum abijcitur, & in eius signũ
affigitur Daghes in sequenti. Immediatè
ante Affixa ponuntur puncta quæ in No-
mine fœminino םׁׂ׃.*

De secunda.

*Secunda singularis fœm. generis mutat
ubique Camets prima litera in Sceua, &
retinet suum Patach secunda litera, & sub
tertia Radicali similiter retinet suũ Sceua
quiescens; immediatè autem ante Affixa
Chiric longum asciscit.*

De secunda plurali.

*Secunda pluralis fœminini generis eo-
dem prorsus modo se habet, quo secunda
pluralis masculini generis.*

De Benoni & Paul.

*Participia quemadmodum in inflexione
sequuntur Regulas Nominum, ita etiam
in Affixis & Punctorum mutatione; & si*

quidem habent Affixa propria Verbis, explicantur ut participia, sin autem alia, exponuntur ut Nomina. Exemplum erit פוקדו visitas eum, פוקדו visitator eius.

De Infinitiuo.

Infinitiuus formæ פקוד mutat ubique * Camets in Camets chatuph, & Cholem in Sceua, ut פקדו visitare eum; ** si tamen sit gutturalis secunda thematis, sub ipsa erit Camets chatuph, & sub prima thematis Camets, ut אהבו, amare eum. «

S. M. * Analogia videtur postulare, ut « potius dicamus - mutari in Scheua, ו verò « in -, ac rursus fieri metathesin, seu transpo- « sitionem punctorum, ac verbi gratia pro « פקדו dici פקדו .i. visitare eum, reuoluto « ad primã, quod esse debuerat sub secunda « in vicem ac locum illius Cholem. «

** Quòd si media sit gutturalis, tunc « prima pariter habet Camets chatouph, pro « sequentis, sequēs verò, utpote gutturalis, « Chateph camets pro Scheua simplici, id est, « tertium illud punctũ raptum, de quo dixi- «

- ” mus pag. 38. & sequentib. Sicq; exemplum
 ” Autoris אֶהְיֶה, legendū est ohobo, nō ahobo.
 ” vide quę annotauimus loco mox cit.

Infinitiuus formę פִּקֹּד retinet Scea prima literę, & mutat Cholem secunda in Camets chatuph, ut פִּקֹּדָה פִּקְדוֹן; nec plura recipit Affixa, quàm hæc tria.

Infinitiuus formę פָּתַח seruat Scea prima literę, nisi sequatur aliud Scea, tunc enim mutatur in Chiric; Patach autem secunda cum Affixo פִּ vertitur in ., cum Affixis כֵּן & כֵּן manet immotum, cum ceteris omnibus mutatur in Scea.

Denique Infinitiuus formę מְשֻׁחַ sub prima retinet Scea, sub secunda vertit * vel potius } *Vau* * in Camets, sub tertia accipit Camets chatuph, ut * * מְשַׁח. Est autem obseruandum, Infinitiuorum Affixa, tam actiuè, quàm passiuè exponi posse; siquidem פִּקֹּדוֹן significare potest, visitare eum, siue visitatio referatur ad eum qui visitat, siue ad eum qui visitatur: exceptis tamen

גַּיְהַ, נְהַ, נְוַ, דְּוַ, quæ solùm patienti conueniunt.

S. M. * * Ratio analogiæ, seu proportionis Grammaticæ postulat, ut dicamus hic, quemadmodum in פִּקְוֹר, mutari in secunda in Camets chatouph, ideoq; Scheua tertiæ, ut gutturalis, per Camets chatouph dilatari, sicq; fieri Chateph Camets, ut, quod fieri solet, litera præcedens gutturalem, & gutturalis ipsa affini & simili motione afficiantur. vide pag. 38. & sequentibus.

De Imperatiuo.

* Secunda Persona singularis masculina sequitur normam infinitiui formæ פִּקְוֹר.

* * Cæteræ Personæ nihil mutant.

S. M. * Si habet in ultima: nam si habet Patach, aduentus affixorum illud mutabit in remanente Scheua sub prima.

* * Præterquam secunda pluralis masc. à sing. cum Patach. Illa enim mutat Scheua in sub secunda thematis, tuncq; quasi iure postliminij redit ad primam

» Scheua : ut שמעוני audite me.

De Futuro.

In toto Futuro manent immota puncta sub literis אֵתָ, nisi illud punctum sit Camets, tunc enim vertitur in Sceua. Item immota manent puncta sub prima Radicali; Cholem autem secunda Radicalis vertitur ubique in Sceua, praterquam cum Affixis כָּ, כֶּם, כֵּן, ubi mutatur in Camets chatuph; si verò sub secunda Radicali non sit Cholem, sed Patach, idem erit iudiciũ quod de Infinitiuo formæ פָּתַח.

DE PIEL.

In Coniugatione Piel nihil peculiare occurrit, nisi quòd ubique Tsere secunda Radicalis vertitur in Sceua, praterquam cum Affixis כָּ, כֶּם, כֵּן, ubi vertitur in* Segol, ut פָּקַדוּ visitauit eum, פָּקַדְתָּ visitauit te.

- » S. M. * Vel potiùs in Scheua, quod denique conuertitur in Segol, ne geminum Scheua immediatè cõcurrat, quod legatur.
 » Tenendum autem illud præceptum est,

Scheua ex . descendens propter alterum Regula.
 Scheua sequens, in . mutari, ut in exem-
 plo Auctoris. " "

DE HIPHIL.

In Hiphil nulla mutatio fit, nisi in
 Verbis quiescentibus Aijn Vau, ubi Tsere
 litera He vertitur in * Chateph Segol, ut
 הכינו, & Tsere litera ט, in Benoni verti-
 tur in Sceua, ut מכינו, & Camets litera-
 rum איתן, in Futuro vertitur similiter in
 Sceua, ut יכינו. * *

S. M. * Nonnunquam etiam in Chateph
 pathach, ut והשיבך & restituet te,
 Gen. 40. 13. "

* * Adde: & . litera ה, in Inf. & Imper. "
 in Chateph pathach, ut להמיתו ad inter- "
 ficiendum eum. Eadem porro ratio est "
 horum punctorum in Hiphil duplicantium "
 secundam, nisi quod . litera ה verti "
 debet in ו, ut הרמנו filere nos fecit, "
 Jer. 8. 14.

PARADIGMA AFFIXORVM.

Præteritum Kal.

Nota

cam		eum	visitauit m.
פְּקַדְתִּיהָ		פְּקַדְתּוּ	פְּקַדְ
te f.	vel	פְּקַדְתֶּהוּ	eum
פְּקַדְתִּיךְ		me	פְּקַדְ
cas.		פְּקַדְתִּנִּי	vel פְּקַדְהוּ
פְּקַדְתִּין		eos	te m.
vos f.		פְּקַדְתֶּם	פְּקַדְךָ
פְּקַדְתִּיכוֹן		nos	me
visitauerunt		פְּקַדְתֵּנוּ	פְּקַדְנִי
פְּקַדְוּ		cam	eos
cum		פְּקַדְתֶּהָ	פְּקַדְם
פְּקַדְוּהוּ		cas	vos m.
te m.		פְּקַדְתֶּן	פְּקַדְכֶם
פְּקַדְוֶךָ		visitauit	nos
me		פְּקַדְתִּי	פְּקַדְנוּ
פְּקַדְוֵנִי		cum	cam
cos		פְּקַדְתִּיו	פְּקַדְהָ
פְּקַדְוֹם	vel	פְּקַדְתֶּיהוּ	te f.
vos m.		te m.	פְּקַדְךָ
פְּקַדְוֹכֶם		פְּקַדְתִּיךְ	cas
nos		cos	פְּקַדְוּ
פְּקַדְוֹנוּ		פְּקַדְתֶּם	vos f.
cam		vos m.	פְּקַדְכוֹן
פְּקַדְוֶיהָ		פְּקַדְתִּיכֶם	visitauisti m.
			פְּקַדְתְּ

	nos	cos	te f.	
	פְּקַדְתָּנוּ cam	פְּקַדְנוֹם vos m.	פְּקַדְךָ cas	* Est hoc in usitatū, & ex analo- gia dun- taxathic ponitur. Ponitur ego po- tius
vel	פְּקַדְתָּהּ * פְּקַדְתָּהּ te f.	פְּקַדְנוֹכֶם cam	פְּקַדְוֹ vos f.	
	פְּקַדְתֶּךָ cas	פְּקַדְנוֹהָ te f.	פְּקַדְכוּ visitauistis m.	
	פְּקַדְתֶּם vos f.	פְּקַדְנוֹךָ cas	פְּקַדְתֶּם cum	
	פְּקַדְתֶּי vos f.	פְּקַדְנוֹן vos f.	פְּקַדְתוֹהוּ me	
	פְּקַדְתֶּכֶן visitauisti f.	פְּקַדְנוֹכֶן visitauit f.	פְּקַדְתוֹנִי cos	
	פְּקַדְתִּי cum	פְּקַדְרָה cum	פְּקַדְתוֹם nos	
vel	פְּקַדְתִּיו פְּקַדְתִּיהוּ me	vel פְּקַדְתָּהוּ פְּקַדְתוֹ te m.	פְּקַדְתוֹנִי cam	
	פְּקַדְתֶּי cos	פְּקַדְתֶּךָ me	פְּקַדְתוֹהָ cas	
	פְּקַדְתֶּם nos	פְּקַדְתֶּנִּי cos	פְּקַדְתוֹנִי visitauimus	
	פְּקַדְתֶּי cam	פְּקַדְתֶּם vos m.	פְּקַדְנוּ cum	
	פְּקַדְתִּיהָ cas	פְּקַדְתֶּכֶם vos m.	פְּקַדְתוֹהוּ te m.	
	פְּקַדְתִּין		פְּקַדְנוֹךָ	

Eadem Punctorum ratio quæ in פְּקַדְתִּי. At פְּקַדְתֶּךָ, פְּקַדְתוֹהוּ, &c. omnia more masculini פְּקַדְתֶּם.

פוקדת	פוקדה	פוקד
פוקדתו	vel פוקדה	vel פוקדו
פוקדתך	פוקדים	vel פוקדהו
פוקדות	& פוקדי	vel פוקדי
&c. פוקדותיו	&c. פוקדיו	vel פוקדני

P A V L.

פקודת	פקודים	פקוד
פקודתו	& פקודי	& פקוד
פקודות	פקודיו	פקודו
פקודותיו	פקודה	פקודה

INFINITIVVS.

רדפק	פקדה	ו
רדפכם	vel פקדה	פקוד
רדפקו	vel פקדנה	פקדו
משוך	פקדך	vel פקדהו
משחך	פקדו	vel פקדנו
משחכם	פקדכו	פקדה
משחכו	מאום	פקדי
פתח	מאסו	vel פקדני
פתחו	מאסך	פקדם
פתחך	מאסי	פקדכם
פתחכם	ו	פקדנו
פתחכו	רדוף	

IMPERATIVVS.

פִּקְדוֹנִי	שְׁמַע	פִּקְדוֹ
פִּקְדוֹם	שְׁמַעְהוּ	פִּקְדוֹ
פִּקְדוֹנִי	שְׁמַעֲנִי	פִּקְדוֹהוּ
פִּקְדוֹה	נֹאֵל	פִּקְדוֹנִי
פִּקְדוֹנִי	נֹאֵלְהוּ	פִּקְדוֹ
פִּקְדֵי	נֹאֵלֵנִי	פִּקְדוֹנִי
פִּקְדֵיהוּ	נֹאֵלִים	פִּקְדוֹ
פִּקְדֵינִי	אֲדַבֵּר	פִּקְדוֹהוּ
פִּקְדֵימֶ	אֲהַבְהוּ	פִּקְדוֹהוּ
פִּקְדֵינוּ	אֲהַבְתֵּם	פִּקְדוֹנֵהוּ
פִּקְדֵיהֶם	פִּקְדוּ	פִּקְדוֹ
פִּקְדֵיהֶם	פִּקְדוּהוּ	

פִּקְדוֹנִי tantum recipit Pronomina
separata: F V T V R V M.

יִפְקְדוּ	יִפְקְדוּ	יִפְקְדוּ
יִשְׁמַע	יִפְקְדוּ	יִפְקְדוּ
יִשְׁמַעְהוּ	יִפְקְדוּהוּ	יִפְקְדוּהוּ
יִשְׁמַעְנִי	יִפְקְדוּנִי	יִפְקְדוּנִי
יִנְאֵל	יִפְקְדוּנֵהוּ	יִפְקְדוּנֵהוּ
יִנְאֵלְהוּ	יִפְקְדוּ	יִפְקְדוּ
יִנְאֵלֵנִי	יִפְקְדוּ	יִפְקְדוּ

יִפְקְרוּ יִפְקְרוּכֶם יִפְקְרוּכֶן
 יִפְקְרוּךְ יִפְקְרוּךְ

Cetera omnia huius Personæ יִפְקְרוּ,
 vt Imperatiuus פִּקְרוּ.

CAP. VII.

De literis Paragogicis.

*Parago-
 gicalite-
 ra sunt
 quinque.*

*additio-
 nis a pocop
 pte ablata*

Nota

AD perfectā cognitionē Nominum
 & Verborum sciendum est, quinq;
 esse literas, videlicet, אהויון, quæ Parago-
 gicæ siue Addititiæ nominantur; pro-
 ptereà quòd interdū tam Nominibus,
 quàm Verbis, solius euphoniæ causa
 superadduntur: & quidem א inuenitur
 Eccles. 11. in voce יהוה *erit*, vbi Schurec
 est loco Chirie longi, sic enim esse
 debuit, יהי.

11. He inuenitur frequenter in voce
 לילה *nox*. Item in Infinitiuo & Imper.
 & tunc mutantur puncta eo modo,
 quo propter Affixa, vt לִפְקֹדָה *ad visi-*
tandum; זְכֹרָה לִי *memento mei*. Deniq;
 etiam in Futuro, vt אֶשְׁבְּנָה *habitabo*;

נשמחה *letabimur*; יהישה *accelerabit*.

111. Iod additur interdum Nominib. adiectiuus scem. generis, vt מלאתי *plena*, pro מלאך: item בנבתי *Benoni & Paul*, וישב *sedens*, & ננבתי *furto ablata*, pro ננובת. Item in Infinitiuo, vt להושבי *ad habitare faciendum*. Deniq; inuenitur lib. 2. Reg c. 13. v. 20. in medio dictionis in voce אמינון, pro אמון, *Num Amnon frater eius*, &c. Et lib. 1. Esdræ cap. 10. v. 16. לדרוש *ad quærendum*: sed priori in loco contemptus gratia additum videtur.

1v. Vau redundat in illa voce, חיתו, Genesis 1. pro חיר.

v. Denique Nun additum reperitur tertiæ personæ præteriti pluralis numeri, vt ירעון *cognouerunt*: item Infinitiuo, vt באבון *in pereundo*: & Futuro, vt ידרבון *tendent*, תדרבון *tendetis*: quod etiam accidit si sequantur Affixa, vt יכבדני *honorabit me*. Atque hæc de Verbis & Nominibus.

PARS QUARTA,
 QUÆ EST DE RELIQUIS
 GRAMMATICÆ PARTIB.

CAP. I.

*De Aduerbio, Præpositione, Cõiunctione,
 & Interiectione.*

Nota **R**ESTAT מלה, hoc est, Dictio,
 quæ quatuor alias complecti-
 tur partes orationis, Aduer-
 bium, Præpositionē, Coniunctionem,
 Interiectionem. Aduerbia tot sunt
 apud Hebræos, quot apud alias natio-
 nes, quæ hoc ordine iuxta varias signi-
 ficationes numerari possunt.

	hic, huc.	ibi.	illuc.	inde.	intus.
Loci.	פה	שם	שמה	משם	תוך
		vbi.		foris, foras.	
	איך	איכה	אי	איך	חוצ
	hic, huc, hinc.	illuc, illinc.	vnde.	quò.	quò. huc, illuc.
	הלום	כה	מאין	אנה	אן

hodie. cras. heri.

Temporis. אתמול. תמול. מחרת. מחר. היום.

nocte præterita. manè. vespèri. nudistertius.

אמש. בקר. ערב. שלשום.

tunc. nunc. quotidie. adhuc. iam, iampridem.

אז. עתה. נא. עור. תמיד. כבר.

vsquo. quando? cùm. mox. postea.

עד. מתי. כי. פתאום. אחר.

antè, antequàm.

טרם.

Negandi. בלתי. בלי. אין. אל. לא. non.

sic. certè, verè.

Affirmandi. אבל. אמנה. אמנם. כן.

Demonstrandi. הנה. הן. en.

utinam. quis dabit, ò si.

Optandi. מי יתן. לוא. לו. אחלי.

cia. age. obsecro.

Hortandi, & obsecrandi. אנה. אנה. נא.

nõnne? cur? quomodo?

Interrogandi. איך. איכה. מדוע. למה. הלא.

sicut, quasi, tanquam. sic.

Similitudinis. כה. כן. כמו.

benè. malè. verè. rectè. aequè.

Qualitatis. נכון. ישר. אמת. רע. טוב.

festinanter. sapienter. prudenter. legitimè.

בטשפת. בבניה. בחכמה. במהרה.

multùm. parum. modicum.

Quantitatis. וער. מעט. הרבה. רב.

O iiiij

Comparandi. יותר plus, magis.

Vehementiæ. מאד מאד valdè. מאד maximè.

Remissionis. לאט lentè. מעט מעט sensim.

Dubitandi. אולי forsan. אם an, si. פן ne fortè.

Separandi. לבד seorsum.

Congregandi, יחד יחדו simul, vnà, pariter.

Hebraicè. Syriacè. Græcè. Latinè.

Gentis. רומית. יונית. ארמית. עברית.

& cætera ad eundem modum.

Ex his aduerbiis pauca quædam
fufcipiunt Affixa, hoc modo.

ecce illi. ecce ego. ecce tu. ecce ille. ecce.

הן. הנו. הנך. הנני vel הנני. הנם.

ficut. non tu. non ego. non. ecce nos. ecce vos.

הנכם. הננו. אין. איני. אינך. כמו.

vbi tu? vbi. ficut illi. ficut ego. ficut tu. ficut ille.

במורו. במור. כמוני. כמורם. איה. איך.

Præpositiones ordine Alphabetico
ita numerari possunt.

propter. absque. iuxta. post. cum. ad.

אל. את. אחר. אצל. בלא. בגלל. בעבור.

ante. extra. ultra. inter. præter. pro.

בעד. בלעדו. בין. הלאה. חוץ. לפני.

coram. à, ab. præter. propter. secundum. contra, è regione.

לעמית. לפי. למען. לבר. מן. נגד.

pro, sub. cum. trans. super. circa. è regione.

גכה. סביב. על. עבר. עם. תחת.

Ex quibus Præpositionibus nullæ sunt, quæ non recipiant Affixa more Nominum & Verborum, exceptis sex, videlicet: בְּלֵא הַלְאָהּ הוּיָן לְפִי נִבְחָ עֵבֶר :

Quomodo autem Puncta mutantur in Præpositionibus ratione Affixorum, satis diligenter in Dictionariis explicatur. Illud tamen non videtur omittendum, אַל, עַל * recipere Affixa more pluralium Nominum, id est, addendo Iod post Lamed, אֵל, אֵל * ^{Adde, &} אֵל. Et præterea אַל cum Affixis omnibus mutare in אֵל, præterquam cum Affixis, אֵל הֵם הוּיָן כֶּסֶם בֶּן, cum quibus mutat in אֵל, ut אֵל הֵם אֵליוֹן. Porro præpositio אֵל cum Affixis אֵל הֵם הוּיָן כֶּסֶם בֶּן mutat in אֵל, cum aliis autem omnibus in Camets, ut אֵל הֵם אֵליוֹן.

Coniunctiones ita numerari solent. Copulatiua ו, עַל; אֵם, etiam; אֵף, quoque. Disiunctiua אֵו, vel, aut. Continuatiua אֵךְ, verumtamen, tamen. Causalis אֵם, si; לֵוּלִי, nisi. Rationalis כִּי, quonia; לְמַעַן, ut; עֵקֶב, propterea quod; אֵשֶׁר, quod, quia.

nent ad ipsum thema, sæpiùs tamen deseruiunt vel loco Præpositionum atque Aduerbiorum, vel ad Personas, Tempora, Numeros, Genera, aliáque id genus indicanda. Porrò Seruiles literæ his tribus nominibus trium insignium virorum continentur, מִשְׁרָה, אֵתָן וְכֹלֵב, reliquæ omnes Radicales sunt.

11. Et quoniam de iis literis multa superiùs variis locis dicta sunt, hîc partim per compendium repetemus quæ alibi dicta sunt, partim addemus quæ supersunt dicenda.

111. & Primò, est vna ex literis formatiuis Futuri. Secundò, est vna ex formatiuis Nominum Verbalium. Tertiò, est vna ex Paragogicis.

1v. 1 Primò, est ex formatiuis Futuri. Secundò, ex formatiuis Nominum Verbalium. Tertiò, ex Paragogicis. Quartò, ex formatiuis Pronominum. Quintò, est nota numeri multitudinis

Ma

in Nominibus. Sextò, est characteristica Coniugationis Hiphil.

v. ך Primò, est ex formatiuis Futuri. Secundò, ex formatiuis Nominum Verbalium. Tertiò, est nota generis fœminini in Nominibus, cùm additur ad finem.

vi. ם Primò, est ex formatiuis Futuri. Secundò, ex formatiuis Nominum Verbalium. Tertiò, ex Paragogicis. Quartò, ex formatiuis Pronominum.

vii. ן Primò, format Benoni in Piel, Hiphil & Hitpael. Secundò, est ex formatiuis Nominum Verbalium. Tertiò, ex formatiuis Gerundiorum. Quartò, ex formatiuis Pronominum. Quintò, ponitur pro ן Præpositione, & tunc infigit Daghes in sequenti ob defectum Nun, dicimus enim מְשָׁמִים, è caelis, pro מן שָׁמַיִם. Quòd si litera sequens non sit capax Daghes, ponitur tñere sub ן loco Chiric, ut מְאָרֶץ, è terra, pro מן אֶרֶץ. Non desunt tamen aliquæ

voces, quæ præter regulam, nec recipiant Daghes, nec mutant Chiric in Tſere, vt מְחֹט, à filo; מְרֹדָה*, à persequendo. Sextò, deseruit Comparationi.

S. M.* *Vox hæc occurrit 1. Sam. 23. 28.* “
 habetq; duos accentus, hunc in modum, “
 מְרֹדָה, quorum posterior Grammaticus est, “
 prior verò rhetoricus, qui Methegh appel- “
 latur, propter quem Grammatici præcipui “
 nominis legendum putant Scheua sequens, “
 hîc, & in similibus exēplis, hoc potissimùm “
 nomine, quòd vicem gerat puncti Daghes. “
 Sed prima fronte quibusdam falli videri “
 possunt. Alioquin in מְהִיָּוָה ne esset “
 1. Sam. 15. 26. Scheua simplex sub gutturali “
 legendum videretur: nam hoc exemplum “
 omnino illi est simile, nec est ouum ouo si- “
 milius: nisi fortè quis dicat, & est pro- “
 babile, Methegh in מְהִיָּוָה non idem esse, “
 atque in מְרֹדָה: in hac enim dictione “
 meritò videri Methegh usurpatum pro “
 Daghes, quoniam in מְרֹדָה, & alijs simi- “
 libus gerundijs, quæ non postulant Daghes, “

22 exprimi non soleat; in illa verò, videlicet
 23 מְהִיּוֹת, non videri Methègh positum pro
 24 Daghes, quoniam in alijs eiusdem verbi
 25 gerundijs, quæ Daghes non requirunt,
 26 peculiari quadam ratione etiam locum
 27 habeat, ut בְּהִיּוֹת, לְהִיּוֹת. Sic etiam מְהִיּוֹת:
 28 ita ut nullum hîc extet vestigium excidētis
 29 Daghes: alioquin Scheua hîc, quemadmo-
 30 dum in מְרִדָּף, legendum videretur. Quod
 31 etsi non planè constat in מְרִדָּף, tamen quo-
 32 dammodò apparet, vel ex ך leni quod se-
 33 quitur. Nam si Scheua quiesceret, quidni
 34 ך sequens haberet Daghes, ut in לְרִדָּף.
 35 Ioh. Drusius vir de literis Hebraicis
 36 optimè meritus, in Opusculis quæ ad
 37 Grammaticam spectant, cap. 20.
 38 opinatur, non enim audet affirmare,
 39 Scheua legi post vocalem parvam, quæ post
 40 se Methègh habeat, quando Methègh
 41 supplet vicem Daghes. Idem verò negat,
 42 quod tamen multi affirmant, post quamvis
 43 vocalem parvam, quæ Methègh habeat,
 44 legi debere Scheua. Bene sanè negat: alio-

quin in לְהִיָּתּ vt sit, Gen. 10. 8. scheua ce
 simplex sub gutturali legeretur, & in וַיִּתְּפְּרוּ
 & separauerunt se, Exod. 32. 3. ce
 Daghes sequeretur Scheua mobile, quod ce
 nusquam fit, præterquam in vnâ dictione ce
 שְׁתִּים duæ, quemadmodum omnes Gram- ce
 matici docent. Hac ex occasione dicta sint, ce
 quæ in Cap. de Scheua tacere consultò ce
 volui, ne tyrones initio regularum varie- ce
 tate absterrerem.

VIII. שְׁ Primò, ponitur pro אֲשֶׁר qui,
 quæ, quod, quoniam, vt, aliâque id ge-
 nus significans. Punctum eius ordi-
 narium est Segol sequente Daghes,
 vel sine Daghes, si litera sequens non
 sit eius capax, vt שְׁכַבָּה, quod sic; שְׁעָלוּ
 quæ ascenderunt. Irregulariter tamen
 inuenitur שְׁ cum Camets, vel -, vel ,,
 vt שְׁהוּא quo ipse; שְׁקַמְתִּי quod surrexi;
 שְׁאַתָּה quod tu. Secundò, addito Lamed,
 efficit articulum genitiui שְׁל.

IX. הְ Primò, est ex Paragogicis.
 Secundò ex formatiuis Nominum

Verbalium secundum plerisque :
tamen R. David Kimchi in loëlem
existimat He nunquam formare No-
mina, & rationem adfert sanè proba-
bilem. Literæ enim Nominum forma-
trices adeò necessariae sunt, vt sine illis
Nomen nihil omnino significet. Nam
si ex מוֹמֹר, *Psalmus*, auferas מ formati-
uum Verbalis, וּמֹר non erit Nomen.
At omnia Nomina quæ videntur ha-
bere ה formatiuum, etiam sine ipso ה
integra & vera nomina sunt, לֵיל & לַיְלָה,

*In hoc
nomine
ה motu
ad locu
signifi-
cat, &
ponitur
פּוֹל i.
in, vt
alias nõ
rarò. In
altero,
ה est
parago-
gicum.

נוֹא; הַדָּרָה * & הַדָּר, *cubiculum*; & alia.
Tertiò, est nota generis fœm. & tunc
ordinariè habet ante se Camets cùm
accentu. Quartò, est signum Demon-
stratiuum, idem ferè valens apud He-
bræos quod Articulus apud Græcos;
& tunc ordinariè sub se requirit Patach
sequente Daghes, vt הַבַּיִת, *illa domus*.
Quòd si litera sequens non sit capax
Daghes, ponitur sub ה Camets, loco
Patach *, vt הַעֶבֶר *seruus*, הַרֹעֵה *pastor*.

* &
daghes.

Excipiuntur literæ ה & ה, ante quas ה * ple-
 demonstratiuū * retinet suum Patach, rûque,
 vt ההיכל, *templum*, החלון, *fenestra*. non-
 Excipiuntur etiam literæ gutturales nunquā
 quæ sub se habent Camets in dictio- etiam
 nibus non monosyllabis: nam ante ante y.
 eas, ה demonstratiuum plerumque
 habet Segol, vt העשן *fumus*. Excipiun-
 tur denique literæ Sceuatae, ante quas
 ה * retinet suum Patach, etiamsi illæ
 non sint notatæ puncto Daghes, vt
 הַיָּאֹר *flumen*.

S. M. * Clariùs, *habet frequenter* ce
simplex Pathach non sequente Daghes. ce

Quintò, præposita hæc litera Ver-
 borum Participiis * gerit vicem Rela-
 tiui, vt הַנִּרְאָה †, *qui cernitur*.

S. M. * Adde, & Præteritis tertiæ Per- ce
 sonæ, vt הַנִּמְצָא, *qui inuenti sunt.* ce

† De hac voce vide Thesaurū Sanctis ce
 Pagnini in rad. הַנִּרְאָה, *ad Niphal.* ce

Sextò, est nota Admirationis & Inter-
 rogationis, & tunc recipit plurimùm

sub se-, ante Gutturales autem notatas puncto . requirit -, ante easdem verò non notatas puncto Camets requirit -, vt הָיָה *num iste?* וְזֶה הָיָה *num factum est istud?* הָאִישׁ כְּמוֹנִי *num vir sicut ego?* Septimò, ad finē dictionis hæc litera sæpenuerò seruit loco Præpositionis ad vel in, vt מִצְרַיִם *in Ægyptum*, יָמֵימָה *in dies*. Octauò, interdù est Aduerbiium vocandi, siue Articulus vocatiui casus, vt הַשָּׁמַיִם *ô cali*. Nonò, est figuratiua Coniugationis Hiphil, Hophal, & Hithpacl.

x. 1 Primò, est ex literis Paragogicis. Secundò, ex formatiuis Pronominum. Tertiò, est nota Numeri pluralis in Verbis. Quartò, est nota Copulatiua, significans &, atque, autem, & sæpissimè præponitur ad initia librorum, vel sententiarum ornatus gratia, vt Exodi 1. vers. 1. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת, & hæc sunt nomina. Interdum etiam significat quia, vt Gen. 14. v. 18. Melchisedech pro-

tulit panem & vinum, וְהוּא כֹהֵן, ipse enim sacerdos. Et Genes. 30. v. 27. ait Laban, נִחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי יְהוָה. Expertus sum quòd benedixit mihi Dominus. Significat quoq; sic vel similiter in libro Prouerb. frequentissimè; item, sed, certè, verùm, & similia. Punctum eius ordinarium est Sceua, tamen ante literas Labiales, quæ sunt בּוּמָה, & ante Sceuatas requirit Schurec, quod pro vocali breui in eiusmodi locis haberi solet. Si tamen litera Sceuata sit lod, abiecto sceua, ponitur Chiric sub litera וּ, vt וַיִּמֵן, & dextera, pro וַיִּמֵן: ante literas autem Gutturales affectas puncto raptò habet * punctũ simile, vt וַאֲלִיר, & vanitas.

S. M. * Sic ante nomen אֲדֹנָי Dominus DEVS, & יְהוָה, quod per illius vocales effertur, vt in Exercitatione dicetur, Vau habet Pathach, abiecto licet per contractionem Chateph pathach litera Aleph, diciturq; וַיְהוּה & וַאֲדֹנָי pro וַיְהוּה & וַאֲדֹנָי. Secus tamen se habet Vau ante nomen

- „ אֱלֹהִים DEVS: nam abiecto per similem
 „ contractionem Chateph segol literæ Aleph,
 „ Vau habet Tferè, diciturq; וְאֱלֹהִים pro
 „ וְאֱלֹהִים. Eadem est ratio literarū כלל ante
 „ hæc nomina, ut לַאֲדֹנָי Domino, בְּאֱלֹהִים
 „ in Diis: nisi fortè ante hoc accipiant וְ-
 „ calem ה emphatici exclusi, de quo mox; ac
 „ tum Aleph retinet suum Chateph segol,
 „ ut ante ה emphaticum, ac dicitur exempli
 „ caussâ בְּאֱלֹהִים in Diis, Psal. 86. 8.
 „ Hæc author attigerat, sed nimis confuse,
 „ & extra ordinem.

Quando etiam ex Puncto raptò sub
 litera Gutturali excidit Sceua, similiter
 Vau præcedēs habet Patach, vel Segol
 sine Sceua, ut וְעָשָׂה, & fac, וְאַחֲסֵהוּ,
 & sperabo.

- „ S. M. Nulla sunt hæc exempla. Nam
 „ in priore sub ץ simplex Pathach locum
 „ habere nō potest, sed vel Chateph pathach,
 „ vel saltem Scheua simplex esse debet: in
 „ posteriore verò, ך Segol habere non potest,
 „ sed Scheua. Author sanè suæ regulæ, quæ

tium: sed hoc addit, quòd semper accentum reicit in vltimam, vt וְשִׁירָתִי,

& custodiam. Excipiuntur Quiescentia

a Adde.
& Quiescentia
Lamed
Aleph,
vt

Lamed He ^a, quæ retinent accentum in penultima, vt וְלִיתִי, & migrabo.

Futurum autem vertit in Præteritum,

וְקָרָאתִי
& clamabis.

quando habet sub se Patach sequente Daghes (quod tamen Daghes excidit ex litera sceuata, euphoniæ causa.)

b vt in
prima
persona
singul.

Et si litera sequens non sit ^b capax

Daghes, habet Camets loco Patach,

& accentum ab vltima ad penultimam retrahit *, vt וּמָת, & mortuus est;

וּקָמַת, & statuit, וָאֶפֶל, & cecidi.

- 22 S. M. * Simulq; vocales longas corripit,
23 præterquam in pausâ: nam in pausâ dicendum verbi gratia וּמָת, & mortuus est.
24 Aliàs pro in pausâ est Pathach, vt וּלְךָ,
25 & abiit, וְאָנֹשׁ, & doluit, accentu non retracto. Porro non in omnibus futuris
26 accentum retrahit, nec adeo longas vocales corripit, sed in ijs tantum quæ longam vocalem in penultimâ habent, vt in exemplis
27 allatis. iii 9

x i. כ Primò, est nota similitudinis, significans *sic, secundum, iuxta, sicut*. Secundò, est nota coniecturalis, significans *circiter, quasi*. Tertiò, est ex literis formatricibus Pronominum. Quartò, ex formatricibus Gerundiorum. Interdum adsciscit particulam כו, & efficit integram dictionē כו, *sicut*, & tunc recipere potest etiam Affixa, vt כווי, *sicut ego*; כווי, *sicut tu*, &c.

Peculiare est huic literæ, & duabus sequentibus, vt non patiantur post se ה Demonstratiuum, sed eo reiecto, assumant punctum eius, vt כשמי, *sicut cali*, pro כהשמי. Puncta huius literæ, & duarum sequentium, eadem sunt quæ Vau copulatiui, eo excepto, quòd propter literas Sceuatas non mutant Scheua in Schurec, sed in Chiric, & ante literas labiales retinent suum Sceua.

x ii. ל Primò, est articulus Dativi, ac Genitiui casus, & interdum etiam

Accusatiui. Secundò, est vna ex formaticibus Gerundiorum. Tertio, seruit loco Præpositionis, significans *ad, in, propter, &c.* Recipit quoque Affixa, vt suprâ ostensum est in capite de Pronomine.

xiiii. ב Primò, est vna ex literis formaticibus Gerundiorum. Secundò, seruit loco Præpositionum *in, cùm, ab, &c.* Tertio, designare solet ablatiuum instrumenti, vel pretij, vt בְּכֶסֶף קָנִיתִי, *argento emi*; בְּחַכְמָתְךָ עָשִׂיתָ לְךָ חַיִל, *sapientia tua parasti tibi virtutem*. Recipit hæc litera etiam Affixa more Nominum & Verborum, vt בּוּ בָּךְ בִּי בָּהֶם. בְּכֶם בָּנוּ בָּהּ בְּךָ בְּהִין בְּכִין.

C A P. III.

*De inuestigatione Radicis, siue Thematis,
& vsu Dictionarij.*

Dictionaria Hebræorum non continent ordine Alphabetico Nomina & Verba, ac ceteras dictiones

omnes, sed solùm Themata, siue Radices, quibus subiiciunt eas omnes voces, quæ ab illis deriuantur. Vt igitur quocumq; Vocabulo oblato Radicem eius inuestigare possimus, primùm mandanda est memoriæ diuisio literarum in vndecim Radicales, & vndecim seruales, quam capite superiore tradidimus. Deinde sciendū est ex vndecim seruilibus quatuor esse, quæ etsi initio dictionis aliquando seruiant, tamen in medio ac fine semper sunt de Themate, videlicet, שׂא בָרַ. Item alias quatuor in principio & fine dictionis non rarò seruire, in medio autem semper ad Radicem pertinere, videlicet, מְנַבֵּר. Denique reliquas tres תַּוּ vbique Radicales & seruales esse posse. Quibus obseruatis, oblata voce cuius Radicem quærimus, initio remouendæ sunt omnes literæ seruales, & si quidem remanent literæ tres Radicales, eæ sine dubio Radicem efficiunt; quòd si ser-

uilibus remotis non remanent tres
 literæ Radicales, videndum est, * num
 ex seruilibus eiusdē vocis aliqua sint
 de numero earum, quæ sunt semper
 de Themate; si verò ne hoc quidem
 modo inuenietur Thema, expenden-
 dum erit, num fortasse reliquæ literæ
 dictionis eiusdem, quæ ex se radicales
 & seruales esse possunt, in ea dictione
 sint Radicales. Si denique constet, eas
 non esse vlllo modo Radicales, mani-
 festum erit vocem ex Imperfectis esse,
 hoc est ex quiescētibus, vel defectiuis,
 & idcirco præponendum erit initio
 Nun, aut Iod, vel inferendū in medio
 Vau, aut Iod; vel ad finem addendum
 He, aut Nun *; aut certè secunda litera
 duplicanda.

* Clarius,
 num ex
 remo-
 tis, tan-
 quam
 seruili-
 bus, ali-
 quæ sint
 &c.

* aut
 Tau.

CAP. IV.

DE SYNTAXI.

QVONIAM ea quæ ad constructionem pertinent, sunt ferè omnia Hebraicæ linguæ cum ceteris communia, & usu ac lectione Scripturarû facilè percipi possunt, rem totâ paucis complectemur: ac explicabimus Constructionem primùm Nominis cum Verbo, deinde Adiectiui cum Substantiuo, tum substantiui cum substatiuo, postremò Relatiui cum Antecedente.

1. Nomen & Verbum in Genere, Numero, & Persona conuenire debent, vt Gen. 1. וְהָאָרֶץ הָיְתָה, & terra erat; וְיָדוּ אֹרֶךְ *fit lux.* Hoc tamen non ubique

seruatur: sæpè enim Nomen generis masculini iungitur Verbo generis fœminini, vt lib. 2. Reg. cap. 13. vers. 39. וְתָבַל דָּוִד *, & cessauit David; & contrà, vt 1. Reg. c. 25. v. 27. הָבִיא שְׂפָחָהּ, attulit ancilla tua. Sed in his & similibus vi- בְּלָהּ

* Vel potius, & desiderauit. Vide Pagnini in Thesauro, ad radicem

detur intelligendum aliquod Verbum commodum, vt *cessavit David*, id est, *anima Davidis*; *attulit ancilla tua*, id est, *seruus præmissus nomine meo, quæ sum ancilla tua*: vel certè Scriptura magis ad rem significatam respicit, quàm ad vocem significantem, vt Cant. c. 2. v. 7.

^a Filia
Hieru-
salem,
hoc est,
ciues ur-
bium

הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם אִם תְּעוּרוּ
: וְאִם תְּעוּדְרוּ אֶת-הָאֲהָבָה. Et Eccl. c. 1. v. 2.

אָמַר בְּקִהְלֹת

Hiero-
solyma
subdita-
rum.

11. Quod diximus de Genere, etiam de Numero dici potest. Inuenitur enim

^b Con-
grega-
trix

sæpè Nomen numeri singularis cum Verbo numeri pluralis, vt Hag. c. 2. v. 8.

scilicet
anima,
hoc est,
Eccle-
siastes.

וּבָאוּ חֲמֵדַת כָּל הַגּוֹיִם, & *venient desiderii omniũ gentium*: & contrà, vt Gen. 1. v. 14.

יְהִי מְאֹרוֹת, *sit luminaria*. Solet autem hoc fieri præter communem regulam,

quãdo Nomen singularis numeri regit nomen numeri pluralis, vel cõtrà; tunc

* quan-
doque.

enim Verbum conuenit * in Numero cum posteriore Nomine, etiam si in obliquo sit, vt Iob c. 15. v. 20.

מִסְפַּר שְׁנַיִם.

נִצְפָנוּ, *numerus annorum reconditi sunt,*

Eccl. c. 10. v. 1. זְבוּבֵי מוֹת יִבְאִישׁ יִבִיעַ שָׁמֶן,
*musca mortis *perdit suauitatē unguenti.*

*Ad ver.
foetere
facit,
emana-
re facit
(supple
foetore)
unguen-
tum.

111. Solet etiam id fieri, quando
Nomen pluralis numeri distributiue
exponi debet, vt Gen. cap. 49. ver. 22.

בְּנוֹת צִעְדָּה, *filia discurret, id est, una-
quæque filiarum discurret.*

1 v. Interdum quoque id fit, cùm
nomen plurale rem singularem signi-
ficat, vt Exodi cap. 21. v. 4. אִם אֲדָנִי יִתֵּן,
*si domini eius dederit, id est, si dominus
eius dederit: accipitur enim passim no-
men אֲדָנִים, pro אֲדֹנָי.*

v. Ad * mysterium denique Trini-
tatis insinuandum, vt Gen. cap. 1. v. 1. בָּרָא אֱלֹהִים
*creauit Dij, id est, Deus in
personis trinus creauit.*

*De hac
re vide
postea
in Ap-
pendice
nostra,
quæ
extat ad
calcem
huius
capitis.

vi. Est etiam obseruandum, sæpè
apud Hebræos desiderari Verbum
substantiuum, vt Psal. 34. v. 9. רָאוּ כִי טוֹב יְהוָה,

videte, quia bonus est Dominus.

vii. Interdum non rarò vsurpari

tertiam personam Verbi Actiui in passiuâ significatione, vt Gen. 16. על-כן קרא לבאר באר לחי ראי. Propterea * *vocatus est puteus, puteus viuentis videntis me.*

- 33 S. M. * *Vel vocauit (is qui nomen in-*
 33 *didit) puteum, &c. Non est nouum in He-*
 33 *braea lingua verbum sic indefinitè accipi.*

VIII. Adiectiuum & substantiuum in Genere, Numero & Casu plerumque consentiunt, vt Cant. c. 4. v. 1. יפה רעיתי, *pulchra amica mea.* Cant. 5. v. 10. דודי צח, *dilectus meus candidus.* Interdum tamen, sed rarò, inuenitur adiectiuum * generis masculini cum substantiuo generis foeminini, vt Exodi 11. versu 6.

*vel pro
nomen,
vt in
exemplo.

וְעַקְהָ אֲשֶׁר בְּמַחוּ לֹא נְהִיְתָה, *acclamatio,*

* *quæ sicut ipse non facta est.*

* .i.
qualis.

IX. Aliquando etiam adiectiuum numeri singularis cum substantiuo numeri pluralis, vt Esa. c. 19. v. 4. אֲדָנִים קָשָׁה, *dominorum duri, id est, durorum.* Quando autem adiectiuum cum substantiuo

non cōcordat in casu, sed adiectiuum in nominatiuo, substantiuum in genitiuo * est, exponi debet adiectiuum per superlatiuum, vel comparatiuum, vt 1. Reg. c. 21. v. 7. אֲבִיר הָרָעִים, *potentissimus pastorum*. Esa. c. 29. v. 11. חֲכַמֵי יוֹעֲצֵי חֲכַמֵי יוֹעֲצֵי, *sapientissimi consiliariorum*, vel *sapientiores consiliariorum*.

S. M. * Plurali, vt in exemplis *Au-*“
thoris, aut singulari nominis collectiui, vt “
רַע הָאָדָם, *peffimus hominis*, collectiuè “
pro hominum. “

x. Adiectiua quoque quę apud Latinos ablatiuum regunt, apud Hebræos regunt genitiuum, vt Ioël. 2. v. 5. עָרוּךְ מִלְחָמָה, *instructus prælij*. i. prælio; Psal. 24. v. 4. נֶקִי בְּפִי וְבָר לֵב, *mundus manuum, & mundus cordis*, id est, *mundus manibus & corde*.

x i. Substantiuum quando iungitur substantiuo, ferè vnum Nominatiui, alterú Genitiui est casus, vt Eccl. c. 1. v. 1. דְּבַר קְהֵלָת בְּנֵי דָוִד, *Verba Ecclesiastę filij Davidis*.

X I I. Solet etiã substantiium habere formam regiminis Genitiui, etiam non sequente Genitiuo, sed literis seruilibus שְׁבִלִים, vt Ecclesiastæ c. 11. v. 4. מְקוֹם שִׁפּוֹר, *in loco quò cadet.* 2. Reg. c. 1. v. 21. הָרֵי בְּגֵלְבֹעַ, *montes in Gelboë.* Iob c. 18. v. 2. קִנְיֵי לְמַלְיָן, *fines sermonib.* Ezech. c. 13. v. 2. נְבִיאֵי מִלְבָּם, *Propheta ex corde suo.* Idem iudicium de particulis his literis significatione respondentibus, vt אֵת, אֲשֶׁר, & similib. Porro frequentissimè apud Hebræos Genitiuus Nominis substantiui fœminini *

* Adde
& masculini,
vt in
exēplo
Auctoris.

ponitur pro Adiectiuo, vt Exodi c. 3. v. 5. אֶרֶץ קֹדֶשׁ, *terra sanctitatis. i. terra sãcta.*

X I I I. Relatiuum & Antecedens apud Hebræos non possunt non conuenire, cùm אֲשֶׁר, quod est Relatiuum, sit vtriusque Generis, & Numeri, nec per Casus declinetur. Est autem diligenter notandum, Relatiuum interdum omitti, ac subintelligi: sicut etiam aliquando omittitur ac subintelligitur

Ante-

Antecedens : interdum autem subiungi relatiuo pronomen, quod apud Græcos & Latinos superuacaneum videretur. Exempla, Iob c. 19. v. 19. וַיִּזְכֹּר אֶת־הַבְּתוּלִים אֲשֶׁר־נָהַפְּכִי בִי, & hi, (quos, subintellige) diligebam, versi sunt in me. Gen. c. 44. v. 1. וַיִּצַו אֶת־אֲשֶׁר־עַל־בֵּיתוֹ לֵאמֹר. & præcepit (ei, subintellige) qui super domum suam præpositus erat, dicens. Gen. c. 1. v. 11. אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ, cuius semen eius in ipso sit.

APPENDIX

In qua explicatur consuetudo quædam Hebraici sermonis.

S. M. Nihil valet iste locus Gen. c. 1. v. 1. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים. i. creauit Dij, ad probandum, seu insinuandum, ut Author loquitur, Sanctissimæ Trinitatis mysterium, nec ex nomine אֱלֹהִים efficax ad id argumentum duci potest, quemadmodum sibi persuadent nonnulli, & monet ipse Card. Bellarminus hoc capite, sect. 5. quem tamen istius sententiæ pœnituisse postea ostēdemus.

- „ Neque enim credendum est vocem אלהים,
 „ etsi numeri pluralis, plures illic in Deo
 „ notare personas, alioquin verbum pluralis
 „ numeri postulare. Sed pro consuetudine
 „ Sacrae linguae, in qua דרך כבוד לומר
 „ על הגדול לשון רבים .i. honorificum
 „ est loqui de magnate, in numero mul-
 „ titudinis, vox pluralis אלהים unum
 „ Deum significat, atque idcirco verbo sin-
 „ gulari gaudet: quanquam non nego in-
 „ terdum ratione terminationis habitâ id
 „ nomen etiam de vero ו' uno Deo usur-
 „ patum verbo iungi numeri pluralis. Me-
 „ moratam illam Sacrae linguae consuetudi-
 „ nem probant insignes aliquot loci, in quibus
 „ non modò de uno Deo, sed de uno etiam
 „ homine, honoris ergò numerus pluralis,
 „ imò etiam prædictum nomen usurpatur.
 „ Insignis est ille locus Gen. 24. v. 9. Posuit
 „ itaque seruus ille manum suam sub
 „ femore Abrahami ארני .i. dominorum
 „ suorum, pro domini sui. Non minùs in-
 „ signis est locus Exo. 21. 4. hoc capite sect. 4^a.

ab ipso Autore allatus & explicatus. Sed e-
 maximè insignis est locus Exo. 7. versu 1. et
 vide, dedi te אלהים. i. Deos Pharaoni, et
 pro Deum. Nam Deus ibi Mosem solum et
 alloquitur, & te dicit in sing. num. non et
 vos; itaut absurdum sit quod quidam et
 somniant, idcirco אלהים. i. Deos dici et
 in num. plur. quòd Deus ibi non Mosem et
 solum, sed & Aharonem, tanquam colle-
 gas, & in dignitate atque honore socios et
 alloqueretur. Verùm, ut ita sit eò loci, et
 quomodò ad illud tandem Exodi 4. v. 16. et
 respondebunt? Et loquetur ipse, (scilicet et
 Aharon) pro te (ò Moses) ad populum, et
 sic, inquam, erit ipse, erit tibi pro ore, et
 & tu (ò Moses) eris ei (scilicet Aharoni et
 אלהים. i. in Deos, pro in Deum. et
 An dicent ibi quoque Deum Mosem, & et
 Aharonem alloqui? Certè si quid mysterij et
 in nomine אלהים lateret, non ita passim et
 numerus pluralis de unico usurparetur, et
 ac multò minùs nomen אלהים. Testantur et
 supradictam consuetudinẽ omnes Rabbini. et

„ Sed quid quero extraneos autores, & qui
 „ iure merito in hac causâ suspecti haberi
 „ possint, cum ipse Card. Bellarminus postea
 „ subducta accuratiùs ac perpensa ratione
 „ calculum reduxerit, sententiamq; reuo-
 „ carit, scribens *Controu. tom. 1. l. 2. c. 6.*
 „ se non putare argumentum esse admodum
 „ solidum, quod multi afferunt pro distin-
 „ ctione personarum, quòd Scriptura con-
 „ iungat nomen Dei plurale cum verbo sin-
 „ gulari, ut *Gen. 1.* In principio creauit
 „ Dij; siquidem, inquit, Scripturæ con-
 „ suetudo id habere videtur, ut nomina
 „ illustrium personarum ponantur in
 „ numero multitudinis, licet verba reti-
 „ neant numerũ singularẽ. Et paulò post,
 „ Hebræorum cõsuetudo est, ut nomen
 „ plurale rem singularem significet.
 „ Vide plura apud illum. Vide etiam, si vis,
 „ Caiet. in comment. ad illud Creauit
 „ Elohim. Non est, inquit, hic locus
 „ mysterio Trinitatis diuinarum per-
 „ sonarum: &c. *Interiectis aliquot lineis,*

Non igitur propter mysterium diuinarum personarum, sed propter rem singularem, cui appropriatur nomen Elohim, Moses iungit nomen Elohim cum verbo creauit, nulla interueniente incógruitate: eò quòd est constructio de significato, non inusitata apud viros doctos. *Multis in hac re etiam magnis viris, sed Hebrææ linguæ ignaris, imposuit post Magistrum Sentent. lib. 1. distinct. 2. quidam, vir, fatendum enim quod est, doctissimus & Hebræarum literarum peritissimus, sed interdum, & sepiùs quàm vellem, illius enim viri gloriæ faueo, à veritate Hebraicâ alienior, (quod cum dico, non vereor ut Hebraice docti vanitatis me coarguant) qui quodam in libro frigidum esse dicit, quod hebræoli commentantur, consueuisse linguas omnes דרך הכבוד, honorisquæ causâ pluraliter loqui de insignibus personis, &c. scribitq; voce pluralis numeri rerum aliquam pluralitatem*

„ in Deo significari. *Hebraeos solet eos*
 „ *appellare, ac sciolos, quibuscum conuenire*
 „ *non placet, ut interim maiorē sibi doctrinæ*
 „ *auctoritatem conciliet. Cautè dissimulat*
 „ *locos illos, quos modò citauī, nec respondet:*
 „ *Imò audet affirmare nullū in Scripturis*
 „ *exemplum extare, quo celebres per-*
 „ *sonas pluralis numeri voce appellatas*
 „ *doceamur, cū tamen in locis à nobis*
 „ *notatis, & alijs manifesta sint exempla ei*
 „ *qui veritatem nescit dissimulare. Quan-*
 „ *quam ea dicit non carere controuersia,*
 „ *ac vel grammatica vel arcana exposi-*
 „ *tione dilui posse. Si Grammatica, cur*
 „ *eam tot præstantes Grāmatici ignorarunt?*
 „ *Si tam arcana est illa expositio, cur illam*
 „ *non docebat? Quasdam ille adfert rationes*
 „ *suae sententiæ, at quæ, non dicam arcana,*
 „ *sed prompta ratione solui possint. Desinent*
 „ *igitur nostri Theologi, si mihi fidem habere*
 „ *velint, usurpare locum illum Gen. Creauit*
 „ *Dij, ad probandum Sacrosanctæ Trinitatis*
 „ *Sacramentum, præsertim si res agatur cum*

Iudæis: nam planè argumentum ex eo loco ^{cc}
ductum, apud illos nō modò nullius est mo- ^{cc}
menti, sed est omnino ridiculū. Urgeamus ^{cc}
potius illos ex veterū Rabbīnorum libris, ^{cc}
unde non leuia argumenta ad probandam ^{cc}
Trinitatē depromi possunt, & alijs Sacrae ^{cc}
Scripturae locis ad id efficacioribus, nec ^{cc}
queramus veritatem in nebulis. Verūm ^{cc}
quoniam disputatio hæc non est huius loci, ^{cc}
nec nostri instituti, satis habebō dicere, ut ^{cc}
ad propositum reuertar, plerosq; omnes ^{cc}
qui nomen aliquod habent in literis He- ^{cc}
braicis, locutionem illam pluralem de Deo ^{cc}
linguae Hebraicae consuetudini tribuere; ^{cc}
imò illum quem consultò nominare nolo, ^{cc}
in libro quodam quem scripsit de Syntaxi ^{cc}
Hebraeorum, sect. 2. agnoscere, ex proprie- ^{cc}
tate linguae esse, quòd vox אלהים plur. ^{cc}
num. Dominum ^{id est} significet. Si plura scire ^{cc}
voles hac de re, necnon de Syntaxi He- ^{cc}
braeorum, lege eos qui prolixius ijs de rebus ^{cc}
scripserunt, Ioh. Drusium in libello de ^{cc}
nomine אלהים, Ioh. Buxtorfium, qui ^{cc}

23 *eam Hebraorum consuetudinem, de qua*
 23 *nobis sermo fuit, sicut & uniuersam illo-*
 23 *rum Syntaxin & quicquid ad Hebraicas*
 23 *phrases attinet, doctissimè persecutus est in*
 23 *Thesauro Grammatico, lib. 2. Eum*
 23 *librum sibi comparare debent, quibus ani-*
 23 *mus est seriò Hebraicari.*

CAP. V.

De Poëtica.

QUoniam Cantica omnia recen-
 tium Hebræorum (vetus enim
 Poëtica Mosis, & Prophetarum peni-
 tus ignoratur) in Versus, Versus in
 Hemistichia, Hemistichia in Pedes,
 pedes in syllabas resoluuntur: de sylla-
 bis primùm, tum de pedibus, deinde
 de hemistichiis, postremò de versibus
 explicandum erit.

1. Omnis syllaba aut longa est, aut
 breuis. Longa dicitur quæcumque
 constat vno ex decem punctis voca-
 libus. Breuis appellatur, quæ constat

semipuncto, videlicet Sceua mobili, siue simplici, siue composito. Itaque in hac voce וְעָקוּ, prima est brevis, secunda longa, tertia brevis, quarta longa. Est etiã brevis vocalis punctum Schurec, quando ponitur loco semipuncti sceua ante literas labiales, * vel literam sceuatam, vt:

פָּרוּ וְרָבוּ וּמְלֵאוּ אֶת־הַמַּיִם

S.M.* *Eiusmodi ante Scheua nõ habetur* “
à Poëtis pro vocali breui, sicut nec Chiric “
positum pro Scheua ante aliud Scheua, vt “
omnes periti norunt: ac proinde vox illa “
וְרָבוּ est utrobique longa. “

Pedes duo tantùm sunt, quibus in suis versibus componendis Hebræi vruntur. Alter dicitur תנועה. i. *motio*, & constat vna tantùm Syllaba, eaq; longa, vt לָךְ. Alter dicitur יתד. i. *clauus*, & constat duabus syllabis, vna breui, altera longa, vt לָךְ.

11. Hemistichiorum, quæ syllabis, seu pedibus paria ac similia esse debêt,

prius dicitur *דלת*.i. *ostium*, quia inde est ingressus in carmen, posterius dicitur *סותר*.i. *clausula*, quia versum claudit.

111. Debent autem Hemistichia vel vnum sub alio scribi, vel si in eadem scribantur linea, ita distingui ac separari, vt facilè per se singula spectari queant.

1 v. Versus integer dicitur *בית*.i. *domus*, eò quòd ostium habeat, & interiora vsque ad vltimum parietem; & si quidem versuum numerus ad decem non perueniat, Epigramma efficitur, quod dicitur *פסוק*,* quasi vnam tantùm periodum complectatur: si verò ad decem perueniat, vel eum numerum superet, carmen efficitur, quod *שיר*, siue *שירה*.i. *Canticum* nominatur. Porro versuum genera in vniuersum duo sunt; vnum dicitur *פשוט*.i. *simplex*, quod solis constat *תנועות*, hoc est, longis syllabis, nec vllum admittit Sceua mobile, quale est illud R. Mosis

* .i.
versus
seu pe-
riodus.

falem adhibere solere. Id quod faciunt tribus modis, nam aliquãdo Rhithmũ ponunt solũ in fine singulorum versuum, ita vt duo versus similiter desinant, vt illa Latina:

*Si vis incolumem, si vis te reddere sanum,
Curas tolle graues, irasci crede profanum.*

Et hoc dicitur שִׁיר קָשׁוּר .i. Carmen ligatum. Aliquãdo Rhithmum constituunt in fine singulorum Hemistichiorum, vt in illo Latino:

*Contra vim mortis, non est medicamen
in hortis.*

Et hoc dicitur שִׁיר חֲרוּזִי .i. Carmen rhithmicum. Aliquando denique singula Hemistichia in duas Pausas distinguunt, ita vt in toto versu quatuor sint Pausæ, quarum tres primæ eundem Rhithmum habeant, postrema conueniat cum postrema Carminis superioris, vt in his Latinis:

*Quamquam tacet, multis placet, raro
iacet vir optimus:*

*Quidquid loquetur, despicietur, nec
coletur pessimus.*

Et hoc dicitur שיר מהלק .i. *Carmen
diuisum*: Exempla horum omnium
peti possunt ex Canticis Helix.

vii. Porro Rhithmi ipsi tribus modis <sup>Rhithmi
tribus
modis
sunt.</sup>
fieri possunt: vel enim solæ duæ ultimæ
literæ sine punctis conueniunt, vt
דבר, דבר; vel solæ ultimæ cum suis
punctis, vt אבר, עמר, & hic dicitur
Rhithmus עובר .i. *Transiēs, siue vulgaris*:
vel duæ literæ ultimæ cum suis pun-
ctis, id est, integræ syllabæ cōsentiunt,
vt לשמור, לאמור & hic dicitur Rhithmus
ראוי .i. *Conspiciuus & elegans*: vel denique
plures literæ cum suis punctis, hoc est,
duæ integræ syllabæ similiter cadunt,
vt עינים, אינים, & hic dicitur Rhithmus
משבח .i. *Excellentis*. Et quanquam impe-
ritiores ad Rhithmos componendos
cōfundant eas literas, quæ sunt* eiusdē
soni, vt ק & כ; id tamen vitari debet ab
<sup>* Vel
potius
affinis.</sup>
iis, qui accuratè scribere conantur.

S. M. *Plura de Poëtica Hebraeorum*
 scriberem, nisi longum esset, nec admodum
 multis necessarium, multiq; iam ea de re
 copiosè scripsissent, inter quos precipuè
 Genebrardus, vel potiùs R. David Iechaias
 in libello de *Metris*, quem ille ex Hebraeo
 in *Latinum sermonem* conuertit, additis
 annotationibus, Ioh. Buxtorfius tract.
 peculiari, qui extat ad calcem *Thesauri*
Grammatici.

FINIS.

OMISSA SUPPLENDA.

Pag. 51. post hæc verba primæ lineæ, «
fit ad rem. addas velim maioris perspi- «
 cuitatis ergô, *Sanè punctū illud in medio* «
literæ Iod, si quod esse debet, (nam hæc vox «
in emendationibus exemplaribus absque «
illo puncto scribitur) est Daghes forte. «

Pag. 54. lin. vlt. post hæc, *nisi quòd* «
paulò lentiùs, adde, clariùsque. «

Pag. 57. lin. 16. post hæc, *virgulâ rectâ* «
infra, addendum vel supra. «

Eadem pag. lin. 19. post hæc, *Gram-* «
maticorum accentuum figuras mutuantur: «
adde, si vis, videlicet Mounach & Kadma «
sæpe ante Zakeph katon, Kadma ante «
Geresch, Merca peschouta seu simplicis «
ante Tarcha, Mounach ante Rebia, & «
aliorum etiam in libris Iob, Psalmorum, «
& Prouerbiorum. «

Pag. 61. lin. 12. post hæc, *in prædictis* «
libris, adde, si vis, ante Merca Peschouta, «
& Mahpach, musici concentus gratiâ. «

„ Pag. 81. post primam lineam hæc
 „ decrant in nostro exēplari, quæ ex alio-
 „ rum exemplarium fide suppleuimus:

„ præponitur cū format nomina * pro-
 „ pria, ut יצחק, יעקב: & hinc apparet no-
 „ men illud יהוה esse proprium nomen Dei:
 „ postponitur autem cū format nomina
 „ gentilia, vel patronymica, vel numeralia
 „ ordinalia, ut עברי Hebraus, צרפתי Gallus.

„ S. M. * Nominibus appellatiuis inter-
 „ dum etiam, sed rarò præponitur, ut יהלום
 „ Adamas, ילקוט Pera.

„ Pag. 97. lin. 14. ad exemplum עז hæc
 „ deest nota. Pro עז substitue תם per-
 „ fectus, quod in plurali facit תמים. Nam
 „ עז non habet ., nisi in maiore seu distin-
 „ guente accentu: aliàs habet Pathach: quò
 „ fit ut non sit aptum exemplum.

EXERCITATIO
GRAMMATICA
IN PSALMVM XXXIII.

Secundùm Hebræos xxxiv.

AUGTORE
ROBERTO BELLARMINO
POLITIANO è Societate IESV
S. R. E. Presb. Cardinale.

*Per S. DE MVIS Professore Regium
aucta, ac recognita.*

*Numeri qui in hac Exercitatione
passim citantur, nostra Gramma-
tica respondent: quorum prior
paginam, posterior lineam
designat.*

PSALMVS
ALPHABETICVS
trigesimus-tertius,

Secundùm Hebræos trigesimus-quartus.

מוֹמֹר לְד

לְדוֹר בְּשָׁנוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ

וַיִּגְרָשֶׁהוּ וַיִּלְךְ:

בְּרַכָּה אֶת־יְהוָה בְּכָל־עֵת תָּמִיד

תְּהַלְתּוּ בְּפִי

בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ

עֲנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ:

גְּדִלוֹ לַיהוָה אֲתִי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יְהוָה:

דְּרַשְׁתִּי אֶת־יְהוָה וְעֲנֵנִי וּמִכָּל־מְנוֹרוֹתַי הִצַּלְנִי:

הִבִּיטוּ אֱלֹהֵי וְנִהְרוּ וּפְנִיָהֶם אֶל־יַחְפְּרוּ:

זֶה עֲנֵי קְרָא וַיהוָה שָׁמַע וּמִכָּל־צְרוּתָיו הוֹשִׁיעוּ:

חֲנֵה מִלֵּאד־יְהוָה סָבִיב לִירְאָיו וַיַּחְלְצֵם:

טַעְמוּ וּרְאוּ כִי־טוֹב יְהוָה אֲשֶׁר־יִהְיֶה הַגִּבּוֹר יַחְסֶה־בּוֹ:

יִרְאוּ אֶת־יְהוָה קִרְשׁוֹ כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו

R ij

בפירים רשו ורעבו ודרשו יהוה לא יחסרו
כל טוב:

לכו בנים שמעו לי יראת יהוה אלמדכם:
מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טובו
נצר לשונך מדע ושפתך מדבר מרמה:
סור מדע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו:
עיני יהוה אל צדיקים ואזניו אל שועתם:
פני יהוה בעשי רע להכרית מארץ זכרם:
צעקו ויהוה שמע ומכל צרותם הצילם:
קרוב יהוה לנשברי לב ואת דבאי רוח יושיע:
רבות רעות צדיק ומבלם יצילנו יהוה:
שמר כל עצמותיו אחת מהנה לא נשברו:
תמותת רשע רעה ושנאי צדיק יאשמו:
פודה יהוה נפש עבריו ולא יאשמו כל החוסים

EXERCITATIO GRAMMATICA

in Psalmum xxxiiii.

Secundùm Hebræos trigessimum-quartum.

S. M.

xxxiv. Psalmus

לִד' מְזֹמֹר

לד' מזמור

[מְזֹמֹר] Psalmus. *Nomen heemanticum* «
formatum additione literæ מ, à verbo זָמַר «
quod significat psallere. vide pag. 80. lin. 9. «

[לִד'] xxxiv.* *Apices supra literas hîc* * Non
significant has literas esse pro notis nume- semper
rorum accipiendas, nimirum ל pro xxx. appo-
נuntur
ר pro iv. Vide Alphabetum, col. i. ad fini isti
stram. Porro his nominib. Hebræi xxxiv. apices.
«

significant, אַרְבַּעַּה וְאַלְפִּינַיִם, hoc est, «
quatuor & triginta, necnon quartus & «
tricesimus: nam ultra decem non est ordi- «
nalis numerus, sed eius loco deinceps usur- «
patur cardinalis. Vide Caput de Nominib. «

R iij

9, Numeralibus, ac præsertim pag. 87. lin. 13.
 2, Est autem hic Psalmus unus ex iis quo-
 3, rum versus à literis secundum Alphabeti
 3, Hebraici ordinem incipiunt, quanquam
 3, litera ν versum non incipit, sed medium
 3, tantum versus. Ea res num ad Musicam
 3, pertineat, an verò tantum memoria causâ,
 3, quòd multum interesset memoriter teneri
 3, hunc Psalmum, hoc à Propheta institutum
 3, sit, affirmare nõ ausim. Rabbini, qui tamen
 3, ut nihil non scire videatur, quiduis potius
 3, comminiscuntur, huius rei causam se igno-
 3, rare ingenuè fatetur, nisi quòd ita fortasse
 3, Davidi suggererit Spiritus Sanctus,
 3, hoc est, ex illorum mente, instinctus seu
 3, afflatus quidam diuinus. Porro occasio-
 3, nem huius scribendi Psalmi sequens titulus
 3, ostendit: & historia, cuius mentionem
 3, facit, copiosè describitur 1. Sam. 21.

2, : Abimelechis facies ad suum gestum ipsam mutando in, Davidis

3, לְדָוִד בְּשֵׁנוֹתָו אֶת-טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ

3, Abimélech liphne taamo-eth beschannocho Ledhauidh

3, .abiit & cum expulit &

3, וַיִּנְרֶשְׁהוּ וַיִּלְךְ

3, vaifelach vaighareschéhou

[לְרִיב] Davidis sub. Psalmus. Litera ר est seruilis, deseruitq; hoc loco, & quoties nominibus propriis, & possessiuis praenitur, pro Articulo genitiui casus, quae alioquin solet esse articulus Dativi. Sic (a) Gallis communis est articulus dativeo & genitiuo. habet Scheua de more seruilium. Vide pag. 75. 15. & pag. 229. penult. רִיב Nomen est proprium amabilem seu amicum significans, à radice רִיב quae inter alia amicum, dilectum significat. Habet supra medium verticem litera ר accentum distinguentem Rebia, qui praeterquam quòd syllabam attollit more aliorum accentuum, etiam minimis distinctio- nibus seruit. Vide pag. 55. & pag. 56. 20.

[בְּשִׁנוֹתָו] in mutando ipsum, hoc est, quum mutauit ipse. Litera ב formatiua est Gerundij, & habet Scheua de more seruilium. Vide pag. 134. 18. שִׁנוֹתָו est Infinitiuus Piel à radice quiescente Lamed He שָׁנָה mutatus est, vide pag. 185. 2. cum Affixo, quod actiue exponi debet. vide pag. 202. 19.

” [את] Articulus est Accusatiui casus,
 ” qui quidē propter Maccaph scribitur per
 ” cū aliās sine Maccaph habeat Tsere.
 ” Vide pag. 75. 4. & pag. 94. 19.

” [טעמו] gestum seu sensum suum.
 ” Nomen est cum Affixo tertiæ personæ sing.
 ” masc. ab absoluto טעם, quod mutat duplex
 ” pathach eodem modo, quo בּוּר, & מִלֵּךְ
 ” mutant duplex Segol, nisi quod hic sub ע,
 ” utpote gutturali, est chateph pathach:
 ” (quanquam in plerisque exemplaribus est
 ” Scheua simplex.) Vide pag. 105. lin. 11.

” Radix est טעם gustauit. Aduerte in hac
 ” dictione, & alijs huius Psalmi, accentum
 ” * Tarcha, (quod tantū & sæpissimè fit
 ” in Psalmis, Prouerbijs, & libro Iob) qui
 ” ad ultimam syllabam acuendam pertinet,
 ” ante omnia puncta vocalia primum occur-
 ” rere; quod, opinor, fit musici concentus
 ” gratiâ. Vide pag. 61. 18.

* Tiphcha Germani appellauit.

” [לפני] ad facies, id est, coram. Litera ל
 ” seruilis est, significans ad. Vide pag. 230 3.
 ” Habet Chiric paruum pro Scheua propter

alterum Scheua sequens. Vide pag. 95. li. 4. cc

פני facies, nomen est generis masculini, cc
 numeri pluralis in regimine, cuius absolu- cc
 tum est פנים, quod singulari caret. Radix cc
 est פנה aspexit, &c. cc

[אַבִּימֶלֶךְ] Abimelech. D. Basilius cc
 & alij existimant nomen hoc Regibus cc
 Palestinae fuisse commune, sicut Aegyptijs cc
 Regibus nomen Pharaonis, aut Romanis cc
 Imperatoribus nomen Caesaris. Nam & cc
 tempore Abrahami, necnon Isaaci, Rex cc
 qui Palestinae regno praerat, dicitur Abi- cc
 melech, Gen. 20. & 26. nomine ex voce cc
 אבי. i. patrem, & alterâ מלך. i. Regem cc
 significante, compositâ. R. David in suis cc
 Comment. obseruat Abimelech hoc loco esse cc
 Achis Regem Gath, illūq; binomiū fuisse: cc
 aut certè omnibus Palaestinorum regibus cc
 שם בני, hoc est, cognomentū Abimelechis cc
 fuisse. Idem fere notat R. Salomo Iarchius. cc
 Constat ex * 1. Sam. 2. Regem de quo hīc cc
 fit mentio, fuisse Achis Regem Gath: cc
 quem Rabbīnorum quidā in lib. cui titulus cc

* In editione vulg. est primus Regum.

„ est מְדַרְשׁ אֲנָדוּר. i. Cōmentatio mystica,
 „ Abimelechē cognominatum volunt,
 „ quòd is erga Dauidem, in quem, frustra
 „ hortantibus cunctis ad eius perniciem,
 „ scuire noluit, eodem modo affectus sit,
 „ quo olim Abimelech erga Abrahamum
 „ & Isaacum. Porrò hic in אֲבִימֶלֶךְ est
 „ Athnach accentus grammaticus distin-
 „ guens, qui, præterquam quòd syllabam
 „ attollit more aliorum, distinguit medias
 „ periodos, seu membra orationis. Vide pag.
 „ 56. lin. 12.

„ [וַיִּנְרְשׁוּ] & expulit eum. Litera ׀ est
 „ copulatiua, & conuersiua simul futuri in
 „ præteritū, ideoq; habet -, nec tamen litera
 „ sequēti, utpote scheuata, imprimit Daghes.
 „ Vide pag. 228. 5. Habet accentū Geresch,
 „ qui hîc, & alibi sæpissimè in libris Iob,
 „ Psalmorum & Prouerbiorum, Musicum
 „ aliquem tenorem notat, & accentui distin-
 „ guenti Rebia, in eadem dictione, cuius
 „ primæ syllabæ ac literæ insidet, tanquam
 „ indiuiduus comes præire solet. יִנְרְשׁוּ

expellet eum, est tertia personæ, singu-
 laris, masculinæ, Futuri Piel, cum Affixo
 tertia personæ singularis numeri, generis
 masculini, propter quod secunda radicalis
 versum est in Scheua, vide pag. 204. 14.
 Sub prima thematis est - pro - & Daghes
 quod ꝛ secunda thematis recipere non po-
 test. Vide pag. 142. in fine, & 143. initio.
 Linea illa perpendicularis, quæ appingitur
 ipsi -, est accentus rhetoricus Methegh,
 cuius officium est retinere syllabam, quam
 afficit. pag. 53. 20. In penultima est accentus
 Rebia, de quo supra, in dictione לִרְדֵּי.

[וַיִּלֵּךְ] & abiit, scilicet David. ꝛ seruire
 est, estq; copulatiuum & conuersiuum simul
 futuri in præteritum, ideoq; obtinet -, &
 imprimit Daghes sequenti literæ. pag. 228. 5.
 Non tamen retrahit accentum ab ultima
 in penultima, propterea quod est in pausa,
 propter quam etiam est - in ultima. Nam
 à radice quiescente Pe Iod לֵיבִיבִי iuit, &c.
 in Futuro debebat esse לֵיבִיבִי ibit, siue
 abibit masculini gen. cum duplici Tserè.

» Vide pag. 228. 18. Accentus huius dictionis
 » est Soph Pasouk, qui syllabam acuit, quem
 » admodum omnes accentus grammatici, &
 » præterea distinguit periodos. Vide Caput
 » de Accentib. in prima Parte, & præsertim
 » pag. 55. lin. 19.

נ

Versus 1.

semper : tempore omni in Dominum Benedicam

תמיד * g'eth bechol Adonai eth Auarecha

* Exprimi-
 mit י
 per gh.
 Ego
 nullâ
 litera
 Græca
 aut La-
 tina ex-
 primi
 posse
 puto,
 sed tan-
 tùm
 viua
 voce.

.meo ore in eius laus

בפי תהלתו
 vephi sehillatho

[אברכה] *Benedicam*. Est prima per-
 sona singul. Futuri à Verbo ברך in
 Coniugatione Piel. Itaq; prima litera
 נ est formatiua primæ personæ Futuri.
 Vide in Grammatica pag. 137. lin. vlt.
 Deberet autem hæc litera habere sub
 se Sceua simplex; id enim requirit
 Coniugatio Piel: tamen habet Sceua
 compositum, quia literæ gutturales,

qualis est א, non patiuntur sub se initio
 dictionis Scheua simplex. Vide pa. 37. 21.
 Secunda litera א est prima Radicalis,
 & habet sub se Camets, non Patach, ut
 Coniugatio Piel requireret, quia se-
 quens litera deberet habere Daghes
 forte, quod est signum Coniugationis
 Piel, cuius tamen non est capax, &
 propterea suppletur per longam vo-
 calem præcedentem. Vide pag. 142. 22.
 Linea quæ sequitur post Camets, est
 Accentus Rhetoricus, qui dicitur
 Metheg, cuius officium est retinere
 syllabam, * sine quo illud Camets non
 esset Camets, sed Camets chatuph.
 S. M. * *Sine illo, - esset Camets. Non enim
 Camets necessario debet habere
 Methegh. Vide pag. 29. 2.* Tertia litera א
 quæ est א, est secunda Radicalis, & de-
 beret habere sub se punctum Tere, sed
 habet Scheua mobile propter א super-
 additum in fine, de quo mox dicemus.
 Quarta litera quæ est א, est ultima Ra-

dicalis, & habet sub se Camets propter sequentem literam, nam alioqui Sceua quiescens habere deberet hoc modo, אַבְרָךְ. vltima litera est Paragogica, ornatus gratia superaddita. Vide pa. 210 vlt.

[אָת־] Est Articulus Accusatiui casus. Vide pag. 75. 9. Linea sequens est Accentus Rhetoricus, qui dicitur Mac-caph, & coniungit vnam dictionem cum altera. Vide pag. 54. 9. Et prætereà puncta longa mutat in breuia, vt hoc loco אָת (sic enim scribitur sine Mac-caph) mutat in אַת. pag. 94. 19.

[יְהוָה] Nomen est proprium Dei, cuius Radix est יהוה, quod Verbum significat *fuit*. Itaque prima litera, quæ est Iod, est formatiua Nominis proprii. Vide pag. 254. initio, in omissis. Reliquæ tres literæ Radicem ipsam exprimunt: nisi quòd loco Iod, quæ esset debuit secunda Radicalis, ponitur ו. Sunt enim hæ literæ permutabiles. Sanè pronūtiatio huius Nominis

vera atque germana ignota est: & idcirco qui primi puncta vocalia repererunt, cum huius vocabuli sonum proprium ignorarent, puncta ei aliena, id est, Nominis אֲדֹנָי subiecerunt; nimirum ut ubi hoc Nomen אֲדֹנָי inueniremus, per aliud Nomen Dei, sonum eius efferremus. Neque nos mouere debet, quod in voce אֲדֹנָי primum punctum est Sceua compositum, in voce autem אֲדֹנָי Sceua simplex. Id enim ex eo accidit, quod nec א initio dictionis Sceua simplex ferre possit, cum sit gutturalis litera: nec Iod Sceua compositum sub se vnquam habere soleat. Quod verò alioqui puncta Nominis אֲדֹנָי sint ipsa puncta Nominis אֲדֹנָי, & Adonai legendum sit, non Iehoua, cum occurrit Nomen Dei אֲדֹנָי, quatuor rationibus ostendi potest. Primò, quia vbicumque simul occurrunt hæc duo Nomina, ne cogamur bis dicere Adonai, ipsi Nomi

*Nomen
Iehoua à
recentioribus
cogitatio.*

יהוה puncta subiiciuntur Nominis
 אלהים, vt initio Abdiæ Prophetæ;
 יהוה; & in fine Habacuc,
 יהוה אדני חילי. Secundò, quia si præce-
 dat hoc nomen litera seruilis ב, vel כ,
 vel ל, aut ו; non scribitur ביהוה, ביהוה,
 ליהוה, ויהוה, vt secundum Regulas
 scribendum esset, si *Iehoua* pronun-
 tiaremus, sed ביהוה, ביהוה, ליהוה, ויהוה,
 vt Nomen ipsum *Adonai* requirit.
 Vide pag. 225. 18. Tertiò, quia post
 יהוה literæ כפת בנר recipiunt Daghes
 lene, vt in hoc ipso primo versu Psalmi
 perspicuum est: at hoc nõ posset fieri,
 si legeremus *Iehoua*, & non *Adonai*.
 Siquidem vltima litera vocis *Iehoua*
 est ה quiescens, vltima verò vocis
Adonai est ו mobile; literæ autem illæ
 כפת בנר initio dictionis semper habent
 Daghes lene, nisi præcedat immediatè
 litera quiescens. Vide pag. 45. 22. Cur
 denique Prouerb. 16. scribitur מיהוה?
 nisi quia in pronuntiatione huius
 VOCIS,

vocis, post ם sequitur ם, quæ litera non est capax Daghes, & ideo verti debet Chiric in Tlere sub litera Mem. Vide pag. 218.20. Neque verò Rabbinii punctorum inventores, primi sunt qui nomen Dei יהוה per יהוהני efferre cœperunt. Siquidem S. Hieronymus istis Rabbinis antiquior, Exod cap. 6. v. 3. ita vertit illa Hebraica verba: ושמתי יהוהני להם * Ad
 ם, * & nomen meum verb. at (in) nomine meo Adonai nō sunt cognitus eis.
 Adonai non indicaui eis. Origenes quoq; B. Hieronymo vetustior, in Tetraplis atque Hexaplis suis, in ea columna in qua voces Hebraicas Græcis literis descripsit, vbique pro יהוה א'דנאי posuisse fertur. Ipsi etiam LXX. vetustissimi Interpretes semper Nomen יהוה per κ'ε'ι'ο'ς reddiderunt, quod Latine Dominus, Hebraicè יהוהני dicitur; & quod est omnium maximum, Christus & Apostoli cū sæpè ex Testamento veteri proferant testimonia, in quibus hoc Nomen continetur, nunquam

Rabbinii
 punctorum
 inventores.

* Ad
 verb.
 at (in)
 nomine
 meo
 Adonai
 nō sunt
 cogni-
 tus eis.

tamen *Iehoua* dixerunt, sed semper *Dominus*, cùm tamen alia Nomina propria suis vocibus expresserint, vt *Adam*, *Noë*, *Abraham*, *Euam*, *Saram*,

Nomen
Iehoua
apud ve-
teres in-
auditum.

Mariam. Denique apud veteres omnes inauditũ fuit semper Nomen *Iehoua*:

& licet aliqui Nomen יְהוָה per *Iaho*, vt Clemens Alexand. lib. 5. Strom.

Macrob. lib. 2. Saturnal. cap. 18. &

Diodorus Siculus lib. 1. Bibliothecæ;

aliqui per *Iaue*, aut *Iah*, vt Theodor.

q. 15. in Exodum, exprimi posse crediderunt; plures tamen hoc nomen

Ἰαουαζαμμυτον, & ἄρρητον atq; ἀνεκφωνητον

vocauerunt. Vide Origen. hom. 14. in

lib. Numer. Euseb. lib. 11. de Præpar.

Euang. cap. 8. Greg. Nazianz. orat. 4. de

Theologia. Theodoret. q. 15. in Exod.

Hieron. epist. 136. ad Marcellam, & in

cap. 16. Ezech. Non displicet tamen

eorum coniectura, qui Nomen hoc

nihil aliud esse credunt, quàm tertiam

personam Futuri Verbi substantiui,

& hunc in modum scribi & efferi debere, יהי יהיה *ihie*, quod significat *erit*, siue *erat*, siue *est*, quod propriè Deo soli conuenire docemur Exodi 3.

[בָּרַל] *in omni*. Litera ב cum Scea mobili deseruit loco præpositionis *in*, pag. 230. 9. Vox autem בָּרַל est Nomen indeclinabile, significatq; *omne, totum, uniuersum*, in quolibet genere, numero, & casu. Deriuatur per detractio- nem vnus literæ à Verbo בָּרַל, quod significat *perfecit*, pag. 81. 11. & si quidem non sequatur accentus Maccaph, scribitur per Cholem: si verò sequatur, vt hoc loco, scribitur per Camets cha- taph, בָּרַל. pag. 94. 19.

[עָרַת] *tempore*. Nomen est deriuatiuum formatum per detractio- nem à Verbo עָרַת, quod est *inuertit*, quia tempus videlicet omnia mutat & inuertit. Sed fortasse veriùs diceremus Radicem eius esse עָרַת, quod Verbum non est ampliùs in vsu *. Nam in plu-

rali עת facit עתים, vbi punctū Daghes indicat defectū alterius Tau Radicalis. pag. 97. 13. Porrò furcula inuerſa quæ ſubiecta eſt huic voci עת, eſt Accentus diſtinguens mediam periodum, diciturque Athnach. Vide pag. 56. 10.

„ S. M. * Imò ab hoc Verbo videtur eſſe
 „ לעור ad dicendum tempore ſuo,
 „ Eſai. 50. 4.

[תמיד] ſemper. Aduerbiū temporis eſt, ſignificatq; quotidie, ſemper, iugiter. pag. 213. 3. Eſt etiā Nomen, ſignificans quotidianum, continuum, iuge.

„ S. M. Duplex in hac voce eſt accentus,
 „ quorum poſterior eſt Rebia, de quo in titulo
 „ ad vocem לרוד Davidis: Prior verò eſt
 „ Gereſch, qui hīc, vt & aliàs ſape in hoc
 „ Pſalmo, Muſicæ inſeruit. Vide in primo
 „ verſu ad vocem וינרשהו & expulit eum.
 „ [תהלתו] laus eius. Nomen eſt foemi.

* In Kal ninum cum Pronomine Affixo tertix
 eſt inſa-
 niuit, in
 Piellau-
 d. uir. perſonæ. Radix eſt תלל*, laudauit,
 inde fit Nomen תהלה, laus, vbi Tau eſt

litera formatiua Nominis, pag. 80. 18. Literæ ה & ל sunt prima & tertia Radicalis, secunda Radicalis deest, sed loco eius est Daghes forte in tertia. Postrema litera He cum præcedente Camets, est signum generis fœminini, pag. 69. 13. In Regimine genitiui vertitur He in Tau, א & pro תהלה, dicitur תהלת. pag. 76. 9. ^b Addito autem Pronomine Affixo, redit Camets, & fit תהלתו, *laus eius.*

S. M. ^a Adde, ט. in Pathach.

^b Lege hunc in modum: cum Affixis etiam ex perpetuo fœmininorum nominum canone ה in ת conuertitur; sed. vel mutatur, vel non mutatur, utcumque ius est huius puncti, dum in ultimâ syllaba locum habet: exempli gr. hîc in תהלתו, cum Affixo ו manet -, quia hoc punctû propter Affixum hoc non mutatur in ultimâ syllabâ. Vide pag. 101. 14.

[בפי] in ore meo. Litera ב est præpositio

in, vt suprà diximus, & caret Daghes leni propter præcedentem literam quiescentem. Vide pag. 45. in fine, & 46. initio. Vox autem פִּי est nomen cum affixo pronomine primæ personæ. Radix est פָּה, os, & tam in Regimine simplici, quàm cum affixo primæ personæ facit פִּי, in plurali פִּים, ora. pag. 100. 9. Linea subiecta huic voci פִּי, est accentus distinguens integram periodum, diciturque Soph pasuch, pag. 55. 19.

ב

Versus 11.

audient : mea anima laudabitur Domino In

יִשְׁמְעוּ גַּפְשִׁי תְּתַהַלֵּל בְּיְהוָה

is̄schmegu naphshi tithhallel Badonai

lætabuntur & mansueti

וַיִּשְׂמְחוּ עַנּוּיִם

veismachu ganauim

[בְּיְהוָה] In Domino. Litera ב seruit loco præpositionis in: יְהוָה est Nomen Dei, de quo suprà diximus.

S. M. De accentu Tarcha, qui in priore *cc* dictionis loco sedet, cum tamen ultimam *cc* syllabam acuat, vide in tit. ad vocem *טעמו* *cc* gestum suum.

[תתהלל] *laudabitur*. Est tertia persona Futuri generis fœminini, Verbi הלל, in Coniugatione Hithpael. Vide pag. 153. 18. Quia verò Verba in Coniugatione Hithpael significant actionem eiusdem in seipsum, idè הלללל significat, *laudabitur anima à seipsa*, sed in Domino, non in seipsa, id est, laudando Dominum, seipsam quodammodò laudabit, cum laus Domini in seruos etiam redundet. Nisi magis placeat, hîc *laudari* accipi pro *letari*, & *gloriari*.

[נפשי] *anima mea*. Nomen est fœmininum cum Affixo pronomine primæ personæ. Radix est ipsum Nomen נפש, *anima*, & cum Affixo נפשי, *anima mea*. De ista punctorum mutatione. Vide pag. 104. & 105.

[שמעו] *audient*. Tertia persona est Futuri, numeri multitudinis, Verbi שמע, in Coniugatione Kal. Sicut enim à למד fit ילמדו, ita à שמע *audivit*, fit שמעו *audient*. pag. 131. 13. Quia tamen Hebræi carent Imperatiuo tertiæ personæ, & pro eo usurpant Futurum, idcirco noster Interpres rectè vertit *audiant*.

[עניים] *mansueti*. Nomen est masculinum numeri multitudinis. Radix est ענה, quod Verbum significat *respondit, humilis, pauper, mitis fuit*. Inde fit Nomen עני, *mitis, mansuetus, humilis*, ubi est loco ה ultimæ Radicalis: in plurali עניים; sicut à דבר, fit דברים, nisi quòd sub prima litera vocis עניים est Scheua compositum, quia Aiin est litera Gutturalis. De formatione pluralis numeri à singulari, vide pag. 70. 17.

[וישמחו] *latentur*. Litera ו est Seruilis, significatque hoc loco &.